

ภาคผนวก

PAYAP UNIVERSITY

1.นิทานปรัมปรา

PAYAP UNIVERSITY

1. ไข่ฟ้า

วิทยากร : นายพรหมินทร์ ไชยแสน

ที่อยู่ : 119 ตลาดบ้านแถม ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ป๊อจยคนหนึ่งเป็นว่า "ไอ่ตุ๊กกะตะ" แปลว่า เป็นคนตุ๊กคนขาก บ่ามีป๊อบ่ามีแม่ ไปแอ่วขอตานเต็งวันเต็งวัน แล้วมีวันหนึ่งไปหันเป็นกั้นแก่งป่า ไข่อยากกินแก่งป่าก็เลยถามเป็นว่า

"ลุงป้านเป็นเอาหยั่งใดกันมา เป็นเอาดีไหนมา" ลุงนันท่าบอว่า "เป็นเอาไข่ ไปใส่น้ำเม็งอะ น้ำเม็งเต้เป็นเอาใส่นานะ"

"ไชนะมันเป็นจะไค ผมไคหัน"

"เป็นค่าหว่าอันนี้แล้วเป็นหยั่งจะหือเน่ เอามาอนน้ำเม็งนาก่า แล้วป้ามันมาเข้านกะค่า คำป้าเอววงตีนน้ำเม็งแล้วลูกเจ้ามาไปใจ กอนป้าเข้าอยู่ในก่อห่อฮับมา"

"จันผมขอสักหน้อยได้ก่อ ข่อยขอสักหน้อยได้ก่อ"

พอดีเจ้าของไข่ก้อจิจิ เอาไข่เก่าไข่ลู ไข่กุดโพมะมาห่อ มาห่อแล้วค้ำแล้วค้ำเอาไปคักตีนน้ำเม็งแจ่งมาก่อไปใจ ทำอย่างอันนี้ได้สองวันสามวัน ป้าก้อบ่ามาเข้ามีแถมวันหนึ่ง ก่าบ่าเอาใส่น้ำเม็งแล้ว มันบได้อะหยั่งมีเก้ากล้วยงามก้อเลยเอาไปต่าตักกล้วย เอาไข่ไปไว้ตีหันแล้วเอาปากไข่หันตางบนแล้วก้อว่า เออเอาตั้งไว้นี้ถ้ามีใจมีลาบอย่างก่าดิขอห้อมิอัน โผด แต่เข้าได้ทำความดีไว้ตั้งสัจจะอธิษฐานแล้ว ก่าไปนอนหลับ กังคีนฝันว่าดาวลูกนึ่งขอดลงมาก้างเฮิน ตกใส่เฮินเฮินแตกเฮินแหลวหมด เอ ก่ามาตกออกตักใจเฮินก่าหลังหน้อย ดาวซำมาถูกใส่แตกแหลว หมดจะไปอยู่ตีไค ตื่นมาก่อมานั่งก็คิดพอดีขอยมาขอยมาหน้อย ก่าไคลั้งแ่ง ก่าไปใจใส่ไข่

"ก่าโหเป็นว่าได้โลละเน เทวดาเอาไข่หน้อยจาดใหญ่มาห่อฮ่า เป็นความใหญ่มันก่าด้าแปลก่ามึงเน่ เอามาของไว้ปากไข่หัน" แล้วเจ้าตุ๊กกะตะว่า

"โห อาหยั่งนะตกออกตักใจไข่นั้นมีแสงสิริศมีสวยงาม"

จักเจ้าไปใจดักโกโก้ คิดไปคิดมาก่อตั้งสัจจะอธิษฐาน เข้าขอนเน่ถ้าเป็นของกู ถ้ายก มาจะไปตกจะไปแตก ขกลงมาก่าบ่าหนักเบา คือกดีใจเอาไข่นั้นขว้างไปแล้วเก็บไข่นั้นไว้ตีบ้าน ดูบน้อย พอดีเอาไปไว้หมินเต็งวันนะ พอแจ่งมาก่อไปขอทานหากันมา แล้ววันถ้วนสามลูกเจินนึ่ง ข้าวป้าวไฟแล้วก้อไปหากันมา ละที่นี้ไข่ฟ้าเป็นว่า พะยาอินทร์มาโผดคนตุ๊ก กนจัน คนดี ตามธรรมชาติ ป้าเก่าเป็นว่า หน่อพระโพธิสัตว์มาเกิดตีตุ๊กตีขาก แล้วบ่ามีอันจ่วยเป็นคนดี บ่าฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นคนดีว่าซ้อสัตย์สุจริต และถ่านางไข่ฟ้าในนั้นมีของดี มีอาหารกั้นกั้นหันพร้อมหมด นางไข่ฟ้ามันล่า ออกจากไข่มา มาดาขันข้าว

ตัวของตีบอันคืออินงามอันหอมอันหวานชวนรับประทานทุกอย่าง พอดี ไข่ตุ๋นกะตะนั้นไปขอข้าวมามา หั่นใส่ เป็นสำรับข้าวไว้ ก่อหว่า

"เอ ใผมาฮ้างข้าวไว้ผ่อค่าเป็นของดีของงาม ของดีก็บูบ่าเกยได้กินเลย ก่าหอมเต็งตั้งก่ามาอยากแต่ เนื้อ"

น้ำลายก้อออก ก่อไปนั่งกินกินอันใดก้อล่า กินจนแสงกินอิ่มแล้ว มานั่งอยู่เกิดปีติยินดี มีความอิม เอิบออกใจใจจิ้นใจบาน เพราะจะไคพระไคกินของตีบ ของตีบอันนี้พอได้กินแล้วสบาย แล้วก้อออกไป แดม

วันถ้วนึงก้อหยั่งอัน วันถ้วนสองนางนันทก้อฮ้างข้าวไว้ ตกวันถ้วนสามนี้ก่านี้ก้อจะผ่อละ ไผเอา เข้ามานห่อถูกกิน แดงโตเหมินจะไปขทานอย่างเต็งวันนะ แล้วก่าคักๆไปแอบอยู่หลังตูปน้อย ตีไผมาฮ้อม่า หั้น ปอเต็งเวลาอาหารกลางวัน นางไข่ฟ้าก้อออกมาจากหน้อยไข่ งามตามเป็นว่า นาง งามเหมินนางฟ้าเจ้า ตุกกะตะ หั้นเป็นนางงามออกมา ก่อม่าหลากตากแตกไปแหลวไข่ นางก่าหว่า

"โอ ปี่ไปย่หยังจะอัน"

"ก่าข้าหั้นนางออกมา ข้าก้อโก้นางจะเข้าไปในไข่เน่ กอนนางเข้าไปรับไข่ ข้าก้อ จะไปได้หั้น เลาะ ข้าไคหั้นเลาะข้าหั้นแล้วเน่ ว่าของตีบมีพร้อมสารพัด"

นางก้อหว่า "บ่าเป็นหยังแล้วก่าแล้วไป ม่าเป็นหยัง"

"นางมาย่เห่อนี้"

"ก้อฮ้อยูไนไข่ เจ้าเอาไข่ไปใส่ในไข่เอาใส่ไคข้า ป้อข้าเห่อข้ามาอยู่กับเจ้า มา ประณินบัตปีตูปเจ้า เห่อเจ้าไคอยู่ดีมีสุข เป้นกู่ปรารมิกับเจ้า"

เจ้าตูกกะตะก้อคือกคใจ ช่วยกันหิช่วยกันทำมาหากิน แล้วนางเป็นคนงามพะยาเจ้าเม็งเป็นมาหั้น ก่าว่าโออินางโตนี้ หยั่งนางงามแตงามหว่า พระยาเจ้าเม็งก่าไคได้นาง กูจะย่จะไคจะได้นางเป็นเม ก่ามาก คใจว่าจะต้องแต่งอุบายหาเล็ง สักอย่างเห่อได้เป็นเม กอนจะเอามาเฉยๆ ก่อโก้เจ้าบ้านเจ้าจงหว่าเห่อ หรือถูกคิดจินนินทา กะไคหั้นนางนันทก่าขอกูเห่อเสนาอำมาตย์ไป เอาราชรถไปตั้งเอนางไข่ฟ้ามา เอามา เห่อเจ้าพะยาอุ ป้อพะยาเจ้าเม็งนันทก่าว่า "โองามแตงามหว่า งามมะม้อยเหมินผูกบัคเตา ใส่ต่องตีมาผ่อ เอาคั้ง แก้วนี้วมือกบเดว งามงามแแล้วแล้ว ไสเดวแนวแล้วเล็ด เน่อโตวกายมามีหมาคเม็ด ดิดแต่ต่าย โตวนาง แก้มก้อฮ้อเหมินคั้งสุพาง อันสุกม่องงามเดินเจดข้างต้น งามสิวิไลสีไสพอง มีผมคั้งนิลเหมือน ย้อม แขนก้อสวาย แอวกันอ่อนด้อม คิ้วก้อคมเดี่ยว ไวว่องฉลาดเฉลียวจนธรรมอย่างเดว ปัญญาญ่ฮ้อ"

พระยาเจ้าเม็งหั้นก้อรำเล็งรำไรความงาม ก่าเดวก้อบอกเห่อเสนาหามออกไป เอามักไปเสนาเอาปีกไปได้ 7 วันก้อเป้งหนังสือออกไป

"วันอาทิตย์หน้าให้เอาไอตุ๊กกะตะเอาโงมาโจนโงข้า เข้าปามีโงมาโจนข้าก่อนจะเอาแม่เจ้า ถ้าโจนกันโงเจ้าตุ๊กกะตะกัน ข้าก็จะเอาแม่เจ้า ถ้าโงข้ากันข้าจะห่อเงินป็นหนึ่ง เงินพันแถบ"

ทีนี้ เจ้าตุ๊กกะตะก็มาอ่านสาสน์นั้น โอ มาด้าก้อยน้อยใจได้เนื้อ บอกเพื่อนาง

"นางจะเย่ห่อเตวแม่ พระยาเจ้ามิงเป็นต้องกันนางไปป็นแม่ และเป็นหาเลี้ยงว่า ห่อหาโงมาโจนโงเจ้าพระยาถ้าโงเจ้าพระยากันป็นจะเอาเงินห่อพันแถบ ถ้าโงเจ้าพระยาป็น ป็นจะเอานางป็นแม่"

เจ้าตุ๊กกะตะก็โสกรเส้าหมอง นางไข่ฟ้าก้อหว่าป็นหญิงเจ้าป็น บ้าต้องด้าก้อยน้อยใจ เล็งอย่างเน่ เล็งหลอมพะยานางป็นเทวดาเจาะ เข้าวันดีจะมาถึงวันผูกแล้ว

ตกแกลงนางก้อเข้าไปป่า ไปสัจจะอธิษฐานถึงเทวบุตรเทวดา พระยาอินทร์ พระยาพรหม ธรรมราช บุญ นาศ อ่าหยั่งก้อมาจ้วยเหลือข้าน้อย โกลได้โงสักโถว เอามาโจนโง เจ้าพระยา

เทวดาก้อสั่งใจเอาเสอมาโถว เสอมาเนรมิตป็นเสอตัวน้อยลายค่องของป่างาม วันดีวันผูกห่อจุงโงมาตีค้อมเจ้าเนื้อ คนก้อมาเต็มค้อมจะมาผ่อโงไอตุ๊กกะตะกับโงเจ้าพระยาเจ้ามิงโจนกัน ไอตุ๊กกะตะซีโงน้อยไปอย่างต้อยต้อย ต้องค้อยเหมินบ่ามีแสง เข้าค้อมวังคนตึงโหลงตึงหลายก่าตบมือกั้นไข่วโหว โงพระยาเจ้ามิงโถวห่วยางมเขาก้อแหลมแซว เอาถึงเวลาแล้ว น้อ ถึงเวลาแล้ว พระยาเจ้ามิงก้อป้อยโงออกมาตีสนามตีเอาโจน ไอตุ๊กกะตะก้อป้อยโงข้าไปต้อยต้อย ต้องต้อย โงวโถวนั้นก้อพะทะโงไอตุ๊กกะตะมันป็นเสอนี้ ป่าลัดกักกอดเข้าจับคอก ก้อโก่นลงป้างเข้าควิดคอกโงพะยาคนตึงหลายก่าตบมือโห่ฮ้องกัน ว่า โงวพระยาเมิงต้ายแล้วก้านั้น เจ้ามิงก้อจ่าห่อลูกน้องเอพจินมาห่อพันแถบ ตุ๊กกะตะก่าได้เงินก้อซีโงมาก้านั้นจ้อยๆ ซอๆ มาได้แล้ว

มาถึงบ้านป็นก้อถามก่า "ป็นหยั่งไคผ่อง"

มันก้อหว่า "โงเฮาป็น"

พระยาเจ้ามิงถึงป็นแล้วบ่าลิม เอจันแถมติดหน้าห่อเอาโงมาโจนนะ ถ้าหว่าโกล พระยาเจ้ามิงกันก้อจะห่อหยั่งคิมนะ จะห่อพันเงินแถบถ้าโกลเจ้าตุ๊กกะตะกัน จะเอาแม่เจ้า ตุ๊กกะตะ กันนี้เจ้าตุ๊กกะตะเองก่าหมาด้าก้อยน้อยใจ ว่าจะเอาแม่ไหน โกลก่ามามีสักโถว ตึงเกิดห่วยมาหยั่งบ่าเกยโจนโกลก่าต้อ พอดินางก่าหว่า

"ไปน้อยใจจะหยั่ง ป็นหยั่งเย็นเย็นไว้เดอะ"

กอนถึงวันดีป็นจะโจนก้อวันเสาร์ไปมาถึงวันเสาร์ นางก้อเข้าไปป่าไปดั่งสัจจะ อธิษฐานต้อเทวบุตร เทวดา พระยาอินทร์ พระยาธรรมราช ดันฮักสาป่าไม้เน่ขอเอาเหิน(หิน) เนรมิต ป็นโกลมาห่อ เทวดานั้นก้อเอาเหินเสกป็นโกลออกมา โกลปุ้อออกมานางก้ออุ้มมา มาแควบ้านนี้โกลได้มาแล้ว "บ่อด้าน้อยออกน้อยใจนะ วันผูกเอาไปโจนเดอะน้องจะอยู่บ้านด้า"

โหวันผูกก้อไปแถมแล้ว ตกวันดีคนเต็มค้อมเต็มวังเจ้าจะมาผ่อ โกลไอตุ๊กกะตะกับโกล พระยาเมิงโจนกัน ก้อถึงเวลานาที่ตีจะเอาออกก่าเล่น โกลพระยาเจ้ามิงลูกน้องป็นอุ้มออกมา โปคโท ป็นโกลปุ้

เจิวเจ้าด๋าย ใโก่ไอ่ตุ๊กกะตะเป็นใโก่แจ้เป็นใโก่บ่าหอมแถมแห่งไว้ เอ้าปล่อยใส่ กั้นปล่อยใส่กั้นก่อโจน กั้นไปโจนกันมา กูคิดเม็งบึงคิดกูเข้าสัก 5 นาที ใโก่ไอ่ตุ๊กกะตะมันเป็นหินนี้ ทำท่าเอาเตี้ยเข้าปักคอ เลือดไหล ก่อเลยใโก่ของพะยาเจ้าเม็งต่าย คนก่อไอ้โฮโฮฮ้อฮ้อดบเมอเต็มในคืมในวัง เจ้าตุ๊กกะตะแป๊ะพะยา เจ้าเม็งก่อเป็งหน้าแห่ง เอาไปห่อพันแถบ เจ้าตุ๊กกะตะได้เงินก่อปีกมาน้ำมาเด็งบ้านก่อมาอู้ห่อเมฟัง

น้องก่อหว่า "เป็นจะไคนี้"

"โห่ ใโก่เฮมาแป๊ะได้เงินมาแถมพันแถบ"

เอ พะยาเจ้าเม็งก่อบ่าแล้งบ่อลิม จะนี้กูจะคิดหาอันตีมันเป็งบ่าได้เยมาได้ ตีมันมามีในโลกนี้ เหลือมันหามาทำเน่กูจะได้เมมันเป็นเน่ ทีนี้เป็งคำสั่งบอกวว่า "ไอ่ตุ๊กกะตะห่อเม็งเป็ง เมงจื่อคือมา เมงจื่อคือมาห่อกูแล้วเมงจื่อคือตะต้องฮ้อฮ้อต้องมีเสงนา ถ้าทำเม็งบ่าจ่างเป็ง เออ..กูจะเอาเมเม็งนะ เอกอนเม็งเป็งมาห่อกูหันกูห่อกูของใจ กูก่อจะเอาเงินห่อเม็ง"

เจ้าตุ๊กกะตะก่อหว่า "เอ..เมงจื่อคือเนี่ยมมันมีในโลกเฮาก่อนนี้ ไผ่บ่าเกยหันนี้ไผ่บ่า เกยหันสักเต๋อ มันเป็งจะไค"

นางก่อหว่า "บ่าเป็งฮยังน้องจะออกโหคิดออกโหคิดก่อเอาบอกไม้ซางมา ต้าอะฮยัง เข้าใส่เป็ง อย่างระเบิดนาแล้วทำอย่างเรียบร้อย ทำสายจะนวนสายซพูออกมา เป็งยี่ก เป็งโห เป็งมือเข้าใส่ แล้ว กอนว่าไปตบโหมันจะดังจื่อคือ จื่อคือ จื่อคือ จื่อคือ กอนไปตบโหมันบ่าดังเป็ง เรียบร้อยเป็งปากเอา จินเป็นสายสะนูน เตจจะจุดระเบิดก่อเอาห่อไอ่ตุ๊กกะตะไปห่อพะยาเจ้าเม็ง คนดังหลายก่อมาแถม เต็มบ้านเต็มจองวันตีลัน ใโก่หันแนวจื่อคือเป็งฮยังใด นางนั้ก่าเป็งเป็งรูปเป็งลึงคสังกับรูปลึงรูป คน แล้วก่อเอามาวางเป็งเป็งเต๋ววงไว้จาดดี ห่อเอาเมงจื่อคือมาวางเน่ พอดีไอ่ตุ๊กกะตะเอาเมงจื่อคือไป วางก่อ เข้าก่อไปกราบไหว้ พะยาก่อหว่ามาแล้วเมงจื่อคือนั้น เจ้าปอพะยาไค้หันก่อไปผัดไปดู เจ้า พะยาลงมา

"กันเน่ เมงจื่อคือแล้วมันฮูมันปากก่อ" ตุ๊กกะตะก่อหว่า "ถ้าจับใจมันก่อปาก ถ้าป้อ จับใจมันบ่า ปาก เจ้าพะยาถามเลาะ" อันเน่เมงจื่อว่าฮือ จื่อว่าเมงจื่อคือก่า มันก่าบ่าปาก

"มิ่งกิ่นป่าฮยัง" ก่อบ่าปาก

"กิ่นข้าวกา" ก่อบ่าปาก

"กิ่นจันกา" มันก่าบ่าปาก เจ้าพะยาก่อถามไปร้อยอันพันแปด มันก่าบ่าปาก

ทีนี้เจ้าพะยาโหมโหมน หือถามฮยังก่อบ่าปาก ถามอะฮยังก่อบ่าปาก

"มิ่งอยากกิ่นถ่านไฟแดงกา" มันก่าจื่อคือ จื่อคือ คนดังหลายเอ่อ แม่นแล้วป้อพะยา มันอยากกิ่น ถ่านไฟแดงเอาป้อพะยาห่อมันกิ่นเลาะ เจ้าป้อพะยาก่าห่อลูกน้องเอาถ่านไฟแดงใส่ เต้าฮังโลมาก่า กิม ถ่านไฟแดงมาจ่อมปาก จ่อมปากพอดีถ่านไฟแดงก่อใหม่ฝ่าวใหม่สายสะนูนไป ลงไป ลงไป มันจุดเด็ง ระเบิดก่อระเบิดไปมถุกเจ้าป้อพะยา เจ้นเม็งต่ายก่ามัน คนดังหลายก่อ ไชโยตมอให้ฮ้อง ว่าพะยาเจ้า

เมิงบ่ามีสิลบ่ามีธรรม เบตเมนผู้น้อยบ่าตัวเน่ต่ายไปแล้ว เหล่า เสนาก่อจัดเงินจัดคำห่อ เจ้าตุ๊กกะตะนั้น
ไปพันแถม แล้วที่นี้บ่ามีพะยาเจ้าเมิง สมัยก่อนแล้ว เจ้าบ้านจาวเมิงก่อบึกษากันว่าเย่จะได้ พะยาเจ้าเมิง
ก่อต่ายไปเฮาจะเอาไผมาเป็นเจ้าบ้านผ่านเมิงของเฮา ก่อเลยปึกสากันเอาเจ้าตุ๊กกะตะเนี่ยเป็นได้เมินางไข
ฟ้าแล้วก่จะเป็นจะเป็นกนดี มีจื่อ ขนาดพะยาเจ้าเมิงทำการพั้นทุกสิ่งทุกอย่างก่อสูบ่าได้สักอย่าง ก่อเลย
เอาเจ้าตุ๊กกะตะเป็น พะยาเจ้าเมิงได้ครองบ้านครองเมิง ได้เป็นพะยาเจ้าเมิงก่อเพราะคุณงามความดีของเจ้า
ตุ๊กกะตะนั้น

PAYAP UNIVERSITY

ไข่ฟ้า

ตุ๊กกะตะคนหนึ่ง (ตุ๊กกะตะหมายถึงคนที่ยากจน) ไม่มีพ่อแม่อยู่ลำพังคนเดียวเพราะพ่อแม่เสียชีวิตไปก่อนจึงทำให้ตุ๊กกะตะต้องช่วยเหลือตนเองตั้งแต่เล็ก คือเป็นขอทานเที่ยวขอข้าว ขอสิ่งของของชาวบ้านทุกๆ วัน วันหนึ่งเขาไปเจอครอบครัวหนึ่งแกงปลา จึงทำว่า

"ลุง,ป้าครับ เขาอามาจากที่ไหนครับปลา ทำอย่างไรจึงจะทำให้ได้ปลา"
เขาบอกแก่ตุ๊กกะตะว่า "ก็ลุงเอาไข่ไปดักมาจึงได้มา เอาไข่ไปดักที่ทุ่งนาหรือแม่น้ำสิ"
ตุ๊กกะตะก็ถามต่อไปว่า "ไขมันเป็นอย่างไรครับ ผมอยากเห็นจัง"
ชายคนนั้นจึงเอาไขมันมาให้ดูแล้วพูดว่า "นี่ไงล่ะ เราก็เอาไปนอนไว้ในแม่น้ำถ้าปลา มันมา มันก็จะติดอยู่ ตื่นเช้าเราก็ไปยกไข่ดูว่ามีปลามาติดหรือไม่ ถ้าหากมีปลาเราก็จับเอาใส่ข้อง"

ตุ๊กกะตะก็พูดว่า "ลุงครับ ผมขอไข่สักใบได้ไหมครับ"
พอดีเจ้าของไข่ซึ่งเหนียว ก็เลือกเอาไข่ที่สุเสียให้ตุ๊กกะตะ ตุ๊กกะตะก็ตั้งใจถึงแม้จะเป็นไข่ที่เก่าสุแห้ง ในตอนเช้าตุ๊กกะตะก็รีบเอาไข่ไปดักที่แม่น้ำทันที ไปดักหลายๆ เข็ม 2-3 วัน ตอนเช้ามาดูก็ไม่ได้ปลา วันหนึ่งตุ๊กกะตะก็เอาไข่ใบเดิมไปดักปลาที่แม่น้ำที่เดิมอีก ก็ไม่ได้อะไรก็เลย เห็นต้นกล้วยที่อยู่ริมแม่น้ำ อวบอ้วน จึงเอาไข่ไปไว้ตรงใต้กล้วย โดยเอาปากไข่ขึ้นข้างบน แล้วก็ตั้งสติจะอธิษฐานว่า ถ้าหากมีโชค มีลาภก็ขอให้มิอะโรมาโปรดมาอุปถัมภ์แก่ข้าที่เคยทำความดีไว้ เมื่ออธิษฐานเสร็จ ก็รีบไปนอนหลับ คืนนั้นเองมันก็ฝันว่ามีดวงดาวดวงหนึ่งตกลงหลังคาบ้านทำให้บ้านเสียหาย จึงตกใจตื่นก็ลุกนั่งคิดอะไรไป เมื่อสายเขาก็ออกไปดูไข่ที่ดักไว้ก็ไปเห็นไข่ใบใหญ่ ใบหนึ่งอยู่ในไข่ ก็พูดว่า

"เหวดหาหรือเปล่า ที่ให้ไข่ใบใหญ่แก่ข้า"

เมื่อเข้าไปดูก็เห็นว่าไข่มีแสงสีรุ้งฉูดฉาดไปยกออกก็ไม่สามารถยกได้ ตุ๊กกะตะจึงตั้งสติจะอธิษฐานว่า

"ถ้าหากเป็นของที่เขาถล่มดินดาลมาให้แก่ข้า ก็ขอให้ข้ายกออกได้"

แล้วเจ้าตุ๊กกะตะก็สามารถยกไข่ใบนั้นออกได้ ก็เอาไข่ไปเก็บไว้ที่ตูด กระพ้อมของตัวเองแล้วก็ออกไปขอทานเหมือนทุกๆ วัน

วันที่สามหลังจากที่ได้ไข่มาเมื่อตื่นขึ้นมาก็รีบหุงหาข้าวปลาอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จก็รีบออกไปขอทานตามเดิม ไข่ฟ้าที่พระอินทร์เอามาโปรดแก่คนที่ดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคนที่หน่อ กษัตริย์มาเกิดเป็นคนทุกขียาก นางไข่ฟ้าจึงออกมาจากไข่มนตรียมข้าวปลาอาหารปัดกวาดเช็ดถูบ้านเรือนเตรียมไว้ เมื่อตุ๊กกะตะกลับมาเห็นบ้านเรือนสะอาดและมีข้าวปลาอาหารที่ทำเตรียมไว้แล้วและเป็นอาหารที่ดีๆ ที่เจ้าตุ๊กกะตะไม่เคยมีโอกาสได้กินมาก่อนเลย เมื่อนั่งรับประทานเรียบร้อยแล้วก็นั่งคิดจิตใจ เพราะได้กินข้าวทิพย์น้ำทิพย์

วันรุ่งขึ้นตุ๊กกะตะก็ออกไปอีก กลับมาก็มีคนเตรียมข้าวปลาอาหารไว้ให้อีก วันที่ 2 ก็เหมือนเดิม เจ้าตุ๊กกะตะก็นึกสงสัยว่า

"เอ..ใครเป็นคนที่มาเตรียมข้าวปลาอาหารรวมทั้งปิดกวาดเช็ดดูบ้านเรือนให้แก่ข้า วันนี้ข้าจะต้องรู้ให้ได้"

วันที่สามจึงเตรียมออกไปขอกทานเหมือนเดิม แต่ย้อนกลับมาแอบดูที่ข้างฝา พอถึงเวลาอาหารกลางวันนางไขฟ้าก็ออกจากไขใบงาม ตุ๊กกะตะก็เห็นว่านางเป็นสาวทิ้งดงามหาที่ติไม่ได้ ก็รีบเข้าไปให้องเอาไม้หุบไขแตก นางไขฟ้าเห็นก็เข้าไปห้าม ร้องไห้ว่า

"นี่ทำไมทำอย่างนี้"

ตุ๊กกะตะก็พูดว่า "ก็ข้ากลัวนางจะเข้าไปในไขอีกละสิ ถ้าหากเจ้าเข้าไปในไขฟ้าข้าก็จะไม่เห็นเจ้าละสิ"

นางไขฟ้าก็พูดว่า "ไม่เป็นไรไหนๆ มันก็แตกไปแล้ว"

ตุ๊กกะตะก็ถามว่า "เจ้าเข้าไปอยู่ในไขได้อย่างไรละ"

"พ่อของข้าที่เป็นเทวดาก็ให้ข้ามาอยู่ปรนนิบัติเจ้านะซี"

เจ้าตุ๊กกะตะก็รู้สึกดีใจ "เรามาช่วยกันทำมาหากินดีกว่านะ" เจ้าตุ๊กกะตะก็พูด

ความงามของนางไขฟ้าเป็นที่ลือลือไปถึงเจ้าเมืองเมืองหนึ่ง เจ้าเมืองคนนั้นก็มาดู ก็เห็นความงามของนางไขฟ้า ก็พูดว่า

"เอ..ข้าจะทำอย่างไรจึงจะได้ตัวนางไขฟ้ามาเป็นมเหสี ก็คิดอุบายถ้าหากจะไปเอามาเฉยๆ เคียวชาวบ้านชาวเมืองจะว่าจะถูกติฉินนินทา ก็ให้เสนาอำมาตย์เอาราชรถไปรับตัวนางไขฟ้าเข้าเฝ้า พ่อเจ้าพระยาเจ้าเมืองเมื่อเห็นนางไขฟ้าซัดๆ ก็ยังรักหลงนางไขฟ้าอยาก ได้เป็นมเหสี เมื่อได้ชมโฉมของนางไขฟ้าแล้ว พระยาเจ้าเมืองก็หลงใหลในตัวนางไขฟ้า จึงคิดอุบายให้เสนาเอาตัวนางไขฟ้าไปส่งที่บ้าน

4 วันต่อมาก็มีหนังสือให้ตุ๊กกะตะเอาวัวมาชนกับวัวของพระยาเจ้าเมือง ถ้าหากไม่มีวัวมาชนหรือว่าวัวของตุ๊กกะตะแพ้ ต้องยกนางไขฟ้าให้เป็นมเหสีของพระยาเจ้าเมือง ถ้าหากวัวของพระยาเจ้าเมืองแพ้ก็จะเอาเงินให้เจ้าตุ๊กกะตะหนึ่งพันแถบ เจ้าตุ๊กกะตะอ่านสาส์นก็ไม่สบายใจนั่งซึมคิดว่าต้องเสียนางไขฟ้าให้พระยาเจ้าเมืองแน่นอน นางก็ถามว่า

"พี่ไม่สบายใจอะไรหรือ" ตุ๊กกะตะก็เล่าให้นางไขฟ้าฟังทั้งหมด

นางไขฟ้าก็เลยบอกว่า "ไม่ต้องเศร้าโศกหรือพี่ น้องจะแก้ปัญหาให้พี่เอง"

วันรุ่งขึ้นจะมีการชนวัว นางไขฟ้าก็รีบไปเฝ้าในตอนที่ตอนเย็นของวันนั้นนางไขฟ้าก็อธิษฐานถึงบุญบารมีพระยาอินทร์ พระยาพรหม ขมราชให้มาช่วยเหลือ

"ตัวข้าอยาก ได้วัวสักตัวหนึ่ง ให้สามีของข้าไปชนกับวัวของพระยาเจ้าเมืองในวันพรุ่งนี้"

เหวดคาที่เป็นผู้ส่งนาง ไข่ฟ้ามาอยู่กับตุ๊กกะตะก็เนรมิตเสกสือให้เป็นวัว นางไข่ฟ้าก็จูงวัวกลับบ้าน เมื่อถึงเวลาที่ต้องชนวัวกันระหว่างตุ๊กกะตะกับพระยาเจ้าเมือง ชาวบ้านก็มาดูเต็มคุ่มหลวงที่เป็นสถานที่ชนวัว ฝ่ายตุ๊กกะตะก็ขี่วัวตัวเล็กผอม เดินต่อต่อ ต่อต่อ เข้าไปที่ชนวัว ชาวบ้านที่อยู่ข้างในคุ่มหลวงก็ตบมือหัวเราะวัวของตุ๊กกะตะ พระยาเจ้าเมืองก็เอาวัวตัวใหญ่แข็งแรงเขมแหละหลมขาว เสนาก็บอกว่าพร้อมแล้วที่จะเริ่มชนวัว วัวของตุ๊กกะตะก็ย่างเข้าไปคล้ายไม่มีแรง วัวของพระยาเจ้าเมืองก็กระโจนเข้าหาวัวของตุ๊กกะตะ วัวของตุ๊กกะตะเป็นสือ ที่เสกเนรมิตจากพระอินทร์ก็ตรงเข้ากัดคอวัวของพระยาเจ้าเมืองทันที จนวัวของพระยาเจ้าเมืองตายไป ชาวบ้านก็ปรบมือให้ตุ๊กกะตะ เจ้าเมืองก็ต้องยกเงินให้ตุ๊กกะตะหนึ่งพันแถบ

ตุ๊กกะตะก็ขี่วัวกลับบ้านด้วยความดีใจ เมีย(นางไข่ฟ้า) ก็ถามว่า "เป็นอย่างไรบ้างละพี่"

ตุ๊กกะตะก็พูดว่า "วัวของเราชนะวัวของพระยาเจ้าเมือง"

พระยาเจ้าเมืองก็มีสาส์น ไปถึงตุ๊กกะตะอีกว่า "อีกเจ็ดวันให้เตรียมไก่ไปชนอีก" โดยมีข้อตกลงเหมือนเดิมคือถ้าหากไก่ของตุ๊กกะตะแพ้จะตกยกนางไข่ฟ้าให้พระยาเจ้าเมือง ถ้าไก่ตุ๊กกะตะชนะก็จะให้เงินหนึ่งพันแถบ ตุ๊กกะตะก็นิ่งเศร้าโศกอีก นางไข่ฟ้าก็พูดว่า

"ใจเย็นเย็นไว้พี่ ถ้าหากวันอาทิตย์จะไปแข่ง วันเสาร์ข้างจะไปหาไก่ให้พี่เอง ถึงวันเสาร์นางไข่ฟ้าก็เข้าไปอีก ไปตั้งสัจจะอธิษฐานต่อเทวบุตร เทวดา พระยาอินทร์ พระยาพรหม ขมราช ที่รักษาป่าขอให้เนรมิตหีนให้เป็นไก่ เทวดาก็เนรมิตเรสกหีนเป็นไก่ตัวผู้ นางไข่ฟ้าก็รีบอุ้มกลับไปให้ตุ๊กกะตะสามี

วันอาทิตย์วันแข่งขันกันมาถึง ที่คุ่มก็มีชาวบ้านเข้ามาอยู่เต็มคุ่มหลวงเพื่อดูการแข่งขันชนไก่ของพระยาเจ้าเมืองกับ ไก่ของตุ๊กกะตะ ไก่ของพระยาเจ้าเมืองตัวใหญ่ ไก่ของตุ๊กกะตะเป็นไก่ตัวเล็กๆ ที่เรียกว่า "ไก่แจ้" พอถึงเวลาแข่งขันต่างคนก็ปล่อยไก่ในเข้าชนกัน ไก่ก็ติดกันไปติดกันมา ไก่ตุ๊กกะตะเป็นหีนเสกก็ไม่ใช่เมื่อโดนคิด ไก่ตุ๊กกะตะก็เอาเดือยปักคอไก่ของพระยาเจ้าเมืองทำให้อึดไหลมาก ไก่ของพระยาที่ตายอีก คนชาวบ้านก็ไชโยโห่ร้องอีกที่ไก่เจ้าตุ๊กกะตะชนะ ไก่พระยาเจ้าเมือง เมื่อไก่ตุ๊กกะตะแพ้ พระยาเจ้าเมืองก็หน้าเสีย ก็ให้เสนาอำมาตย์เอาเงินให้ตุ๊กกะตะพันแถบ

พระยาเจ้าเมืองก็ไม่ละความพยายามก็พูดคิดว่า" เอ..จะหาวิธีที่ตุ๊กกะตะมันไม่สามารถทำได้ ที่ไม่มีในโลกนี้ที่นี้แหละ ว่าจะได้เมียมัน"

จึงออกคำสั่งว่า "เจ้าตุ๊กกะตะให้เจ้าทำเมงจ้อคือ เมงที่มีเสียงด้วยถ้าหากมึงทำไม่ได้ ก็จะเอานางไข่ฟ้ามาเป็นเมียกู ถ้าหากมึงทำมาถูกใจกู กูก็จะยกเงินให้มึงอีก ตุ๊กกะตะก็เศร้าสร้อยอีก"

นางไข่ฟ้าก็ปลอบ ตุ๊กกะตะก็บอกว่า "ที่นี้เราคงแพ้เพราะเมงจ้อคือมันไม่มีในโลกใครไม่เคยเห็นว่าเป็นอย่างไร

นางไข่ฟ้าก็บอกว่า "ไม่เป็นไรหรอกพี่ เตือน้องขอเวลาคิดว่าจะทำอย่างไร"

นางไข่ฟ้าก็คิดออก ก็ไปเอาไม้ไผ่ในป่า โขลกระเบิดใส่ เมื่อทำเรียบร้อยก็ทำจนวอกมาทำปาก
หำตา ทำหู ทำมือเข้าใส่ และถ้าหากจับบริเวณหัวของมันก็จะมีเสียงว่า "จื้อคือ" จื้อคือ จื้อคือ ถ้าหากไม่
คบหัวมันก็จะไม่มีเสียง เมื่อทำเรียบร้อยก็ทำสายจนนวนไว้จุดไฟ

เมื่อทำเสร็จก็มอบให้ตุ๊กกะตะเอาไปให้พระยาเจ้าเมืองดู ก็เหมือนเช่นทุกๆ ครั้งมีชาวบ้านมาเต็ม
คุ่มหลวงเพื่อดูแวงจื้อคือ ทางเสนาอำมาตย์ก็เตรียมไว้สำหรับวางแวงจื้อคือไว้ตุ๊กกะตะเมื่อเข้ามาในคุ่ม
ของพระยาเจ้าเมืองก็เอาแวงจื้อคือไปวางไว้ที่เตรียมไว้ เสนาอำมาตย์ก็เชิญพระยาเจ้าเมืองดูแวงจื้อคือ

"นี่หรือแวงจื้อคือ" มันสามารถพูดได้หรือเปล่า

ตุ๊กกะตะก็พูดว่า "ถ้าหากจับใจมันมันก็จะพูด

พระยาเจ้าเมืองก็ถามว่า "มึงกินข้าวแล้วหรือ" แวงจื้อคือก็ไม่ตอบ

"กินแล้วหรือ" มันก็ไม่ตอบ

"กินปลาหรือ" มันก็ไม่ตอบ

พระยาเจ้าเมืองก็รำคาญพูดว่า "มึงอยากกินถ่านไฟแดงใช่ไหม"

มันก็ตอบว่า "จื้อคือ"

ชาวบ้านก็พูดพร้อมกันว่า "ใช่แล้วมันต้องการกินถ่านไฟแดง"

พระยาเจ้าเมืองจึงเอาถ่านไฟแดงมาให้มัน เมื่อเอาถ่านไฟแดงถูกสายจนนวนที่ปากมันก็ทำให้มัน
ระเบิด ระเบิดโดนพระยาเจ้าเมือง พระยาเจ้าเมืองก็สิ้นพระชนม์ไป ชาวบ้านต่างก็ดีใจไชโยโห่ร้องเพราะ
ว่าพระยาเจ้าเมืองที่ไม่มีศีลธรรมตายไป เสนาก็จัดเงินค่าให้ตุ๊กกะตะ ตุ๊กกะตะดีใจกลับไปหานางไข่ฟ้า
เมื่อบ้านเมืองขาดพระยาเจ้าเมืองชาวบ้านต่างก็ปรึกษาหารือกัน เชิญตุ๊กกะตะเป็นพระยาเจ้าเมือง เพราะ
เป็นคนที่มีการและมีคู่ครองที่แต่งงานเช่นนางไข่ฟ้า ตุ๊กกะตะก็ได้กลายเป็นพระยาเจ้าเมืองครอง
เมืองอยู่กับนางไข่ฟ้าอย่างผาสุก ชาวบ้านชาวเมืองก็มีความยินดีชื่นชม ถวายความจงรักภักดี

2. ตำนานนางแก้ว

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่า่าง อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

เล่ามีเลื่องล่าวว่าในสมัยปี พ.ศ.1900 นานมาแล้ว ในเขตอำเภอบ้านโฮ้งเน่ มีวัดวัดหนึ่งหรือเลกว่า "วัดพระเจ้าตันโหลง" พระเจ้าตันโหลงนี้สืบเนื่องมาจากสมัยปี พ.ศ.1900 นั้นมีพระนางแก้วและมีเป็นลูกของนายพรานอยู่บนคอยอี่ฮูย ขณะคี่นายพรานนั้นอยู่บนคอยอี่ฮูยนั้นได้เก็บเอานางแก้วเหลือพระนางแก้วไว้เอาไปเป็นลูก อยู่บนคอย

ทีนี้มีพระยาจันในเมิงเวียงหวยนะ ก่อเน็กหว่าลูกไค้มีครอบครัวโควได้ไปขอเพื่อ เสนาเดินทางไปเซาะหาดำมหญู่บ้านในเขต อำเภอบ้านโฮ้ง เขตเวียงหวยทีนี้ก่อไปตีโหนทูกๆ ตีมาแล้วบ่าได้สมปรารถนา คือบ่าเหมาะสมตามแต่เป็นตั้งใจไว้ จากบุคลิกลักษณะอย่างนั้น ทีนี้วันนึ่งก่อไปล่าสัตว์ในป่า ก่อขึ้นไปบนคอยอี่ฮูย พอเดินขึ้นไปล่าสัตว์ก่อไปปะฤยคนนึ่งหันนางแก้วหญิงสาวคนนึ่งนั้งอุปฏิฐากรักษานายพราน รักษาป้ออยู่แต่หัน พอตีวันนึ่งเมื่อนายพรานหันแล้วก่อมาบอกข่าวตางเวียงหวยหว่า บ่าแล้วเมี่นางงามคนนึ่งงามนักกำลังเกิดในบนคอยอี่ฮูยเนี่ยะ งามรูปร่างสวยงามเหมาะจะเป็นมเหสีของมหากษัตริย์ ทีนี้พระยาจันก่อบอกหว่าด้าอันก่อคี่ หมู่เสนาอำมาตย์คี่พยายามคิดตามนายพรานคนนึ่งไป ก่อมาพระยาจันไปอยู่คี่นคอยฤยคี่ก่อบอกหว่า

"กอนไค้ขอยากจะไค้ได้ไปเป็นมเหสีคี่เป็นอัครมเหสีนึ่ง เสนาเป็คนสามัญชนเก็บมาเล่งไว้ เพราะจะนึ่งก่อขอเพื่อใจความสามารถช่วยกันวิ่งแข่งกัน ตัดคี่นคอยขึ้นไปป้าคอยคี่อำสมฤยคี่นึ่ง คนใดขึ้นไปได้ไค้โดยบ่าห้ายใจก่อจะเหอคนนึ่ง"

ทีนี้ก่อมีคนแข่งกัน 5,6 คนแต่เมี่นพะยาคอยู่หลายคน พยายามจะวิ่งไปพอดีพระยาจันก่อวิ่งขึ้นไปถึงเป็คนแรก

ฤยคี่ก่อถามหว่า "อิดก่อ"

พะยาคันก่อบอกหว่า "บ่ออิด"

"สมมติหว่า "ท่านบอกหว่าอิดท่านเย่หือห้ายใจอย่างใด"

"ก่อพระฤยคี่บ่อเหอข้าห้ายใจข้าก่อบ่อห้ายใจ"

เพราะจะนึ่งฤยคี่ก่อยอมอกนางแก้วเหอ พะยาคันเหอพะยาคันครองเมิงเวียงหวย

วันนึ่งนางแก้วจะกลับบ้านหลังจากเต่งงานกันแล้ว พอตีก่อไปบ้านเวียงหนองล่องอำเภอป่าซางเหมินกันเพราะว่าอู้ข่าวหว่าฤยคี่ป้อนึ่งเป็นอยู่ตางบู๊น ในขณะนึ่งพะยาคันก่อไปรบคี่คี่อำเภอเถิน

ปุ่นแล้วก็ปีกมาชู้ข่าวจากปิ่นผึ่งหว่า นางแก้วเมของต่านเน็ยะบ่าเต๋วได้แต่งงาน เล่นจู้สูคนอื่นไปแล้ว อู้
ห่านองนี่ก็อเลยบอกหว่า

"จะอู้ดีกว่า เหน่ห่านปีกไปหานางแก้ว"

เมื่อไปถึง พระยาจันก็อถามหว่า "นางแก้วเป็นจู้กับไผ" นางแก้วก็อบอกหว่า
"นางบ่าไผไปเป็นจู้กับไผ นางเหน่คนในหมู่บ้านเน็ยะไปส่ง" พระยาจันก็อเข้าใจอย่างนั้นเปื่อเข้าใจอย่าง
อื่น พระยาจันก็อจะไปตวยหานางแก้ว นางแก้วก็อไปอยู่ตางอื่นแหม ต่บ้านเวียงหนองล่อง พระยาจันบ่า
จ่างเย็ยะจำไค ค่าลปีกมาแบ่งแดนก็อเลยทำเป็นคอยแดน สมมติหว่าเป็นความจริงอย่างอื่น ก็อขอเหน่
โตวเข้าไคกับนางแก้วต่อไป เมื่อมีก้านแบ่งแดนก็อเลยทำเหน่หานางแก้วเข้าใจผิดหว่า "เฮอ กองเป็นแบ่ง
เขตแดนอย่างอื่ก็อคงบ่าเข้าใจกัน ผลในที่สุดก็อเลยแบ่งกันแหมตีหนึ่ง มาถึงที่วัดพระเจ้าโหลงนี่เป็นคนละ
ฟาก ก็อเลยผิดใจกันไป

ตำนานนางแก้ว

ในสมัยปี พ.ศ.1900 นานมาแล้ว ในเขตอำเภอบ้านโสัง มีวัดวัดหนึ่งหรือเรียกว่า วัดพระเจ้าตนหลวง มีพระนางแก้วเป็นลูกของนายพรานที่อยู่บนคอยอฮีสย เขตอำเภอบ้านโสัง ขณะที่นายพรานคนนั้นอยู่บนคอยได้เก็บนางแก้วหรือพระนางแก้วไว้มีีนลูกอาศัยอยู่บนคอย

มีพระยาจันทร์เป็นพญาเจ้าเมืองห้วยแห่นบิดาที่แก่มาก บิดาของพระยาจันทร์ก็คิดว่าลูกของตัวเองกลัวจะมีครอบครัวได้แล้ว ก็ไปหา มเหสีให้แก่ลูกคือพญาจันทร์ โดยหาหัวเวียงลำพูนก็ไม่เจอคือไม่ตรงกับความต้องการของพญาจันทร์ คือไม่เหมาะสมกับความต้องการของพญาจันทร์จากบุคลิกลักษณะเช่นนั้น

วันหนึ่งนายพรานคนหนึ่งขึ้นไปล่าสัตว์ที่คอยฮีสย เขตอำเภอบ้านโสัง เดินล่าสัตว์ไปพบพระฤาษีคนหนึ่งและเห็นนางแก้ว นางดูแลฤาษีที่เดิมเป็นนายพรานที่เก็บนางมาเลี้ยงไว้อยู่ ก็ไปบอกให้แก่ คนที่เมืองห้วยว่าไปพบนางงามคนหนึ่งอยู่บนคอยฮีสย สง่า เหมาะสมที่จะเป็นมเหสีของกษัตริย์ พระยาจันทร์ก็บอกว่า "ถ้าเป็นเช่นนั้นเสนาจงไปติดตามนางแก้ว" พระยาจันทร์สั่งพอสเเนาอำมาตย์ติดตามนายพรานไปถึงดินคอยฤาษีก็พูดว่า

"ถ้าหากต้องการลูกสาวไปเป็นมเหสีหรือเป็นอัครมเหสีนั้นเป็นคนสามัญชน ก็ขอให้พวกท่านช่วยกันวิ่งแข่งโดยใช้ความสามารถช่วยกันวิ่งแข่งกันจากดินคอยไปบนยอดคอยที่อาศรมของฤาษี ถ้าคนไหนขึ้นไปได้โดยไม่หายใจก็จะให้คนนั้น"

มีพระยาเจ้าเมืองที่แข่งขันกัน 4-5 คน มีพญาหลายคน พระยาจันทร์วิ่งขึ้นไปถึงอาศรมของฤาษีได้ก่อน

"เหนื่อยไหม" ฤาษีก็ถาม

พระยาจันทร์ก็ตอบว่า "ไม่เหนื่อย"

ฤาษีก็พูดว่า "ถ้าไม่เหนื่อยทำไมจึงไม่หายใจล่ะ"

พระยาจันทร์ ก็พูดว่า "ก็พระฤาษีไม่ให้หายใจข้าจึงไม่หายใจ"

พระฤาษีก็ยอมยกนางแก้วให้พระยาจันทร์ และให้ครองเมืองเวียงห้วย

วันหนึ่งนางแก้วจะกลับบ้านหลังจากแต่งงานกันเสร็จแล้ว ก็จะไปบ้านเมืองคือเวียงหนองล่อง อ.ป่าซาง เพราะรู้ว่ารู้ว่าญาติพี่น้องพระนางอยู่ทางโน้น ทางนั้นพระยาจันทร์ก็ไปรบศึก ที่อำเภอเงินจ.ลำปาง ได้ยินข่าวที่ผิดพลาดว่า นางแก้วเดี๋ยวนี้ได้แต่งงานใหม่เล่นซู้ผู้ชายคนอื่นไปแล้ว พระยาจันทร์ก็ไม่สบายใจจึงไปสืบความจริงด้วยตนเอง จึงทราบว่านางแก้วไม่ได้มีเจตนาจะไปเล่นซู้ผู้ชาย เพียงแต่ไปเยี่ยมญาติที่อยู่ที่เวียงหนองล่องเท่านั้น พระยาจันทร์ก็จะไปตามนางแก้วกลับเมืองแต่นางแก้วก็ไม่ยอมกลับ พระยาจันทร์ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงแบ่งแดนระหว่างเมืองห้วยกับเวียงหนองล่องที่บ้านคอยแดน

และพูดว่า "ถ้าหากเป็นความจริงอย่างที่นางแก้วพูดก็ขอให้ข้าได้กลับมาครองคู่กับนางแก้วต่อไป" เมื่อมีการแบ่งแดนก็ทำให้นางแก้วเข้าใจผิดไปอีก ก็ขอแบ่งเนื้อที่กันอีก มาถึงวัดพระเจ้าตนหลวงเป็นคนละฟาก คือฝ่ายของพระยาจันทร์กับฝ่ายเวียงหนองล่อง จึงทำให้ผิดใจกันไปใหญ่โต

PAYAP UNIVERSITY

3. พระยาจิ้งเือก

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีจิ้งตัวหนึ่งอยู่ในป่า มีบริวาร 400-500 โดว เสาะหาป่าอาหาร อะหังมาลง ในป่าไม้ดงใหญ่ ที่นี้ไปแล้วด้วยเจ้าหมูเจ้าฝูงในป่าไม้หิมพานต์ ที่นี้ไปข้อยอยู่ในป่าเมื่อจ้างไปหมดแล้ว มีนางคนหนึ่งไปป่าไปเจอข้อยตื่นจ้าง อะหังมาอยากกินน้ำล้าเหลือพอดีไปหันใส่น้ำ น้ำดำใสอยู่ในข้อยตื่นจ้างปึกมาอยู่บ้านเกิดต้องเกิดลูกเป็นแมงขิง โสมันกำถาม เขาไปป่าไปกินน้ำข้อยตื่นจ้างออกมากำถาม ลูกมันออกมาท่าสู่ว่าเป็นลูกพะยาจ้าง กำเข้าไปเสาะหาป้อมันในป่า

เข้าไปในป่ากันหมดเข้าป่าเข้าเล็กเข้าคึกไปตึกๆ เหลอจิ้งเือก โดวเดว มันกำถามว่า

"หลานลูกไหนมานะ"

มันกำบอกหัวว่า "ลูกบ้านลูกเมิงมา"

"มาเยื่อเหือก"

"มาเอ้วหาอีป้อนีนะกำ"

มันกำสงสัย ขอกอนแม่นลูกอีป้อนี มันกำตั้งสังจะอริขฐานนอน อื่นขนั้นกำขึ้นไต่ตามดิน ขึ้นหมดแผ้วงา ตกไหนถ้ำเป็นลูกแต่กำจะได้อยู่ด้วยกัน มันกำคิดในใจว่าจะเอาลูกไปไว้ตั้งไม้โหลงหมูจ้างบริวาร 400-500 โดว กำปึกมากำหว่าสามกลืนมนุญย์ไหน

พระยาจิ้งเือกกำหว่า "เออ ลูกเข้ามาเสาะหาป่าแล้วอยู่บนป่าขไม้ปุ่น"

สังจะอริขฐานแม่นแต่ เมื่อเข้าหั่งอย่างอื่น บ่ามีไฟหว่าหื้อมันว่าเอาลูกมันลงมากำนั้นพระยาจะเยื่อจะหื้อ เป็นจะอยู่ไหนพระยาจ้างกำตั้งสังจะอริขฐานกอดงา แป้งประสาทงจ้างหื้อลูกมันอยู่

พระยาช่างเผือก

มีช่างตัวหนึ่งอยู่ในป่ามีบริวาร 400-500 ตัว บริวารจะหาเสบียงอาหารมาให้พญาช่าง วันหนึ่งพญาช่างเดินทางเป็นจำฝูงในป่าไม้หิมพานต์ ในขณะที่นั้นฝนตกในป่าจึงมีรอยเท้าช่างอยู่มีหญิงคนหนึ่งไปเจอน้ำในรอยเท้าช่าง ก็พูดว่า

"เอ..ทำไมจึงหวนน้ำจิ่ง"

เมื่อเห็นน้ำในรอยเท้าช่างใสก็ตกใจ กลับมาบ้านเกิดตั้งห้อง คลอดลูกออกมาเป็นผู้หญิง หญิงคนนั้นก็บอกกับสามีว่า

"น้องไปดื่มน้ำในรอยเท้าช่าง เมื่อกลับมาที่ตั้งห้อง"

ลูกของหญิงนั้นคลอดออกมาเมื่อโตขึ้นก็ผูกพันกับช่าง คิดว่าตัวเองเป็นลูกช่างจึงบอกกับพ่อแม่ว่า จะไปตามพ่อในป่า

เมื่อเข้าไปในป่าพบพญาช่างเผือกอยู่ตัวเดียว เพราะบริวารไปหาอาหาร เมื่อพญาช่างเผือกเห็นหญิงสาวก็ถามว่า

"หลานจะไปไหน"

มันก็บอกว่า "ลูกมาตามหาพ่อที่เป็นพญาช่าง"

พญาช่างก็พูดว่า "ถ้าหากเจ้าเป็นลูกของพ่อ ก็ตั้งสัจจะอธิษฐานให้หญิงสาวคนนั้นโตขึ้นบนตัวจนถึงวงงว ถ้าหากไม่ตกก็จะได้อยู่ด้วยกัน

เมื่อคิดได้ตั้งนั้นก็นำหญิงสาวขึ้นไปวางไว้ที่บนกิ่งไม้ใหญ่ เมื่อบริวารทั้ง 500 กลับมาก็พูดกันว่า

"สาบกลิ่นมนุษย์"

พวกบริวารช่างก็พยายามหา พญาช่างจึงบอกว่า

"ลูกของข้ามาตามหาข้าอยู่บนปลายไม้ใหญ่ เมื่อบริวารไม่ว่าอะไรพญาช่างก็นำลูกลงมาเหล่าบริวารก็ถามว่า ท่านจะเอาลูกอยู่ที่ไหน พญาช่างตั้งสัจจะอธิษฐานถอดงาช้างทำประสาธนาช่างให้ลูกอยู่

4. เจ้าสุธน

วิทยากร : นายไฉล สัทธตัน

ที่อยู่ : 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน

นางมโนราห์เป็นนางนก ที่นี้มันมาอาบน้ำที่หนองสระดี พระฤๅษีอยู่หั้น ที่นี้เจ้าสุธนไปเสกได้นางมโนราห์ดีพระฤๅษีเอามาเป็นเม ที่นี้อยู่ได้บ่ أمينบ้านเมืองฮ้อยฮ้ายก่อได้เอานางมโนราห์ไปปูจาไฟ นางนั้นก่อฮ้อยให้อ้อนวอนขอเอาเค็งนั้นมาสูบห่อนาง ที่นี้นางนั้นก่อบินหนีไปเลย บินไปตีพระฤๅษีนั้นอยู่ไปบอกห่อพระฤๅษีบอกว่

"กอนหว่โศขี้มาตวยหา ห่อดอกแหวนนี้ไว้เนื้อ"

ดอกแหวนนี้ฝากพระฤๅษี ฝากไว้หั้นคำกิบแหม มันบอกว่ กอนตวยไปมันมีแม่น้ำอยู่แม่หนึ่ง มันมีปี้ดเอาอะหยังจ้อมโล่งไปก่อหลวหมคนะ ที่นี้บอกว่ แถมว่กอนไปแดงป่าไม้ป่าเล็กเล็กหนาก่อมีนกโศวหนึ่งมาหยวมเอา เอาหั้นหลายคอยห่อ เอาผ้ากำพี้ (คัมภีร์) ตุ่มไว้ ตั้นนางมโนราห์เอาฝากไว้กับฤๅษี ที่นี้มันก่อไปไป

เจ้าสุธนก่อบ่ปะนางมันก่อไปตีพระฤๅษี พระฤๅษีก่อบอกห่อว่ ป้อก่าไปตามหนตางมันไปได้ 7 ปี 7 วัน 7 คืน จึงมันจะแควนางมโนราห์เจ้าสุธนมันก่อแดงป่าฟ่งไปเลยไปตามดอนขอนป่าไปแควตีป่าไม้หั้น มันก่อหว่พระฤๅษีดอกแหวนกับคำกำพี้นั้นห่อ บอกว่กอนปะตีไหนก่อห่อเอาผ้ากำพี้ตุ้มเนื้อ

มันไป มันไปมีคอยมาโจงแหมละ จะเยียะจาใดตีมันก่อมีนกหัดสลิสิง 2 โศว วันฟุงมันบอกว่

"วันฟุงเฮาจะกั้นขากตุ้มตีเป็นจะแต่งงาน นางมโนราห์เตมันหนีออกจากโศมันมา มันจะแต่งงานวันฟุงแล้ว"

ที่นี้มันฟิงนก 2 โศว มันก่อขวยไค้ขวยได้ ขึ้นไปแดงปีถนคสลิสิงนั้นก่า ที่นี้นกหัดสลิสิงก่อมันไป มันไปก่อเอาเจ้าสุธนไปลงก่างต่งปุ่นนี้ ที่นี้มันก่ออยู่หั้นเฮา

ที่นี้ทางเจ็ดนางมาตักน้ำมาอาบน้ำห่อ นางมโนราห์ นางมโนราห์เป็นจะแต่งงานห่อแล้วเลาะ เจ้าสุธนก่ออธิฐานว่ กอนว่จะได้นางแก้วขอห่อนางหาน้ำไปป่าไหว มันหลวไปหลวมาหั้นไปหา เจ้าสุธน นั่งนั้นก่อขอห่อเจ้าสุธนจ่วยหาน้ำนั้น เจ้าสุธนนั้นก่อดอกแหวนตี้นางมโนราห์ที่ฝากไว้กับพระฤๅษีนะ หานน้ำได้ก่อเอามาห่อนางมโนราห์ หลเข้าหลเข้ามันเจอน้อยก่อหลเข้าแหวนนั้นมันก่อเข้าสู่บมือนางมโนราห์ ที่นี้นางมโนราห์มาฝ้อมันก่อหั้นว่ห่อ มันเป็นแหวนของเจ้าสุธนเลาะมีอุปเจ้าสุธนอยู่หั้น มันก่อหว่โอะจะเยีจะใด ก่อไปบอกป้อบอกแม่หว่ว่ โอะ บ่าเอาแล้วโศขี้มาตวยหาแล้ว ป้อแม่ก่อหว่กอนโศมาตวยกาแต่ก่อบ่อเป็นฮยังนะ เ้าจะขอทำยุทธิกับเจ้าสุธนว่ามันเป็นจะใดนางบอกเจ้า

สุธนเป็นคนดี ปักใจคนดีมีฤทธิ์แก่กล้า ที่นี้ก่อป้อนางมโนราห์ก่อตำขิงธนู มันก่อเอาธนูมาเอากระดาน
เจ้าสุธนยิงไปตกน้ำแม่มหาสมุทร ธนูปีกลมาหาเมื่อเจ้าสุธนเหมือนเก่า ป้อนางมโนราห์ก่อขกนางมโนราห์
เท่อเจ้าสุธนเหมือนเก่า

PAYAP UNIVERSITY

พระสุธน

นางมโนราห์เป็นนกที่สามารถถอดปีกกลายเป็นมนุษย์ได้ วันหนึ่งนางมโนราห์กับข้าทาสบริวารได้เล่นน้ำสระน้ำใกล้ๆ อาศรมฤๅษีที่เป็นพระอาจารย์ของพระสุธน พระสุธนเห็นนางมโนราห์ก็นึกรักขโมยปีกนางมโนราห์ไว้เอาตัวนางมโนราห์เป็นมเหสี พวกกลับบ้านเมืองเมื่อถึงบ้านเมืองพ่อแม่พระสุธนไม่ยอมรับรังเกียจนางมโนราห์ที่เป็นนกเป็นสัตว์ จึงให้โหรแก่งทำนายว่านางมโนราห์เป็นตัวละครเป็นกาลกิณีบ้านกาลกิณีเมือง จึงจะเอานางมโนราห์ไปเผาบูชาไฟ ก่อนที่จะทำพิธีบูชาไฟนางมโนราห์ก็ขอร้องอ้อนวอนททาร์ให้นำเครื่องแต่งตัวและปีก 2 ข้าง เมื่อสวมเครื่องแต่งตัวใส่ปีกนางมโนราห์ก็บินหนีไป ก่อนที่จะเดินทางกลับบ้านเมืองนางมโนราห์ได้ไปหาพระฤๅษี ก็ถอดแหวนของตัวเองกับผ้า 1 ชิ้น ไว้ให้พระฤๅษีเพื่อมอบให้พระสุธนที่ตามมา และสั่งบอกพระสุธนว่า มีแม่น้ำแห่งหนึ่งมีพิษ เอาอะไรหย่อนลงในน้ำก็จะละลายไปหมดและถ้าหากบอกว่าถ้าพบป่าไม้หนามจะมีนกตัวหนึ่งมาตะครุบเพื่อข้ามภูเขา ให้เอาผ้าที่ฝากไว้หุ้มตัวก็จะสามารถข้ามไปบ้านเมืองนางมโนราห์ได้

เมื่อพระสุธนตามหานางมโนราห์ พระฤๅษีก็มอบแหวนกับผ้า 1 ผืนที่นางมโนราห์ฝากไว้ให้แก่พระสุธน พระฤๅษีบอกพระสุธนว่าไม่ต้องไปตามหานางมโนราห์เพราะมันอันตราย พระสุธนก็ไม่ฟัง พระฤๅษีบอกว่าการที่จะไปหาพระสุธนจะต้องใช้เวลาเดินทาง 7 ปี 7 วัน 7 คืน ซึ่งมันเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก พระสุธนไม่ฟัง รีบตามไปหานางมโนราห์ เมื่อไปถึงกลางป่ามีคอกขวางทางอยู่ ได้ยินเสียงนกหัสดีลิงค์ 2 ตัว พูดกันว่า

"พรุ่งนี้เราจะไปกินซากศพที่เขาจะมีงานแต่งงานนางมโนราห์"

พระสุธนก็รีบขึ้นไปอยู่บนปีกของนก เมื่อนกหัสดีลิงค์บินไปก็เอาพระสุธนไปด้วย เมื่อถึงสระน้ำนกก็บินลง พระสุธนเห็นข้าทาสบริวารของนางมโนราห์มาตักน้ำไปอาบน้ำให้นางมโนราห์เพราะนางมโนราห์จะอาบน้ำ พระสุธนก็อธิษฐานว่า "ถ้าหากจะได้นางแก้วกลับคืนมาอีกครั้งขอให้ข้าทาสของนางมโนราห์หายไปไม่ไหว" และก็เป็นความจริงตามคำอธิษฐาน ข้าทาสบริวารไม่สามารถหาบน้ำไหว จึงเห็นพระสุธนขอร้องให้ช่วยหาบน้ำ พระสุธนจึงถอดแหวนที่นางมโนราห์ให้ไว้ลงดังนี้ เมื่อนางมโนราห์ตักน้ำอาบแหวนก็ร่นเข้าไปสวมในมือนางมโนราห์ เมื่อนางมโนราห์พบแหวนจึงทราบว่าเป็นพระสุธนมาหานางมโนราห์จึงบอกกับพ่อแม่ว่า "พระสุธนมาตามหา" พ่อของนางมโนราห์ทำพระสุธนทำยุทธหัตถีกับเจ้าเมือง นางมโนราห์ไม่หวังเพราะว่าเจ้าสุธนมีฤทธิ์แก่กล้า เมื่อพ่อของนางมโนราห์ขีงธนูมาก็ไม่สามารถทำอะไรพระสุธนได้ เมื่อพระสุธนยิงธนูก็ยิงไปตกมหาสมุทรลูกธนูก็กลับเข้ามาหาเมื่อพระสุธนเหมือนเดิม พ่อของนางมโนราห์จึงให้นางมโนราห์อภิเษกกับพระสุธน

2. นิทานท้องถิ่น

PAYAP UNIVERSITY

2.1 นิทานอธิบาย

PAYAP UNIVERSITY

5. กำเนิดพระพุทธเจ้า

วิทยากร : ห่อน้อยจันทร์ คู่ย์คำ

ที่อยู่ : 91 บ้านแพะยันต์ ต.ทากาส อ.แม่ทา จ.ลำพูน

มีเจ้าชายคนหนึ่งเป็นลูกกษัตริย์ จะได้ปกครองบ้านปกครองเมือง ทีนี้ก่อนพอดีก่อนมีเมื่อยุคป็นนาง ตกเด็กมาในราวสักตั้งเนี่ย กังคินเจ้าชายก็ออกออกมาดูสถานการณต่างๆ ของเมทั้งหกป็นนาง ข้าพ้อง ก่อ่น้ำลายช้อย ข้าพ้องก่อก้อชินจิ้นกังกา ข้าพ้องก่อนนอนชื้อแข่งก้อเบื้อหน้ายสงสารเลยใจ้อามาตย์ 4 ตัน เอม้าออกจกคอกก่อดัดคหมขุดโหนดไปทำศีลอยู่ในป่าเป็นพระอรหันต์ คร้สรู้ได้เป็นพระพุทธเจ้า แล้ว ม้าตัวดีไปโดยก่อด้ายอกแตก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าแล้วก่อดูว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของบ่าหมั้นบ่าแต่ง ก่อเลยพิจารณาว่าจะมาสอนคนในโลกนี้ ก่อเข้าไปบ่าเพ็ญอยู่ในป่าในเก้าไม้โคโร พอดมีโจนห้าร้อย ปลันบ้านปลันเมือง ดำรวจตะหานไปปราบก่อบ่าได้ ปราบคางหนึ่งไปคางหนึ่ง ในสมัยนั้นบ่ามีถนนหน ทางบ้านเมืองก่อบ่าได้เจริญ บุญไฟก่อบ่าบ่า กุศลไฟก่อบ่าบ่า ทีนี้พระพุทธเจ้าก่อบ่าอยู่ในป่า พอดเห็น โจนห้าร้อยมาพระพุทธเจ้าก่อดคิดจะไปปราบโจนห้าร้อย โจนห้าร้อยหันพระพุทธเจ้ามาหายกมือจะไป คางหน้าบอกว่า หยุด โจนห้าร้อยก่อดอมเข้าใส่ล้อมรอบจะฆ่า พอดมาพิจารณาคู้เป็นก่อบ่ามีอาวุธจะหยัง สักอย่างมีแต่มีอย่างเฉว ตะมีบุญบารมีเข้าแผ่พายคางโจนห้าร้อยเลยเกิดมีใจศรัทธาขึ้น ละอาวุธบ่ามีใจ ฆ่าหั้นมันแกงกัน พระพุทธเจ้าก่อดบ่นศีลห้าบอกว่าฆ่าเขา ฆ่าเรา จิตบ่าเหมือนกัน สัตว์โลกคางหลายมี วิญญานเหมือนกัน เกิดตายเหมือนกัน อย่างฆ่าเขามาบ่าเพ็ญกุศลคู้กว่า จะไปสู่วภพหน้าดีดี พอดโจนห้า ร้อยก่อดเลียงคางห้าศีล 5 ข้อ ปานา อัยทินนา ค่ำเม มุสา สุราเม เลยตัดคหม ขุดโหนด บวชกับพระ พุทธเจ้าคหมคิงห้าร้อย ดีเก้าไม้โคโร อยู่ค่อมาพระพุทธเจ้ามาอบรมคินสี่ คินห้า คินหก คินเจ็ด ปาฐกถาทุกบ้านห้อยเมิงห้อยภิกขุห้าร้อยคินไปพระพุทธเจ้านั่งอยู่ดีเก้า

ถึงคินเกียง คินชี่ คินสาม คินสี่ คินห้า คินหก คินเจ็ด คินแปด คินเก้า คินสิบ มาประชุม ชุมชุมกันจะเข้าพรรษา เป็นว่าเข้าพรรษาคือกันมาชุมนุมในพื้นเก้าไม้โคโรศรัทธาคางหลาย ดีผู้เล็งก่อดจะ มาร่วมฟังปาฐกถาคู้ด้วย เมื่อมีภิกขุคั่ง 500 ค่นมาพร้อมแล้วก่อดมีกว้าง 2 โต้ว โคมคินกันมาได้คิน เสงพระพุทธเจ้าเข้าหู่ ก่อเลยคินนั่งบ่าหากินฟังพระพุทธเจ้าเทศนาธรรม มีพรานค่อนหนึ่งย่องเข้ามามา หั้นใส่คางก่อดยิง คางบ่อค่านึงถึงชีวิตของตัวจะค้าย เสียงพระพุทธเจ้าคุดคู้ พอดค่อพรานนั้นยิงคาง นั้น กว้างนั้นนั้นก่อดค้าย กว้างค้ายแล้วก่อดไปค้ายเป็นคเวบุตร ทีนี้ก่อดเลียงเขียนภาพได้ พระพุทธเจ้าอยู่ที นั้นไม้โคโรแล้วก่อดมีกว้างอยู่คางหลัง แล้วค่อมาศรัทธาคางหลายจะทำบุญค่อถนินค่อเอาภิกขุถึง 500 แล้ว ค่อว่าไฟจะเอามักน้อย 2-3 ค่นกาคแล้วแต่เฮามีเงิน บางค่นบ่ามีเงินหลายก่อดเอาค่นคเว แต่พระพุทธเจ้าบ่ามี

ไผเอาพระพุทธเจ้าเป็นนั้งตีค่าคู่ว่า มนุษย์ตัวใดตีมันทำชื่อเสียงสุจริตก็จะไผคนนั้น ถ้าเป็นมนุษย์ตีมัน
คล โกงบ่าชื่อเสียงเป็นก่อนจะบ่าไผ

พอดีต่อมาพ่อศรีธราชวบ้านศรีทราชี่คร้านไปเอาไกล ไปนิมนต์เอาภิกขุไกลเลยเป็นหนตำหน
ตางเข้าไป เคยเป็นกุฎิที่ือเป็นมาอยู่ต่อมาเลยกลายเป็นพระวิหาร เป็นวัดขึ้นมาสืบก่อนพระพุทธเจ้าภิกขุ
อยู่ในป่า พระพุทธเจ้าเดินทางต่อไป ไปไผคนทีทำดีเรื่อยๆ ไป

PAYAP UNIVERSITY

กำเนิดพระพุทธเจ้า

เจ้าชายองค์หนึ่งเป็นลูกกษัตริย์ มีชายา มีสนมจำนวนมาก ห้าพันคน ในตอนศึกของวันหนึ่งราวๆเที่ยงคืน เจ้าชายสิทธัตถะถูกจากที่ประทับเพื่อดูสถานการณ์ต่างๆ ดูชายาสนมทั้งหกพันนาง บางคนนอนน้ำลายไหลช้อยจากปาก บางคนนอนในท่าไม่น่าดูต่างๆ ทำให้เจ้าชายเกิดเบื่อหน่ายเรียกให้อามตย์ทหารที่รับใช้เตรียมม้า พระองค์ตัดผมโกนหนวดเคราเข้าไปในป่า ถือศีล จำศีลด้วยวิธีการต่างๆ จนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ม้าที่คอยรับใช้ตายไป พระพุทธเจ้าจึงเล็งเห็นว่าสิ่งต่างๆ ไม่เที่ยงตรงจึงพิจารณาว่า เราน่าจะสอนคนในโลกนี้ ก็เข้าไปจำศีลภาวนาอยู่ในป่าลึกใต้ต้นนิโคธ

พอดีขณะนั้นมีโจรห้าร้อยปล้นบ้านปล้นเมือง ดำรงทหารไปปราบก็ไม่สามารถปราบได้เพราะโจรหลบหนีได้ตลอด พระพุทธเจ้าก็คิดจะไปปราบ ไปสั่งสอนโจรให้เลิกประพฤติไม่ดี เมื่อโจรเห็นพระพุทธเจ้าก็จะเข้ามาทำร้าย กระโจนเข้ามาล้อมพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าใช้มือยันไปข้างหน้า พูดว่า "หยุดก่อน" พวกโจรเห็นว่าพระพุทธเจ้าไม่มีอาวุธใดๆ เลยมีแต่มือยกไปข้างหน้าแสดงบุญบารมีเข้าแก่พวกโจรห้าร้อย ก็ทำให้พวกโจรทั้งห้าร้อยเกิดศรัทธาขึ้น ละอาวุธต่างๆ จากมือ พระพุทธเจ้าก็ให้ศีลห้าแก่โจรทั้งห้าร้อย คือปาณา อภิถินา กาม มุสา สุราเม เมื่อโจรทั้งห้าร้อยได้ฟังก็ตัดสินใจบวชโกนผมหนวดเครา ให้พระพุทธเจ้าบวชให้ที่ใต้ต้นนิโคธ

ต่อมาพระพุทธเจ้าได้แสดงปฐมเทศนาให้แก่ภิกษุทั้งห้าร้อยในเดือนสี่ เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด พร้อมทั้งปาฐกถาดด้วย โดยภิกษุทั้งห้าร้อยเดินไป พระพุทธเจ้าอยู่ที่เดิมพอถึงเดือนเกียง เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบ ก็มาปฐมเทศนา ปาฐกถามีชาวบ้านที่มีความศรัทธาเลื่อมใสเข้าร่วมฟังด้วย รวมทั้งกวางสองหัวเมียได้ยินเสียงพระพุทธเจ้าแสดงธรรมะก็เลื่อมใสหยุดนิ่งฟัง โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นมา มีพรานป่าคนหนึ่งเห็นกวางสองตัวยืนนิ่งก็ยิงเข้าไปใกล้ยังกวางทั้งคู่ตาย กวางเมื่อตายไปได้ไปเกิดเป็นเทวนุตรบนสวรรค์

เมื่อชาวบ้านเลื่อมใสภิกษุทั้ง 500 รูป จึงนิมนต์ไปแสดงธรรมะในงานบุญต่างๆ แล้วแต่แรงศรัทธาของแต่ละคนว่าจะนิมนต์ไปจำนวนเท่าใดพระพุทธเจ้าไม่มีใครนิมนต์ ท่านก็จะคอยดูว่ามนุษย์คนใดที่ซื่อสัตย์สุจริตก็จะโปรด และทำนองเดียวกันท่านจะคอยดูว่ามนุษย์คนใดที่ทำไม่ดีทุจริตท่านก็จะไม่โปรด แสดงธรรมให้บุคคลดังกล่าวกลับตัว ต่อมาชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้าจึงคิดว่าเราน่าจะสร้างถนนเข้าไปในป่า บริเวณที่พระพุทธเจ้าอยู่ สร้างกุฏิอยู่กลายเป็นกุฏิวัดตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

6. คนขี้ล็ก คนขี้หลับ คนสัปปะหรี

วิทยากร : นายประหยัด รุ่งเรือง

ที่อยู่ : 38 บ้านปากทางม่วงโดน หมู่ 11 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

ในเมืองแห่งนี้มีพะยาเจ้าเมืองมันมีหลายโหมมิง มีคนอยู่สามคนพี่น้อง คนคนหนึ่งเน้ล็ก คนคนหนึ่งขี้หลับ คนคนหนึ่งมันสัปปะหรี ที่นี้อยู่ก้อฮันบ้านฮอนเมืองพะยาเจ้าเมืองก้อหว่านห่อ เอาป่าสามโตวนน่ไปขาย ปากันมาตางแปทางเรือไปเจิงก้างน้ำเป็นก้อเอาขว้าง ที่นีก้อไหลโบตามน้ำ คนหนึ่งให้ คนหนึ่งก้อใช้โห อันหมอบขี้หลับก้อหลับ

ทีเน่ก้อเอ มีพระยาหงส์สองโตวมาหันก้อหว่าเอ..จะเย่จะไต พอดีก้อมีนายพรานตีมาตอดแหมาปะ หมู่เขาอยู่ในแป ก้อหว่า

"จะเอาเข้าไปฝั่งจะยิดีก้อ"

เขาก้อหว่า "ยิดีหัดสุดบ่าได้" พอดีก้อถามว่าเป็นไผ มาจากตีไหนมันก้อแนะนำว่า คนเน่ก้อขี้ล็ก คนเน่ก้อขี้หลับ คนเน่ก้อสัปปะหรี พรานเอาคนตีงสามไปถามขยเห่อพะยาเจ้าเมือง เป็นก้อเอา 2 คนเป็นเอาคนขี้ล็กกับคนขี้หลับ คนตีสัปปะหรีนั้นบ่าเอา ที่นีก้อติดมีอนายพราน นายพรานไปไหนก้อไปควย วันหนึ่งนายพรานคิดอุบายโดยบอกหว่า "เฮาจะจวนเจ้าไปก่า" มันก้อขึ้นแพไป นายพรานก้อผู้แพเห่อไหลไป

ทีเน่ก้อมีพระยาหงส์ 2 โต้วเดิม โต้วอยู่กับโต้วแม่ มันฮ้ายตีก้อให้ ก้อฮ้อง ก้อหุย ฮ้ายตีก้อฮ้อย ฮ้ายตีก้อซอ ทีนีพระยาหงส์ 2 โต้วก้อมาฮู้กันหว่า

"ฮานมันยกจากแปตีกว่า"

ก้อเลยเอาปึกสามกันเอามันหนึ่ง บ่อนิ่งมาใกล้จะแควฝั่งแล้ว มันหันพระยาหงส์โต้วแม่งาม มันก้อไปฮื่อหอมหงส์โต้วแม่ก้อถอดปีกก้อออก มันก้อตกใส่ก้อไม้มันก้อต่าย วิญญูณมันก้ออยู่ในน้ำ

พรานก้อตอดแหหันก้อตอดหนใดก้อกะโหล้งโหวออกมา อย่างฮึดลอดพรานก้อเลยเอามันขึ้นมาเอามาตั้งเป้งปะลำเห่อมันเห่อจาวบ้านมาผ่อแล้วบอกเห่อมันให้มันก้อให้ ใช้โหเลาะ มันก้อใช้โห มันเย่ได้ก้ออย่าง ก้อเลยจวนกันตีงจาวบ้านปามันไปเอารางวัลในวัง เม่อไปเจิงก้อไปตั้งปะลำ ทีนีก้อพะยาเจ้าเมืองก้อหว่า

"ถ้ามันป่าใช้โห บ่าซอ จะเย่จะไต"

หมู่นั้นก้อหว่า "เฮาจะเห่อพะยาเจ้าเมืองเขี่ยน สามสิบสองแ่"

และถ้ามันใช้โห มันซอ พะยาเจ้าเมืองจะเอาเมืองเห่อเก็ง ทีนี้ตั้งแล้วพะยาเจ้าเมืองก้อสั่งหว่า ซอแล่มันก้อบ่าซอ ใช้โหแล่มันก้อบ่าใช้โห มันสัปปะหรี หมู่นั้นก้อโดนเขี่ยนตีงหมด หมู่นั้นก้อเอากะโหล้ง

โหไปตีหนองสระแหมตี หนองนั้นก้อมีพอก้าโงต่างมาพักอยู่คนละหลาย มันอยู่ในน้ำก้อกระโดดโดม โดม บ่อก้าโงต่างกอลงงม งามเมื่อใดก้อปะก้ากะโหลังโห อดบ่าได้ก้อเอามานুব เอามุยเข้าหวดแตก สะเด็นมากายเป็นไฟ ไฮโล ตีเป็นปากันเอามาเล่น กองยวมันก้อดำ กองค้ำมันก้อแดง กะโหลังโหไอ่สับ ปะหรีก่ายเป็นไฟ ไอ่โลดถึงตั้งวันนี้

คนขี้ขโมย คนขี้หลับ คนกะล่อน

ในสมัยก่อนพระยาเจ้าเมืองปกครองเมือง พอดีมีหลายหัวเมืองก็มีที่นั้งอยู่ 3 คน คนที่หนึ่งชอบ ขโมย คนที่สองชอบหลับ คนที่สามชอบกะล่อนโกหก อยู่ในบ้านเมืองก็ไม่ดีกับบ้านเมือง พระยาเจ้าเมืองคิดว่าน่าจะนำทั้งสามคนไปทิ้งนอกเมืองเอาไปขาย เมื่อถึงกลางแม่น้ำก็ถ่ายชายทั้ง 3 ลงแพ ไหลไปตามแม่น้ำมหาสมุทร มีคนหนึ่งหัวเราะ อีกคนหนึ่งก็ร้องไห้ คนที่สามก็นอนหลับ

ที่นี้ก็มีพระยาหงส์อยู่ 2 ตัว มาเห็น เอ.คิดจะทำอย่างไรดี พอดีขณะนั้นมีพรานทอดแหอีกคนหนึ่งมาเห็นแพ ก็ถามว่าจะนำเขาทั้งสามเข้าฝั่งจะยอมหรือไม่ คนทั้งสามก็ตอบว่า

"พวกเจ้ายินดีจนหาที่สุดไม่ได้" พรานที่ทอดแหก็ถามว่า เขาทั้ง 3 เป็นใคร พวกเขา ก็บอกว่า คนนี้อยู่บ้านชอบขโมย คนที่สองชอบนอนหลับ คนที่สามชอบโกหกกะล่อน พรานทอดแหจึงนำชายทั้งสามไปขายให้กับพระยาเจ้าเมืองอีกเมืองหนึ่ง พระยาเจ้าเมืองก็รับไว้ซื้อไว้สองคน คือเอาคนที่ชอบขโมย กับคนที่ชอบนอนหลับ ไม่เอาคนที่โกหกปลิ้นปล้อน ทำให้คนที่โกหกกะล่อนติดตามนายพรานทอดแหไปในทุกๆ ที่ที่นายพรานไป นายพรานทำอุบายว่าจะไปทำการค้าขายเมื่อปลดเรือออกจากแพ ก็ปลักแพที่มีคนที่โกหกปลิ้นปล้อนให้ไหลออกไปในแม่น้ำมหาสมุทร

ก็มีพระยาหงส์ 2 ตัวเมียได้ยินคนที่กะล่อนปลิ้นปล้อน เดียวก็หัวเราะ เดียวก็ร้องไห้ เดียวก็ร้องเพลงที่นี้พระยาหงส์ก็พูดคุยชวนกันว่า

"เราอาคนนั้นออกจากแพดีไหม"

ก็เอาปีกสานเก็บให้ชายคนนั้นนั่ง พอมันนั่งมาใกล้จะถึงฝั่งมันเห็นว่าหงส์ตัวเมียสวยก็ขึ้นหน้าไปหอม เมื่อหงส์ตัวนั้นถอดปีกออก ก็ทำให้ชายที่โกหกปลิ้นปล้อนตกลงในน้ำจมน้ำตาย

พรานก็ไปทอดแหไปเจอกะโหลกหัวเราะออกมาตลอด พรานที่ทอดแหจึงเอากะโหลกศรีษะเอามาตั้งทำหลังกาให้ชาวบ้านมาฟัง แล้วบอกให้มันร้องเพลง มันก็ร้องเพลง หัวเราะซิ มันก็หัวเราะ ร้องไห้ซิ มันก็ร้องไห้ ชาวบ้านก็ว่า เอ.กะโหลกศรีษะทำไมมันทำอะไรได้

พรานกับชาวบ้านก็ปรึกษากันว่า เราจะเอาหัวกะโหลกศรีษะอันนี้ไปให้พระยาเจ้าเมืองเพื่อเอาเงินเอาทองจึงพากันไป เมื่อไปถึงประตูเมืองก็ทำที่หลังกาก่อนที่จะเอากะโหลกศรีษะวางไว้ พระยา

เจ้าเมืองก็ตั้งเงื่อนไขว่า

"ถ้าหากมันไม่ร้องเพลง หัวเราะ ร้องไห้ จะทำอะไร"

คนพวกนั้นก็พูดว่า "ถ้ามันไม่ทำก็จะยอมให้พระยาเจ้าเมืองเขียน 32 แส้ ถ้าหากว่ามันหัวเราะ มันร้องเพลงพระยาเจ้าเมืองต้องยกเมืองให้ครึ่งหนึ่ง"

เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วจึงสั่งให้กะโหลกศรีษะว่า "หัวเราะจิ" มันก็ไม่ทำ "ร้องไห้จิ" มันก็ไม่ทำ คนพวกนั้นจึงโดนเขียน 32 แส้ เมื่อคนทั้งหมดออกนอกเมืองมา ไปเจอสระไม้ใหญ่มากพ่อด้าวก็มักจะมาพักผ่อน จึงเอากะโหลกศรีษะโยนลงสระ ซึ่งมีน้ำไม่มากนักเมื่อมีเสียง "โต้ม โต้ม" พ่อด้าวทั้งสองก็สงสัยว่าเป็นปลาจึงลงมปลานในสระด้วยกัน จนที่ไรก็เจอกะโหลกศรีษะตลอด ทนไม่ได้จึงทุบกะโหลกศรีษะแตกกระเด็นออกมากลายเป็นไฟ ไฮไล พวกมันเล่นจนถึงทุกวันนี้

PAYAP UNIVERSITY

7. นกมีหูหนูมีปีก

วิทยากร : นายวิชา จงมการ

ที่อยู่ : 61 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีสัตว์อยู่โต่วหนึ่งชื่อร้านเอาเปบคนอื่น วันหนึ่งฝนกำลังตกมันหาที่อยู่บ้ำด้าย มันหันนมมันจะไปอาศัยอยู่กับหนู ที่นี้หนูกำลังบ้ำไว้วันหนึ่งโทวหน้ามันกำลังหาว่า ที่อยู่มันจะไปไหน เพราะว่าได้สมาชิกมาเพิ่มโต่วหนึ่ง

นายหนูกล่าวว่า "พุงนี้ เจอกันจะขยายสังขยายที่อยู่เพื่อมันกว้างขึ้น"

หนูถึงหลายพอถึงเวลานัดมันกำลังมาช่วยกันทำ สัตว์ตัวมาอยู่ใหม่ที่มีมันมีมันเคยมีนิสัยดีเข้ามา ก่อนจึงบ้ำทำ

นายหนูมาถามว่า "เฮ้าจะคายบ้ำทำช่วยกันจะได้อยู่กันสบาย สบาย"

มันกำลังเอาปีกมันออกโอคว่ามันบ้ำใจพวกหนู มันเป็นคนต่างหาก

นายหนูกล่าวว่า "ถ้ายังอั้นถ้าเป็นคนกำลังไปอยู่กับนกปิ่น"

พวกหนูกำลังบ้ำกั้นขับไล่มันหนี มันกำลังบินไปหาฝูงนกไปขอยู่กับนก ที่นี้มันกำลังบ้ำไว้เ็นดูมันมันป้าหนีที่อยู่ วันหนึ่งนายนก หัวหน้านกกำลังบอกว่า

"โอโย เขาต้องซ่อมแซมยังฝนกำลังตกแหมยังกำลังมีสมาชิกใหม่มาอยู่โดยมันคิดไป วันพุงนี้หา กั้นกันถึงวัน กำลังของยังมาช่วยกันเป็งยัง" หนูนกทั้งหลายกำลังช่วยกันเป็งยัง สัตว์ตัวดีไปขอยู่โดยนี้ มันกำลังมีนิสัยกำลังดีเข้า เขาเปบเป็นมันกำลังบ้ำบ้ำ มันกำลังได้กำลังเป็นซ่อมยังเป็นยังอยู่อื่น นายนกกำลังสงสัยว่าเอ ไอนี้มันยังป้าบ้ำ กำลังไปถามว่า

"เฮ้า..ยังบ้ำช่วยกันเป็งยัง จะได้อยู่กันสบาย ฝนกำลังตก

มันกำลังบอกว่า "โอว เฮ้าบ้ำใจนกเฮ้าเป็นหนูนะ เอากำลังเอาหูออกมาเปบเป็นว่านี่หูมันเป็นหูหนู

นายนกกล่าวว่า "จะมันเป็นอย่างไรกันนี้ ถ้าเป็นหนูกำลังไปอยู่หนู"

นกกำลังป้ากั้นไล่จิกไล่ตีมันกำลังบินหนีไป ที่นี้มันไปพักอยู่คนเดว มันกำลังเลวว่าเฮ้าจะอยู่กับผีดี นานาไปหาหนูแหมก บ้างที่หนูจะให้อยู่กับหนู กำลังได้อยู่กับหนูกำลังไปหาหนู หนูกำลังบ้ำยอมอั้นหนู บ้ำเอา ก่อเสยไปอยู่กับนกไปหานกนกกำลังบ้ำเอา ถูกลงโตคว่า "บ้ำที่อยู่ยังนก บ้ำที่อยู่ยังหนู" เพราะเหตุนี้ "สัตว์ประเภทนี้จึงโหยโหวอยู่โหยทิน โหยโหวอนตลอด สัตว์ประเภทนี้ได้แก่ค้างคาว

นกมีหูหนูมีปีก

มีสัตว์อยู่ตัวหนึ่งที่มีนิสัยขี้เกียจเอาเปรียบผู้อื่น วันหนึ่งฝนตกหนักมันหาที่อยู่ไม่ได้มันเห็นหนูก็ขออาศัยอยู่กับหนู หนูยินดีต้อนรับ วันหนึ่งหัวหน้าของหนูก็พูดว่า

"เออ เวลาที่อยู่ของเราจะแคบไปเพราะว่ามีสมาชิกใหม่เพิ่มตัวหนึ่ง พรุ่งนี้เราช่วยกันขยับขยายพื้นที่อยู่ออกไปดีกว่า"

บริวารทั้งหมดก็เห็นด้วยตกลงนัดเวลาที่จะทำ สัตว์ที่ขี้เกียจตัวนั้นไม่ช่วยพวกหนูทำที่อยู่ใหม่ เพราะนิสัยที่คิดตัวมันมา คือขี้เกียจเอาเปรียบผู้อื่น นายของพวกหนูเห็นมันไม่ช่วยทำจึงถามว่า

"ทำไมเจ้าไม่ช่วยเพื่อนทำงานจะได้อยู่ที่กว้างๆ สบายไม่อึดอัด"

เจ้าสัตว์ที่มาอาศัยอยู่ด้วยตอบว่า "ข้าไม่ใช่หนูพร้อมทั้งเอาปีกของมันออกมาอวดข้าคือนกต่างหาก"

หนูที่เป็นหัวหน้าก็บอกว่า

"ถ้าเจ้าเป็นนกก็ไปอยู่กับนก" พร้อมทั้งช่วยกันจับไล่มันไป มันหนีไปอยู่กับนกก็ไปพูดขอร้องพวกนกก็เห็นใจ ตกลงให้มันอยู่ด้วย วันหนึ่งหัวหน้านกก็พูดว่า

"เออ..รังของพวกเราที่ทรุดโทรมมากแล้วเห็นทีพวกเราจะต้องซ่อมแซมเสียที และยังมีสมาชิกใหม่มาอยู่ด้วย พรุ่งนี้เราออกหากินแต่เช้าจะได้มาช่วยกันซ่อมแซมรัง"

วันรุ่งขึ้นพวกฝูงนกก็ช่วยกันซ่อมแซมรัง สัตว์ที่ขี้เกียจตัวนั้นก็ไม่ช่วยทำนอนเฉย หัวหน้านกจึงพูดว่า

"ทำไมเจ้าไม่ช่วยพวกเราซ่อมแซมรังล่ะ"

มันก็พูดว่า

"โอ๊ย..ข้าไม่ใช่นก เอาปีกซ่อนไว้เอาหัวออกให้ดู นีหูของเราเราคือหนูต่างหาก"

นายของนกจึงพูดว่า

"เอ..เจ้ามันอะไร นกก็ไม่ใช่หนูก็ไม่ใช่ จึงไล่จิกมันผลสุดท้ายมันก็ต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง ก็ถึงแล้ว เอ..ที่นี้เราจะกลับไปหานกหรือหนูดีบางทีหนูจะให้อยู่จึงไปหาหนู หนูก็ไม่ให้อยู่ด้วยจับไล่ก็ไปหานก นกก็ไม่ให้อยู่ไล่จิกถูกลงโทษว่า

"จะไม่ให้อยู่อย่างนกหรืออย่างหนู"

จึงเป็นตำนานของสัตว์ที่ขี้เกียจว่า "จะว่านกก็มีหนูจะว่าหนูก็มีปีก" นอนหัวย่ำหัวลงข้างล่างคือ "ค้างคาว"

8. นกเอ็ดเจ็ด

วิทยากร : นายวิทยา จอมการ

ที่อยู่ : 61 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

สามคนซื้อลูก ลูกมันซื้ออุดคนหนึ่งอีกคนหนึ่ง ป้อมันไปตอดแหสังลูกมันให้ฮับประตุแล้วกำสั่ง ลูกมันไว้ว่า คนใดมาฮ้องจะไปเปิดประตู พอคือป้อมันไปตอดแหมาก่อมาฮ้องหาลูกมัน

"อุด อัดเอาฮ้อง" "อุด อัดเอาฮ้อง"

ลูกมันกำบ่าฮอมเปิดประตู ป้อมันสั่งไว้มือห้ใจปะตุจนป้อมันตายหนาว ตายเป็นแก้วบ่าได้ห่มผ้า ตายไปป้อมันกำไปกำยเป็นเป็นนกเอ็ดเจ็ด ลูกมันลูกมร่าหันป้อมันตาย ลูกมันกำตายไปกำยเป็นนกป้อเหย ฮ้องหาป้อมัน

นกเอ็ดเจ็ด

มีพ่อลูกอยู่ด้วยกันโดยแม่ได้เสียชีวิตไปแล้ว ลูกคนที่หนึ่งชื่อ "อุด" ลูกคนที่สองชื่อว่า "อัด" วันหนึ่งพ่อของพวกเขาได้ไปตอดแหในแม่น้ำ ปล่อยให้ลูกทั้งสองอยู่บ้านก่อนที่จะออกจากบ้าน พ่อได้สั่งลูกไว้ว่า "ลูกถ้าใครมาเรียกให้เปิดประตู อย่างเปิดให้นะ" ต่อมาพ่อกลับจากหาปลา ก็เรียกลูกๆ ให้เปิดประตู

"อุด อัด มาเอาฮ้องปลาสิ"

พุดย้าอีก ลูกชายทั้งสองก็ไม่ยอมเปิดตามคำสั่งของพ่อ จนกระทั่งพ่อหนาวตายอยู่บนน้ำประตุนั้นเอง เพราะเป็นเหน็บซาเพราะไม่ได้ห่มผ้า เมื่อพ่อตายไปก็กลายเป็นนกที่ชื่อว่า "เอ็ดเจ็ด" ลูกทั้งสองคนเปิดประตูในตอนเช้าพบว่าพ่อตายก็เสียใจกลั้นใจตายตามพ่อ ก็ได้เกิดใหม่เป็น "นกพ่อเหย" เรียกหาพ่อตลอดเวลา

9. พระยาเจ้าเมือง

วิทยากร : นายประหัด รุ่งเรือง

ที่อยู่ : 38 บ้านปากทางม่วงโดน หมู่ 11 ต.เหล่ายาว อ.บ้านไธสง จ.ลำพูน

มีเมืองหนึ่งในเมืองมีพระยาเจ้าเมือง มันมีเมียน้อยเมโหลง ประวัตินั้นเป็นก่อนเอาแม่สิ่หูห้าตามาเลี้ยง คือหว่าอะหยังก่อน่ากินบ่ากินจะกินด่านไฟแดง แม่งนั้นมา ที่นี้แม่งนั้นก่อนหายไปพระยาเจ้าเมืองก่อนไล่ตีตีแม่งนั้นก่อนเข้าไปในคาบบ่าผานัน พระยาเจ้าเมืองก่อนตวยเข้าไปพอดิบ่าผานันมันลั่นเอง พระยาเจ้าเมืองก่อนออกบ่าได้ พอดิเมโหลงไปก่อนไปให้อยู่ตางนอกบ่าจ้างเยจะใด ที่นก่อนเมน้อยไปก่อนไปไปแควก่อนไปแก้จัน พอดิว่าแก้จันบ่าผานันหันมันก่อนไก่อหัว บ่าผาก่อนอ้อออกพระยาเจ้าเมืองก่อนออกได้ เป็นก่อนเลยฮักเมน้อยนี้ก่อนเป็นตีมาของเฮืองตีหว่า เยจะใดป้อจายฮักเมน้อยนีกกว่าเมโหลง

พระยาเจ้าเมือง

พระยาเจ้าเมืองคนหนึ่งมีเมียน้อยเมยหลวง ได้เอาแม่สิ่หูห้าตามาเลี้ยง แม่สิ่หูห้าตาเป็นสัตว์ที่ไม่กินอะไรนอกจากด่านไฟแดง พอดิวันหนึ่งแม่สิ่หูห้าตาได้หายไปจากเมือง พระยาเจ้าเมืองก็ตามหาตามไปถึงถ้ำแห่งหนึ่งถ้ำจะเป็นรอยหินแตก เมื่อแม่สิ่หูห้าตาเข้าไปตรงรอยหินแตก พอดิรอยหินที่แตกนั้นทับพระยาเจ้าเมืองไว้ ไม่สามารถออกได้เมื่อเมยหลวงทราบก็ไม่สามารถช่วยได้จึงไปร้องให้อยู่หน้าถ้ำ เมื่อเมยน้อยไปก็ไปแก้ส่าตุง หินที่แตกก็หัวเราะทำให้หินอ้อออก ก็ทำให้พระยาเจ้าเมืองก็เลยรักเมยน้อย ซึ่งมาถึงปัจจุบันผู้ชายมักจะรักเมยน้อยมากกว่าเมยหลวง

10. หญิงม่ายคนหนึ่ง

วิทยากร : นายสุทธ วิวัฒน์

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ยายแม่ม่ายคนหนึ่ง เป็นคนเก่าคนเดิมมันไปจีป้านั้นจะเอาไปตามห่อตุ้สูง แมวมาหันแมวมันส่อง
งกิ้นป่าแมวมันจะกิ้นป่า แมวมันส่องกิ้นป่า ยายคนนั้นกำบ่าเอาไปตามเตอเอาไปตามห่อลมเหย็ก่อน ลม
กว่า

"เอ..ลมมาจิมโปลกยังบ่าไหวเตอ เอาไปตามห่อจิมโปลกหันเตอะ"

จิมโปลกกำหว่า "ซำยังบ่าป็นหย่ายเตอ เอาไปตามห่อจัวห่อควายปุ่นเตอ"

จัวควายกำหว่า "เอ..ซำยังบ่าป็นหย่ายเตอ เป็นยังเอาเจือกมัดอยู่ไปไหนก็ยืมได้! ไปตามห่อเจือก
ปุ่นเลอะ"

เจือก กำหว่า "เอ..ซำยังบ่าป็นหย่ายเตอ อยู่ไหนหนูซังมาบเจือก ซังนาคัดเจือกกักป้ออยู่ ไป
ตามห่อหนูเตอ"

หนูกำหว่า "ซำยังบ่าป็นหย่ายเตอ แมวยังมาไล่ชบอยู่ ไปตามห่อแมวเตอะ"

แมวกำหว่า "ซำยังบ่าป็นหย่ายเตอ เจ้าไปตามห่อลมปุ่นเตอะ ห่อลมยังบ่าป็นหย่ายเตอ"

ปล่ายดีสุด กำเอามาตามห่อย่าแม่เต่าคนนั้น แมวเลขส่องคนเต่านั้นว่า "ง่าว ง่าว"

หญิงม่ายคนหนึ่ง

หญิงแม่ม่ายคนหนึ่งเป็นคนเก่าแก่ในหมู่บ้าน วันหนึ่งเธอได้ไปปิ้งปลาเพื่อที่จะนำไปถวายให้พระในหมู่บ้าน แมวเห็นหญิงม่ายปิ้งปลาอยากจะทำกินปลา มันจึงร้องขึ้นว่า

"เหมียว เหมียว" หญิงคนนั้นก็ยังไม่นำไปถวายพระเจ้าไปให้ลมก่อน

ลมก็พูดว่า "เอ..เวลาลมพัดจอมปลวกยังไม่ไหวติงเลย เจ้าเอาไปถวายให้จอมปลวกดีกว่า" หญิงม่ายก็เอาไปให้จอมปลวก

จอมปลวกก็พูดว่า "ข้ายังไม่ใช่ผู้ที่ยิ่งใหญ่ ให้นำไปถวายทานให้วัวควายดีกว่า" หญิงม่ายจึงนำไปทานถวายให้แก่วัวควาย

วัว-ควาย ก็พูดว่า "ข้ายังไม่ใช่ผู้ที่ยิ่งใหญ่ เขายังเอาเชือกมามัดข้าไปไหนก็ไปไม่ได้ เจ้าจงเอาไปถวายทานให้แก่เชือกเถอะ" หญิงม่ายก็นำไปให้เชือก

เชือกก็พูดว่า "เอ..ข้ายังไม่ใช่ผู้ที่ยิ่งใหญ่อยู่ที่ไหน หนูยังมากัดได้เจ้าจงเอาไปให้หนูเถอะ"

หนูก็พูดว่า "ข้ายังไม่ใช่ผู้ที่ยิ่งใหญ่ แมวยังมาไล่กัดเป็นประจำไปทานให้แมวดีกว่า"

แมวก็นั่งพูดว่า "ข้ายังไม่ใช่ผู้ที่ยิ่งใหญ่ เจ้าจงนำไปให้ลมดีกว่า ลมก็บอกเหมือนเดิมนำมาคืนให้หญิงม่ายเจ้าของ แมวตัวแรกจึงร้องขึ้นว่า "ง่าว ง่าว" (โง่)

11. ฤๅษีกับพราน

วิทยากร : นายแก้ว ไชยสิทธิ

ที่อยู่ : 21 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

พรานถือธนูจะ พระฤๅษีถือศิลา พรานไปล่าสัตว์วันนั้นบ่ได้จะหยังไปปะฤๅษี กำป็นศิลาหื้อปูพราน
ปูพรานรับศิลาไปแล้วบ่ได้จะหยังสักอย่าง ปูพรานกำหื้อไปคืบศิลาหื้อ ปูพรานไปคืบศิลาหื้อ พระฤๅษี
กำหว่าบ่ได้ยวนี้กินข้าวกินนงายกันแล้วจะไป พรานมาถ้าวันค้ำกำบ่าไป ปูตะวันเย็นพระฤๅษีลงมา ปูพราน
"เฮ้าพระฤๅษีมีศิลา ปูพรานมีธนูจะ ธนูจะกับศิลาอันใดจะแก่กว่าไผ"

ปูงพรานหื้อพระฤๅษีอุ้มปูพรานพุ่งขึ้นไปไม้ไผ่ กอนมันค้ำมดกับไฟใส่เผาอีกำ พระฤๅษีอุ้มปู
พรานพุ่งบนกำไม้ไผ่ ปูพรานลอดลงมาอุ้มพระฤๅษีขึ้นห้าไม้ พระฤๅษีค้ำปูพรานมดกับไฟใส่เผาพระฤๅษีจึง
เป็นตำนานไม้ไผ่ว่า "ไม้สี่ศุก" เต้าบ่าเต้า

ฤๅษีกับพราน

มีพรานคนหนึ่งออกป่าเพื่อล่าสัตว์แต่ไม่ได้สัตว์ใดๆ เลย ไปเจอพระฤๅษีที่จำศีลอยู่ในป่า ฤๅษีก็ให้
ศิลาแก่พราน พรานรับศิลาไปแล้วไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์เลย จึงคิดว่าจะไปคืบศิลาให้แก่ฤๅษี พรานไปหา
ฤๅษีในป่าที่ไปเจอครั้งแรกก็ไม่เจอฤๅษี ไปตอนเช้าก็ไม่เจอฤๅษีจึงไปตอนเย็น ก็เจอฤๅษีลงมาพรานจึงพูดว่า

"เจ้าฤๅษี ข้าเอาศิลามาคืน" แล้วพูดว่า

"เจ้าฤๅษีมีศิลา ข้ามีธนูจะ ธนูจะกับศิลาสิ่งใดที่จะดีกว่ากัน"

พรานก็ตกลงกับฤๅษีว่าถ้าหากใครอุ้มอีกฝ่าย ถ้าหากค้ำต้นไม้ให้จุดไฟเผาทันที พระฤๅษีอุ้ม
พรานพุ่งขึ้นบนต้นไม้ พรานสามารถลอดลงมาได้ เมื่อพรานอุ้มฤๅษีพุ่งขึ้นปลายไม้ ฤๅษีเกิดค้ำพรานจึง
รีบจุดไฟเผา จึงเป็นที่มาของไม้ไผ่ที่เรียกว่า "ไม้สี่ศุก" มาจนทุกวันนี้

12. สองโสม

วิทยากร : พ่อน้อยจันทร์ ต้อยคำ

ที่อยู่ : 91 บ้านแพะยั้ง ต.ทากาศ อ.แม่ทา จ.ลำพูน

สองโสมคู่หนึ่งใจผูกพันใจเป็นติดกัน เป็นบ่าตบ่าเคียงกันบ่ามีข้อศอกข้างบ่ามี ทีนี้ก่อนเป็น
นชานาไปเยี่ยนา มีควายโตหนึ่งไว้ใส่เนาอยู่ต่อมาได้ลูกมานึงคน ลูกอายุในราวสี่สามขวบไปเยี่ยนา
ข้าวก่อไค่หวดกิน ก่อไปหาข้าวเสาะลับจ้างก่อได้บวหนึ่งหม้อน้อยๆ กินด้วยกันสามคนพ่อแม่ลูก

มีวันหนึ่งก่อไปใส่เนาก่อมีมหาเถรมาบิณฑบาต มาอยู่ตั้งข้างบ้านหุงข้าวสุกพอดี มหาเถรก่อยืน
อยู่หน้าอยู่ ลูกก่อเล่นอยู่กับหมูส้มบ้าน ก่อบ่ามากินข้าวตวยก่อตั้งบ่าได้กินสักเม็ด ทีนี้อย่างใดมหาเถรเฝ้า
ยะยะแ่งสามป้อลูกไว้ก่อยังไค่อยู่ ก่อเลยหว่านเอาไปหมดจดไปตามตึงหมด ใส่บาตรมหาเถร มหา
เถรว่าสยงไปในอากาศ

อยู่มาสักคำก่อโสมก่อปลดนามาเอาเสกเอาไค่มาไว้ แล้วส่วยดินส่วยมือก่อมาอยู่ตีเดิน เมื่อก่อราน
เข้าถาม

"อ้ายเหยวันนี้ก่อนหัตถ์จรย์ มีมหาเถรองค์หนึ่งมาบิณฑบาต ข้าเฮาก่อมีเต้ากู่เตื่อนะก่อเอาไปใส่
บาตรมหาเถร ลูกก่อบ่าได้กินสักเม็ด มหาเถรจะเอาไปใจก่อบ่ามี เสาจาเอาไปแบ่ง เก็งเอามาถึงกำบ่าปอ
กินเลยใส่บาตรหมด เอาตานหมดเอาบ่าจ้งเยี่ยจะหือ ลูกก่อบ่าได้กิน"

โสมันหว่า "เออศีละ ถ้าหากหว่าแม่ก่อบ่าได้กิน ข้าก่อบ่าต้องกินเลยเก็งนอนฮ้าย

โสมันก่อหว่า "เออแม่เฮาก่อได้ตานข้ามหาเถร วันหือก่อนไปใส่เนาไค่หลบก่อขอเป็นสองหาบ
ไค่สองหาบก่อขอเป็นสี่หาบ ไค่สี่หาบขอเป็นแปดหาบ"

พอดีก่อหิวแก่นักแกก่อเลยหว่า "แม่มีงเหย ไปผ่อสู้นันติดหม้อติดไค่สักเม็ดสองเม็ดกา"

"เอ...ก่อข้าคว่าหม้อไว้แล้วนี่"

จ่างเตอะ คว่าก่อจ่างเตอะ"

ลองไปผ่อเสาะ ไปปัดผ่อหม้อเต็มเหมือนแก้ว บ่ามีฮอยขดเหยยเลย

แมก่อหว่า "สูเหยยก่อข้าขดไปแล้วหลู"

โสมันก่อหว่า "เออจ่างเตอะ เอาเตอะเต็มก่อเต็มฮ้องลูกมากินก่อบ่าเส่ง ขดตานหือไค่ก่อบ่าเส่ง"

"โสมดังกำภาวนาแต่หลู"

โสมันก่อภาวนาว่า ขอหือไค่นาไค่หาบกำยเป็นสองหาบ จากไค่สองหาบเป็นสี่หาบกำมาหับ
หับ แง้งแก้งมาก่อจะไปใส่เนาไค่หัน ไปไค่นา นานแล้วหมดเจ้าแล้วบีกมา

"แม่มัน ปัดโร้นาเอาแล้วหมดฮือสมดังกำกิดกำอ่านเนาะ ตีตานข้ามหือมหาเถร ทีนี้ก่อกินข้าววาย

แล้วโผมันก็ไปดุ้งแหม เมก้อไปภาคตี๊ปี้แล้ว มันมีกำสายโยกำปู้ง" เอ้อ เอ้ย ดานข้ามหาเถรก่อมีอานิสงส์
ขอจะไปค้ำนไปอยาก ขอเห้อมาโผดมาผาย ขอเห้อข้าวเต็มเล้าเต็มล้องเนื้อจะกวาดจีเอื้อซี่หยากไว้เนื้อ
ตกนอนหลับได้เหมกิ้นตกวันทูกขึ้นไปผ่อล้องข้าว ข้าวสาสี้ข้าวโผดเต็มปีดละ น่าเป็นเก็งใส่จื่อว่า "ข้าว
โผด" มาตลอดเต้าวันนี้

PAYAP UNIVERSITY

สองผิวเมีย

มีสามีภรรยาคู่หนึ่งมีใจผูกพันกัน คิดอ่านอะไรตรงกันอยู่ด้วยกันด้วยความรักความสามัคคีจึงไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทั้งคู่มีอาชีพทำนาโดยมีควายที่เลี้ยงไว้ไถนาตัวหนึ่ง อยู่ต่อมาก็มีลูกด้วยกัน ทุกๆ วันสามีก็จะออกไปไถนาข้าวที่ได้ก็ไม่พอกินต้องอาศัยการทำงานรับจ้างซื้อข้าวกิน ได้ข้าวมาห่มื้อหนึ่งก็รับประทานด้วยกันสามคนพ่อแม่ลูก วันหนึ่งสามีไปทำนา ภรรยาอยู่บ้านหุงข้าว

วันหนึ่งมีมหาเถร (พระแก่) รูปหนึ่งมาบิณฑบาต ขึ้นนั่งอยู่บริเวณลานบ้าน หญิงที่เป็นภรรยา ก็คิดในใจว่าจะทำอย่างไรดี ถ้าหากแบ่งข้าวไว้ให้ลูก สามี ตัวเอง ก็จะไม่พอ จึงตัดสินใจกดข้าวในไหใส่บาตรแก่มหาเถรหมด สามีที่ไถนาเสร็จก็กลับบ้าน ปลอดแอกปลอดไถ ล้างมือล้างเท้านางที่เป็นภรรยาคลานเข้าไปหาสามี พูกว่า

"ที่ วันนี้มีสิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้นที่บ้านเรา มีมหาเถรมาบิณฑบาต ข้าวที่หุงไว้ก็เท่ากับทุกๆ วัน ข้าจะแบ่งข้าวใส่บาตรมันก็น้อยเกินไป ข้าก็เลยเอาข้าวที่หุงไว้ใส่บาตรหมด เอาทำบุญหมดเราจะทำอย่างไรดี ที่ก็ยังไม่ได้กินลูกก็ยังไม่ได้อิน"

สวักกับบอกว่าไม่เป็นไร "ถ้าไม่ได้กินก็ไม่ต้องกินทั้งหมด"

สามีก็นั่งคิดว่า "เอ เมียข้าทำบุญใส่บาตรมหาเถร เมื่อเช้า วันพรุ่งนี้ มะรืนนี้ ถ้าหากข้าไถนาถ้าหากได้หนึ่งไร่ก็ให้กลายเป็นสองไร่ ถ้าได้สองไร่ก็ให้กลายเป็นสี่ไร่ ถ้าได้สี่ไร่ก็ขอให้กลายเป็นแปดไร่"

พอดีระหว่างที่คิด สามีของนางเกิดอาการหิวข้าวขึ้น ก็พูดกับเมียว่าลองไปดูว่ามีข้าวติดหม้อติดไหสักเม็ดสองเม็ดหรือเปล่า

เมียก็ตอบเขาว่า "เอ ฉันคว่ำหม้อคว่ำไห้แล้วนี่"

"ช่างเถอะ" นางจึงไปดูจึงพบว่าหม้อข้าวที่หนึ่งสุกแล้วอยู่เต็มหม้อเหมือนเดิม ไม่มีรอยขีดออกไป นางกับสามีก็ดีใจ ฝ่ายสามีได้ภรรยาเรื่องการไถนาไว้ วันรุ่งขึ้นจึงออกไปไถนา เมื่อกลับมานางก็บอกกับเมียของเขาวว่า

"แม่ นาของเราไถเสร็จหมดแล้ว" สมดังคำภรรยาทุกอย่าง ก็เลยว่า

"เออ..ใส่ข้าวบาตรมหาเถรเกิดอานิสงส์ขออย่าให้ได้ดอยาก ขอให้มาโปรด(มาโปรด) มาผาย ขอให้ข้าวเต็มถังเต็มฉาง จะกวาดขี้ฉางข้าวให้เกลี้ยงสะอาด วันรุ่งขึ้นสามีของนางขึ้นไปดูบนขี้ฉาง มีข้าวโพดอยู่เต็มจึงเรียกว่า "ข้าวโพด" ตั้งแต่นั้นมา

13. หงส์หามเต่า

วิทยากร : ฟ่อน้อยจันทร์ ตูย์คำ

ที่อยู่ : 91 บ้านแพะขันต์ ต.หาคาส อ.แม่ทพ จ.ลำพูน

มีนางโตนึ่งเป็นคนตีถูกสาป คือหว่าจาตแล้วมันได้ถูกสาบมาหว่านป็นนางปากปิด ว่าใดเป็นนั้น ปากเป็ยะ เป็นบ่าห่อปากถ่อคบ่าได้ คนคนนี้เกิดเป็นอย่างอีไปอยู่ดีไหนก่อนเมินจึง ไม่ได้ลูกได้โศกก่อนลูก โศกจึง ผลดีสุดถ่อไปหันใส่ป็นไปกินไปตานนุ่งผ้าขาว ผ้าดำ ผ้าลาย ถ่อไปดำเป็นหว่า

"หมาหมู่นี้จะไปดีไหนกัน" หมู่นั้นก่อนถ่อถายเป็นหมา มีหมาดำ หมาแดง หมาโคง หมาลาย หมาขาว จะนั้นหมาดังหลายเกิดมาก่อนถ่อเป็น โคงเป็นลาย เมินอะหยังสืบกันมา

ทีนี้ถ่อมาถ่อม มันมาปะใส่ดอกไม้อีตั้งชื่อหว่าดอกกวาว (เก๋า) มันเอาดอกกวาวไปปลูก มันถ่อกว่า ดอกนี้ต้องมีหลายสีมันไล่ลำดับหว่ามีสีขาว สีป้ง สีออน ดอกกวาว (เก๋า) ถ่อถ่อมีสามสีสี่สี

ถ่อมามันก่อนเป็นโรละหยังอย่างหนึ่งตายไป ตายไปถ่อวิญญานถ่อบ่าต่ายถ่อมมาะ ไปอยู่ดีเก๊าบ่า โม่ง (ม่วง) มีตุ้เจ้าต้นหนึ่ง (ในวัดนั้น) ถ่อโคได้ถ่อถ่อแต่เนื้อถ่อใจเสนาอามาตย์ ใจศัทธาไปเสาะไม้มาเป็ง ถ่อถ่อ ถ่อไปได้ไม้บ่าโม่มาเป็งถ่อถ่อ ถ่อถ่อถ่อถูกขีดหว่าดีแล้วเสงบ่ายัง ตีตั้งตั้งตั้ง อยู่นั้นนะเพราะหว่า นางปากเป็ยะนั้นอยู่นั้นและ เอาเข้าเอาเข้า ถ่อถ่อนี้ขีด เป็นตั้งบ่าเอาไม้โม่มาเป็งถ่อถ่อถ่อถ่อถ่อถ่อ

จาวบ้านจึงหามไปเผา ถ่อวิญญานไปตกใส่เต่า ทีนี้ถ่อไปอยู่ดีสระ หนอง สระนั้นถ่อบ่าปอ หย่า ษนักสระมันถ่อหยัง พอดีถ่อมีหงส์บินมากถายมันถ่อฮ้องหว่า

"หยุด หยุดก่อนหงส์ หงส์มานี้ก่อน หงส์มานี้ก่อน"

"ลงไปจะใด สระนี้ถ่อเป็นสระดีบ่ามีน้ำมีหนอง"

"ถ่อนั้นแหละข้าขอปิกสาหว่า หามข้าไปถ่อถ่อมสมบูรณณ์ถ่ออะ ข้าจะไข่ห่อกิน คนไหนแก่่นๆ ถ่อ วัน"

"แม่บ้อ"

"แม่"

ถ่อนจ่านถ่อ หงส์ถ่อเอาไม้มาสองขาโสมถ่อถ่อถ่อถ่อขึ้น พอดีถ่อขอสัญญาหว่า อย่าปากหนา ถ่อนปากจะหลุด พอดีหงส์สองโสมถ่อถ่อถ่อถ่อมา ถ่อพอดีเป็นเป็งบ้านมีบ้านหนึ่งหันเต่ากับหงส์หะเห็น เเดินอากาศมาถ่อแทนผ่อ หันหงส์บางคนถ่อหว่า เรียกหว่า "เต่าหามหงส์"

บางคนถ่อหว่า "บ่าใจ บ่าใจ หงส์หามเต่า"

"หงส์หามเต่า"

ทีนี้เต่ามันถ่อเสียเปป มันถ่อหว่า "เต่าหามหงส์" มันถ่อถกเป็นบ่าห่อปาก มันถ่อปากอยู่ละมัน

ก่อดกเพราะมันบ่อมีปีก ตกลงมาหนู่ตีเป้งบ้านก่อจ่วยกันบุป พอดีจันแตกทะเล่นแมนแม่ จี้กะราดใส่
เก้าห้ ก่อเลยก่ายเป็นจี้ห้เหม็นถึงคั้งวันนี เล้าวันนี

หงส์หามเต่า

มีหญิงคนหนึ่งในชาติก่อนนางถูกสาป ว่าถ้าพูดอะไรออกมาขอให้เป็นไปตามคำพูดที่เรียกว่า "อู๋
ปี้ด" เขาห้ามไม่ให้พูดนางก็มักจะทนไม่ได้ จึงทำเป็นที่น่ารังเกียจแก่ชาวบ้าน ลูก สามี วันหนึ่งนางได้ไป
พบชาวบ้านไปทำบุญนุ่งผ้าขาว ผ้าสีดำ ผ้าสีลวดลาย จึงเอ่ยปากทักว่า

"หมา (สุนัข) หมูนี้ สู(เจ้า) ไปไหนมา"

เมื่อนางพูดเช่นนั้นจึงทำให้คนเหล่านั้นกลายเป็นหมา หรือสุนัขไปหมด กลายเป็นหมาดำ หมา
ขาว หมาลาย ต่อมาอีกวันหนึ่งไปพบดอกไม้ชนิดหนึ่งนางก็พูดว่า

"ดอกไม้จะต้องมีหลายสีก็ลำดับว่าต้องมีสีขาว สีส้ม สีออน(ชมพู) จึงทำให้ดอกไม้หลายสีที่เรียก
กันต่อมาว่า "ดอกทองกวาว"

เมื่อนางเป็นโรคที่ร้ายแรงโรคหนึ่งนางก็ตายไป เมื่อตัวตายวิญญาณไม่ไปเกิด ชั่วนเวียนอยู่ใน
โลกมนุษย์ไปอยู่ที่ใต้ต้นมะม่วง มีพระพุทธรูปอยากได้กลองก็ให้ชาวบ้านไปหาไม้ที่จะนำมาทำกลอง
ชาวบ้านไปเจอต้นมะม่วงที่มีวิญญาณของนางสิงอยู่ จึงนำมาทำกลองเมื่อนำกลองมาตีเสียงกลองดังไม่
หยุด "ตึง ตึง ตึง" เพราะมีวิญญาณของนางสิงอยู่ ชาวบ้านจึงพูดว่าไม่ควรนำไม้มะม่วงมาทำกลอง จึง
นำไปเผา

เมื่อนำไปเผาวิญญาณของนางที่อยู่ในต้นมะม่วงเป็นจี้เถ้าตกโคนเต่า อยู่ที่สระอยู่ในหนองที่ไม่
กว้างใหญ่มาก วันหนึ่งสระน้ำก็แห้งพอดีมีหงส์บินผ่านมาสองตัว (ตัว-เมีย) เต่าเห็นหงส์ก็เรียกให้หงส์
หยุด

"หยุด หยุด ก่อนหงส์ หงส์ มาทางนี้ ลงมาทางนี้ก่อน" หงส์ก็พูดว่า "ลงไม่ได้ สระไม่มีน้ำ"

เต่าก็พูดอีกว่า "ก็นั่นแหละคือเรื่องที่ข้าจะขอคำปรึกษาเจ้าข้าอยากจะให้ข้าช่วยพาข้าไปในที่ที่มี
ความอุดมสมบูรณ์ ข้ามีขอเสนอว่าข้าจะไขให้เจ้ากินทุกๆ วันวันละฟอง"

หงส์ก็พูดอีกว่า "แน่หรือ"

เต่าก็ให้สัญญาหงส์ก็ไปหาไม้ท่อนหนึ่งให้เต่าเกาะแล้วหงส์สองตัวตัวเมียก็ช่วยกันหามคนละต้น
ก่อนที่จะหามเต่า หงส์ให้เต่าสัญญาว่าจะไม่พูด หงส์สองตัวเมียหามเต่าผ่านบ้านที่กำลังสร้างบ้าน คนที่
ก่อสร้างบ้านแหวงก็เห็นต่างๆ กันบางคนก็พูดว่า "เต่าหามหงส์" บางคนก็พูดว่า "ไม่ใช่หงส์หามเต่า"
เต่าที่มีวิญญาณนางปากไม่ติสิงอยู่กลัวเสียเปรียบก็พูดว่า "เต่าหามหงส์" จึงทำให้มันหลุดจากไม้ที่คาบ

หล่นลงไปบริเวณที่มีการก่อสร้างบ้าน ชาวบ้านได้ช่วยกันหุบตีเต่าจนแหลกละเอียดทำให้ขี้เต่าไป
โดนบริเวณรั้วแรงแรงของคนพวกนั้น ก็เลยทำให้กลายเป็นขี้เต่าที่เหม็นจนถึงทุกวันนี้

PAYAP UNIVERSITY

2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อ

PAYAP UNIVERSITY

14. ผีตามอย

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีบ้านต้นหนึ่งอยู่เ็นไม้ไผ่เ็นเก่าอะหยังมาลุดแต่เมื่อ นุงตองในป่าฟากเก่าอะหยังมาหังแต่เมื่อ บ่ามีไผ่ซ้อไผ่ขายมันบ่นคว เจ้ามันมันมีอยู่ 7 คน มาอนนหมในป่าเขาไปอนนหมในป่าเพื่อฟันเอาไม้ จ่างข้างเอาไป ทีนี้ไปกล่าวได้ว่านี่เอาซ้อนี้ โควนี้เอาซ้อนี้ 7 คน 7 ย่อม ไม้ตีฟันแล้วตะวันแดงกว่าไคยัน เสงฟันต้นไม้ดังโปก โปก ปัก ปัก ปัก เขาก่าเสาะหาก่าบ่าหันผีตามอยู่ในกาหา ก่าแดงตะอานก่ามีดฟ้า มีดฝนลมมาน้ำหนอง เขาก่ารู้ว่ามิโฆก ก่าเลขขอสุม่าอยู่กับผีเป็นหน่ออยู่กับผี ผีฮ้ายถ่อจ่างผีคี่ก้อจ่าง ก่าอยู่กับมันเหยย เมื่อไคยัน เสงฟันไม้เฮาก่ารู้ว่า บ่าเด่วนี้ก่าบ่าอู่เน่อ มาฟันไม้นี้ก่าบ่าฮู้ว่าเ็นของเจ้าที่นี้ บ่าเด่วนี้จ้ง ขังก่าฟันไปแล้ว ผู้น้อยขอสุม่าการวะ ก่านี้เิงบ่ามาเอาแถมจ่า ก่าเอาขางมา ปล่อยมาฟันตีนี้ ปล่อยแล้วเสงฟันไม้ก่าคักกิ่นสูงได้หลับฝนก่าอ้อยแล้ว

ผีตามอย

มีบ้านตั้งอยู่ในป่าหลังหนึ่ง เป็นบ้านที่สร้างด้วยไม้ไผ่หลังคามุงตอง ฟากก็ทรุดโทรม ไม่มีใครอาศัยอยู่เป็นบ้านร้าง วันหนึ่งมีชาย 7 คนเข้าไปในป่าเพื่อตัดไม้ ต้องนอนในป่าเพราะต้องใช้เวลาหลายวันจึงต้องพักแรมในป่า ก่อนที่จะนอนได้ตกลงกันว่าให้ตัดตามแนว 7 แนวของแต่ละคน โดยการเข้าป่าของคนทั้ง 7 ไม่ได้ขออนุญาตหรือบอกกล่าวแก่เจ้าที่เจ้าทางผีป่าเลย เมื่อนอนหลับตอนดึกคนทั้งหมดก็ได้ยินเสียงคนฟันไม้ดัง "โปก โปก" มีเสียงน้ำไหลแรง มีดฟ้า มีดฝน ลมพายุแรง คนทั้ง 7 หาค้นตัดไม้ก็ไม่เห็นจึงได้เข้าใจตรงกันว่า เราไม่ได้ขออนุญาตตัดไม้พักแรมกับเจ้าที่เจ้าทาง ภูตผีต่างๆ ในป่า จึงได้ขอขมาลาโทษแก่เจ้าป่าเจ้าเขร เมื่อขอขมาลาโทษแล้ว เสียงฟันไม้ลมพายุฟ้าฝนคะนองก็หายไป

15. วันเก้าก่อง

วิทยากร : พ่อหนานใจ เป็งวงศ์

ที่อยู่ : 314 บ้านป่าตัน หมู่ 10 ต.เหมืองลี่ อ.เมือง จ.ลำพูน

มีเมียงคนหนึ่งมันมีโผอยู่เจ็ดคน คนนั้นมีลักษณะเหมือนกันหมด คนตั้งเจ็ดเป็นคนโหวลัวน เหมินกันหมด หน้าตาอย่างควกกัน ตีนี่มันเกิดกินเห็ดเมื่อโผมันตายตั้งเจ็ดคน มันจางเป็นเอาโผเอาศพ โผมันไปโปงแล้วมันก่อลากออกมาไว้ตีโหวขึ้นใจ แล้วมันก่อหว่ามันกินมาก่อเห่อเอาโง่งเสมเห่อเสียง ทีนี้มันก่ออามาวางไว้ตีโหวขึ้นใจคนหนึ่งแล้ว หมอฮับนั้นก่อฮับเอาไปป่าจ้ำ มันก่อเอาไปวางแหมคน มันเหมินกันหมดหมอนั้นก่อเลยเอาไปแหม จันเสียงตั้งเจ็ดคนมันก่อหว่าเห่อเอาไปจันเสียง กันถ่าหว่ามันบ่มาแหมแล้ว เงินจะจ่ายเงินว่าอินะ ทีนี้มันก่อเอาไปจันเสียงตั้งเจ็ดคน เออ..พอตีวันนั้นมีคนไปถ่มถ่าน เป็นว่า

"วันเก้าก่องบ่อดีเสียสี่ วันฮีบ่าดีถ่มถ่าน"

มันจ้ำไปถ่มถ่าน วันเสผี ทีนี้มันออกมามันก่อหามก้วยออกมา ไอ้หมอเดฮับจางเอาศพเจ็ดคนไป โง่งหัน มันก่อหว่า

"โ..มันออกมาแหมแล้ว" (จะบ่าได้เงินค่าจาง) มันก่อหว่า

"บูนออกมาแหมแล้วหาบถ่านควยแหมหลู"

ก่อเลยก้านกัน เด็กกันไปเด็กกันมา เอาโจเงินแองหมคหมคแองเหมินกันแดงสอง ต่ายเหมินกันแดงสอง แล้วก่อมันก่อเลขมีศพเจ็ดจายนั้น แล้วมันก่อมีศพคนฮับจาง ศพป้อก้าถ่านนั้นแหม รวมกันแล้วมีเก้าก่อง

วันเก้ากอง

มีผู้หญิงคนหนึ่งมีผิวเจ็ดคน คนทั้ง 7 คนมีลักษณะเหมือนกัน คือเป็นคนหัวล้านหน้าตาเหมือนกันหมด วันหนึ่งตัวทั้ง 7 ของหญิงรับประทานเห็ดพิษทำให้ตายทั้งหมด หญิงคนนั้นจึงจ้างให้คนเอาศพตัวทั้ง 7 ไปเผา โดยนางจะลากออกมาไว้ที่บ้านไต่บ้านทีละคน แล้วหญิงสาวก็พูดว่าให้เอาไปเผาให้ครบทั้ง 7 ถ้าไม่ครบจะไม่จ่ายเงิน คนที่รับจ้างก็เอาศพไปเผาครบ 7 ศพ พอดีไปถึงป่าช้าก็พบคนกำลังสุ่มถ่าน คนสมัยก่อนพูดว่า

"วันเก้ากองไม่ควรเสียผี วันยี่ไม่ควรสุ่มถ่าน"

แต่กลับมีคนสุ่มถ่านวันเสียผี เมื่อได้ถ่านครบมันก็หาบถ่านออกมา คนที่รับจ้างเอาศพไปทิ้งเผา เห็นเข้าใจว่า คนที่หาบถ่านออกมาคือศพที่ฟื้นแล้วเดินออกมา กลัวว่าจะไม่ได้เงินกระโดดเข้าไปจับปล้ำไปมาจนหมดแรงด้วยกันทั้งสองคนทั้งคนรับจ้างแบกศพไปเผากับคนเผาถ่าน จึงทำให้คนทั้งสองตายไปแทนที่จะมี 7 ศพกับมี 9 ศพ คือศพคนหัวล้านทั้ง 7 กับศพคนรับจ้างเผาศพ กับคนเผาถ่าน รวมศพที่เผามีเก้าศพ เก้ากอง

2.3 นิทานวีรบุรุษ

PAYAP UNIVERSITY

16. โปราบ่าวน้อย

วิทยากร : พ่อน้อยจันทร์ คู้ยคำ

ที่อยู่ : 91 บ้านแพะขันต์ ต.ทากาส อ.แม่ทา จ.ลำพูน

โปราบ่าวน้อยเป็นลูกตุ๊กกะตะ ปู่ก่อนมีอะฮัง พ่อคืออยู่ต่อมาพ่อมีแม่ก่อนมาตายเลอะแต่แม่ แม่ก่อนมีปัญญาจะเล่ง อยู่ต่อมาแม่ก็มีแฟนใหม่ แฟนใหม่ก่อนป้าฮักลูกก่อนเอาลูกไปปล่อยตามใจแฟนใหม่ ป้าจ่างเยื่ออย่างใดหันละอ่อนน้อยดังหลายเล่งวันเล่งควายไล่จัวควายเข้าบ้าน ก่อนเลยติดตามหลามควายเขามา พ่อคิบุญละอ่อนน้อยก่อนักพอดีมาเจอกับแม่นายบ้านคนหนึ่ง ปามีลูกเป็นก่อนไคมีลูกแต่เนื้อก่อนมาให้ตีโห่บ้าน ก่อนหันใส่โปราก่อนถามหาว่า

"มีงเป็นลูกไผหลานไผ"

มันก่อนบอกหาว่า "ป้อกำข่ามี แม่ก่อนปามี"

ก่อนเลขอุ้มเอามาช่วยมาตามเอาเป็นลูก อยู่ต่อมาก่อนอบรมสั่งสอนกันกินข้าวกินน้ำ ก่อนรู้สึกหว่าฮู้คำดี อยู่ด้วยฟังคำอยู่ต่อมาก่อนไคไปเล่งควายกับเป็น หว่าก่อนป้าฟัง จะไปเล่งควายกับเป็นมัน หุมควาย หันเป็นไปเล่งควายก่อนไปตวยเป็น เอาไปเอามาอยู่ได้แถมหลายปีก่อนไปตวยเป็น เป็นจี่ควายไปหมดหน้าประสงมะสา เป็นเปอะเป็นตุ้มมันก่อนลุยไปตวยเป็น เป็นก่อนป้าห่อจี่ควาย มันก่อนลุยเปอะลุยต้มไปจะนั้น ก่อนเลขเอาไปเอามาแม่ใหม่แม่เก็บเป็นก่อนซื้อควายห่อโตวหนึ่งไปตวยเป็นไป พอดีละอ่อนน้อยมันนักเป็นร้อๆ มีเด่นตั้งหนึ่งเขาก่อนไปเล่นตีหั้น ปล่อยจัวปล่อยควายแล้วก่อนไปเล่นตีหั้นตั้งวัน เอาไปเอามาละอ่อนน้อยดังหลายก่อนออกโหคิดหาว่า

"เฮตังบ้านตั้งเมิงดีกล่าว"

"เฮาเป่งบ้านเป่งเมิงแล้วเฮาไปเป็นพะยา"

"เออดีกำ เอาโปราบ่าวน้อยนี้เป็นพะยา" เพราะหว่ามันเป็นผู้ดีเล่านิทาน บางทีก่อนเล่านิยาย เพราะหว่ามันเป็นคนที่ฉลาดเจตนิชขึ้นตักตัก โปราบ่าวน้อยฉลาดกว่าคนอื่นละอ่อนน้อยดังเป็นร้อคน พอมาดังบ้านตั้งเมิงเอาไม้เอาดอกมาเป่งกำเป่งเป่งไปสัถงาน ก่อนไปเล่นกับหับตั้งวันตั้งวัน เอาเข้าเป็นขบเป็นปีเข้าไปก่อนไปเล่นจัวเล่นควายกันหั้น เอาเข้าเอาเข้าก่อนขยออกแถมเป็นเกือบไร่ เอาเข้าก่อนเอาไม้เอาดอกมาปิกเป็นโหวมีปะตุสี่ด้าน เป็นเอียงแล้วก่อนเลขเป่งบ้านขึ้นในหั้น เอาไม้เอาดอกหมูนั้นเนาะเป่งกันเอาดอกเอาอะฮยังมัดกัน

"พอดีเสนาอามาดัยตั้งหลายก่อนหาว่า พะยานีอะก่อนเค่อหว่านางพระราชาณีปามีเฮาแต่งงานห่อป้ออายุ 14-15 ปี คือว่า 14,15 หมายความว่ายังป้าฮู้อะฮยังเตื่อ เมิงก่อนักป้อจายก่อนัก ละอ่อนน้อยตั้งนั้น เอาเข้าก่อนป้ากั้นเนาะ ไปอยู่กันหั้นก่อนแต่งงานกันขึ้นก่อนมีตั้งร้อร้อปาย

เสนาอำมาตย์ก่อนว่า "เสาจะเอาอะยังมากินกันนะ"

"ควายพะยาเจ้าเม็งก่า" ก่อเลยเอาควายพะยาเจ้าเม็งมากินกัน ควายตั้งตัวกินกันตั้งรื้อกว่าคน พอดีมันร้อนตื่นอย่างใดก่อนว่า พระยาอินทร์ก่อสร้างผู้เส็งเห็นมาก่อว่า เอ...เด็กหมูนี่มันความ กิดตึๆ เป็นตีหัวจะเป็นโตอย่างในชมพูทวีปนี้ ก่อเลยเนรมิตเป็นประสาทเป็นกำแปง คือเหอเป็นเวียง จริงๆ กำนั้นเขาก่อว่าปึก ต่อมาก่อมีการสร้างบ้านสร้างเม็งกันอย่างมั่นคง โดยมีโปรบ่าวว่าน้อยดีมีปัญญา ต่อมา ร้อยเอ็ดโหมเม็งก่อมาระชุมกันหัวไค่ลองภูมิ โหบ้านโหมเม็งตั้งหลายก่อหัวเสามาแปง ปัญหากันตึกว่าสัก 2-3 ปัญหา ไปเอาไม้มาตอนหนึ่ง เป็นเสาดกเต้ากันเต้ากันหมด ตั้งใดตั้งเก้าตั้งปายบ่า ผู้เณะ เอาดอกเวนตั้งนั้นก่อเต้า ตั้งนี้ก่อเต้า ตั้งกำก่อเต้า เต้ากันหมด บ่าผู้หวาดังใดตางเก้าตางปาย

ที่นี้ไปเส่งม้าไว้ 2 โดว มีโศวถ้วนึ่ง โศวถ้วนสองเมมันนึ่งลูกมันนึ่ง ม้าตัวมันหย่าเต้ากันงาม เหมือนกัน ตัวใดเป็นแม่เป็นลูกบ่าผู้เส็ง

ที่นี้เส่งนางแถมนางนั้นมิลูกคนนึ่ง จนหย่ามาค้าแม่มันจับบ่าผู้จัก ตัวใดเป็นแม่เป็นลูกม้าตัวใด เป็นแม่เป็นลูกบ่าผู้เส็ง ไม้ตั้งใดตั้งเก้าตางปายบ่าผู้เส็ง พระยาร้อยโหมเม็งเสกมาหมดคู่พะยาเอามาตาย ปัญหาบ่าผู้เส็งพะยา

ร้อยเอ็ดเป็นเจ้าโปรบ่าวน้อย มันมีร้อยเอ็ดโหมเม็ง มันก่อหัว

"ไป ไปเอาเจ้าโปรบ่าวน้อยมาเสาะ"

จะใจเสนาอำมาตย์หมูนีไปก่อบ่าผู้เพราะหัวมันเป็นละอ่อน ก่อใจละอ่อนเหมือนกัน ไป ใจละอ่อนไปนึ่งคนใจมาเร็วไป ไปก่อบ่าผู้ไปแหมก่อบ่าผู้ เพื่อละอ่อนน้อยไป พอดีก่อเอาคน หย่าไปเอาอำมาตย์ไปกำ ไปตามหาเสาะเป็นจะไคมันบ่ามา ไปผ่อละอ่อนน้อยใส่กาคอกหมด เจ้าโปรบ่าวน้อยสั่งตะหานหมูนึ่งใส่กาคอกหมด ขอไปหายปัญหาขังบ่าปล่อยต่อติดคาคอ

มาถึงร้อยโหมเม็ง โปรบ่าวน้อยก่อตวยไป ผู้ใหญ่ไปบอกมาก่อมานั่ง ร้อยโหมเม็งนั้นก่อหัว ร้อยโหมเม็งก่อสืบหัวเป็นจะไคเข้าใจให้เด็กเหมือนกันเยยะหยังใส่กาคอกมา กำเข้าเป็นพะยาเยยะหยังใส่เค็กมา ใจอำนาจใจกฎแบบใดเข้าก่อเป็นพะยาเหมือนกัน ผิด กำนั้นร้อยโหมเม็งก่อยอมรับคิดบ่าแล้วใจอำมาตย์ไป ก่อมา เอาเข้าขายอมคิดเอาเจ้าโปรบ่าวแล้วนี้ไม่มีอยู่ท่อนนึ่ง ตั้งใดตั้งเก้าตางปาย มีม้า 2 โด ตัวใดเป็นแม่ เป็นตัวลูก มีนางอยู่ 2 นาง ตัวใดเป็นแม่เป็นลูก เอาลาบ่าแล้วถึงเวลาแล้วเยยะ คีฮ้างเข้ามาเพื่อนางตีเก้า เวลาตอนแล้วฮ้างเข้ามาเพื่อนางเสาะ ฮ้างเข้ามาเพื่อนางแม่มันจิกอัน ตัวนั้นเป็นแม่ มันก่อจ่าไว้ ใสบ่อผู้ ไคก่อบ่าได้บอกมัน เอ้าเวลานี้ม้าตีมัดไว้ตีหันยังบ่าได้กินน้ำ ปล่อยมันไปกินน้ำปล่อยจะหลาดจะหลาด แม่มันกินก่อน เอาไม้ไปทอดลงน้ำ ตางเก้าจะจมน้ำก่อน เพราะหัวตั้งเก้ามันหนัก นั้นเนาะม้าจะบ่อน้ำก่อนแม่ แม่จะกินก่อน คนเสาก่อเหมือนกันจะกินข้าวก่อจะเหอแม่กินก่อน เรื่องนี้จึงจบเพราะความ หลาด

โปรบ่าวน้อย

โปรบ่าวน้อยเป็นลูกคนที่มิฐานะยากจน พ่อตายไปเหลือแต่แม่ แม่ก็ไม่มีปัญญาที่จะเลี้ยงลูกอยู่ ต่อมาไม่นาน แม่ก็มีสามีใหม่ สามีใหม่ก็ไม่รักลูกให้เอาลูกไปปล่อย แม่ก็ตามใจพ่อใหม่ไม่รู้จะทำอย่างไร โปรบ่าวมองเห็นเด็กมากมายเล่นกับวัว-ควาย ไล่วัว-ควายเข้าบ้านก็เลยติดตามไปๆ มาๆ พอดีบุญของโปรบ่าวมาก เจอกับผู้หญิงคนหนึ่งที่ไม่มียูกอยากได้โปรบ่าวเป็นลูกจริงๆ หญิงคนนั้นก็ถามโปรบ่าวว่า

"มีงเป็นลูกใครหลานใคร"

โปรบ่าวบอกว่า "พ่อไม่มี แม่ก็ไม่มี"

นางคนนั้นก็อุ้มเอาโปรบ่าวไปอาบน้ำเอาเป็นลูก อบรมสั่งสอนเรื่องมารยาทของการรับประทานอาหาร โปรบ่าวก็เป็นเด็กดีเชื่อฟังคำสั่งสอนทุกอย่าง อยู่ถ้อยฟังคำอยู่ต่อมาโปรบ่าวอยากไปเล่นกับวัว-ควาย เพราะเขาชอบควายขอไปเล่นควายกับเพื่อนๆ อยู่ต่อมาในฤดูฝนเด็กก็ขี่ควายลุยโคลนต่อไป โปรบ่าวก็ไปด้วยโดยไม่มีโอกาสขี่ควาย ก็ลุยโคลนตมออกไปเรื่อยๆ ตามเพื่อนๆ เด็กๆ ที่เลี้ยงควาย แม่ใหม่ก็สงสาร จึงซื้อควายให้โปรบ่าวหนึ่งตัว ขี่ควายเด็กเป็นร้อยๆ ไปเล่นด้วยกันทุกๆ วัน เด็กๆ จึงออกความคิดว่า "เราตั้งบ้านเรือนกันดีกว่า" เราสร้างบ้านเรือนแล้วตั้งโปรบ่าวเป็นเจ้าพระยาเจ้าเมืองเพราะทุกคนต่างก็ลงความเห็น ว่า เขามีปัญญาเฉลียวฉลาดกว่าคนอื่นฯ ในบรรดาเด็กเป็นร้อยกว่าคน

การสร้างบ้านเมืองเล็กๆ ช่วยกันนำไม้ดอกไม้ประดับมาทำรั้วทำกำแพง แล้วก็มาเล่นที่สร้างเป็นเมืองทุกๆ วัน ทำประตูด่านทำเป็นเวียงวัง ต่อมาเด็กๆ ก็ปรึกษารือกัน ว่า มีพระยาเจ้าเมืองแล้วควรมีชายาให้กับโปรบ่าวน้อย ในเมืองก็มีดีๆ ที่มาอยู่รวมกันมากมีทั้งผู้ชายผู้หญิง จึงทำการแต่งงานกันเป็นร้อยคู่ เมื่อมีจำนวนคนมากขึ้นจึงเกิดปัญหาการขาดแคลนอาหาร จึงปรึกษารือกันฆ่าวัวควายเป็นอาหาร

ร้อนถึงพระอินทร์จึงส่งคู จึงรู้ว่า "เอ พวกเด็กๆ เหล่านี้มีความคิดที่ดี จะเป็นใหญ่เป็นโตในชมพูทวีป" จึงเนรมิตประสาธทำกำแพงคือลักษณะเป็นเวียงจริงๆ ที่นี้เด็กๆ จึงไม่คิดจะกลับไปบ้านอีก ช่วยกันซ่อมแซมต่อเติมบ้านเมืองต่อไปอีกให้มั่นคง โดยมีโปรบ่าวน้อยที่มีความฉลาดเฉลียวเป็นเจ้าเมือง

ในเวลาต่อมาหัวเมืองหนึ่งต้องการลงภูมিবรรดาหัวเมืองต่างๆ โดยตั้งปัญหาขึ้นสามปัญหาคือ เอาไม้ท่อนหนึ่ง ไม้ทั้งเล่มมีความเท่าเทียมกันหมดไม่ว่าทางไหนเป็นปลายเป็นโคน เอาม้ามาเลี้ยงสองตัวตัวหนึ่งเป็นแม่อีกตัวหนึ่งเป็นลูก แต่ม้าทั้งสองตัวมีลักษณะเหมือนกันทุกอย่างจนแยกไม่ออกว่าตัวใดเป็นแม่เป็นลูก เลี้ยงผู้หญิงไว้ 2 คนเหมือนกันทุกอย่าง จนแยกไม่ออกว่าคนใดเป็นแม่เป็นลูก เมื่อตั้งปัญหาครบ 3 ข้อแล้ว จึงเรียกให้เจ้าเมืองทั้งร้อยหัวเมืองมาทาบปัญหาแต่ก็ไม่สามารถตอบปัญหาได้ เหลือเมืองที่ร้อยอีกเป็นเมืองของโปรบ่าวน้อย เพราะว่าโปรบ่าวน้อยเป็นเจ้าเมืองเป็นเด็กจึงให้เด็กไป

เจริญ โปราบ่าวน้อยก็ไม่ยอมมาเพราะว่าไม่ให้เกียรติแก่โปราบ่าวน้อย ก็เลยให้ทหารสนาอำมาตย์ไปเชิญ โปรา โปราก็สั่งให้ทหารใส่ถาดอ (ใส่ไม้ 2 อันหนีบคอ) พอไปถึงที่ทนายปัญหา

พระเจ้าเมืองก็ถามว่า "ทำไมจึงยอมมาเมื่อให้เด็กไปตาม"

โปราบ่าวน้อยก็บอกว่า "ข้าก็เป็นพระยาเจ้าเมืองเหมือนกันทำไมจึงให้เด็กไปตามใช้อำนาจใช้กฎแบบใดไม่เห็นความสำคัญของข้า" ซึ่งพระยาเจ้าเมืองก็ยอมรับผิด จึงเริ่มให้ทนายปัญหา โปราก็บอกว่า

"ตอนนี้ถึงเวลาเที่ยงแล้วเอาข้าวมาให้แม่ลูกคู่นี้กินซิ" พอทหารเอาข้าวมาให้ แม่จะกินก่อนโปราก็จำไว้

"น้ำที่มัดไว้ เอาน้ำมาให้กินซิ" น้ำที่กินน้ำตัวที่กินก่อน จะเป็นแม่ โปราก็จำไว้ ถึงข้อสุดท้ายเอาท่อนไม้วางลงในน้ำ ด้านโคนจะจมเพราะมันหนัก ดังนั้นโปราจึงสามารถหายได้ทั้ง 3 ปัญหาโดยถูกต้องคือ ธรรมชาติของคนแม่จะกินข้าวก่อน น้ำแม่ก็จะกินน้ำก่อน เช่นเดียวกันไม้ด้านที่หนักจะจมน้ำ

17. แมงสีหูห้าตา

วิทยากร : นายทรัพย์ ทุนอินทร์

ที่อยู่ : 97 บ้านปากทางม่วงโดน หมู่ 11 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

มีจายตุ๊กกะตะคนหนึ่ง ก็อพยพมาถึงผู้ตีตักไร่ยากเย็นเจริญใจ ได้รับคำสั่งจากป้อว่า ถ้าหากป้อตายลงไปแล้ว ให้ลูกเอาเจ๊กมัดกะโหลกโหวป้อลากจูงไปตามตาง หากหว่ากะโหลกโหวป้อไปติดดีใด ให้ลูกดักบ่วงไว้ที่กะโหลกนั้น เมื่อทำตามคำสั่งป้อก่อนได้มีแมงสีหูห้าตามาคิดบ่วงเมื่อได้แมงสีหูห้าตาแล้วก่อนเอามาเลี้ยงไว้ แมงโควนนั้นขึ้นออกมาเป็นทองคำ เขียวเป็นเงิน

ได้มีพระยาเจ้าเมืองมหาเศรษฐีคนหนึ่ง ได้ไปวประกาศว่า "ผู้ใดมีความสามารถทำโชหรือหว่าสะพานทองคำสะพานเงินขึ้นถึงประสาท ก่อจะตกลงยกลูกสาวให้อีกผู้นั้น" จายตุ๊กกะตะคนนั้นไปได้บินข่าวก่อรวบรวมขึ้นแมงสีหูห้าตานั้นทำโช หรือหว่าสะพานทองคำ ขึ้นไปยังประสาทของเจ้าเมือง มหาเศรษฐีได้สำเร็จ เจ้าเมืองมหาเศรษฐีก็ยอมยกลูกสาวให้อีกคนนั้น

แมงสีหูห้าตา

มีชายตุ๊กกะตะคนหนึ่ง (ความยากจน) ได้รับคำสั่งจากพ่อว่า "ถ้าหากพ่อตายไปแล้วให้ลูกหาเชือกมัดกะโหลกศรีษะของพ่อ ลากจูงไปตามถนนเส้นตาง ถ้าหากว่ากะโหลกศรีษะของพ่อติดค้างอยู่ ณ ที่ใด ให้ลูกทำดาข่ายดักบ่วงเอาไว้ที่กะโหลก" เมื่อลูกชายทำตามคำสั่ง ของพ่อแล้วก็มีแมงสีหูห้าตามาคิดบ่วงติดดาข่าย เมื่อได้แมงสีหูห้าตานั้นแล้วก็นำมาเลี้ยงไว้ที่บ้าน แมงสีหูห้าตาขึ้น(อุจจาระ) ออกมาเป็นทองคำปัสสาวะออกมาเป็นเงิน ได้มีพระยาเจ้าเมืองผู้หนึ่งได้ไปวประกาศว่า

"ผู้ใดมีความสามารถทำสะพานทองคำ สะพานเงิน ขึ้นถึงประสาทของพระยาเจ้าเมืองได้ ก็ยกลูกสาวให้"

เจ้าตุ๊กกะตะผู้นั้นได้ทราบข่าว ก็รวบรวมขึ้นแมงสีหูห้าตานั้น ทำสะพานทองคำ สะพานเงินไปถึงประสาทของเจ้าเมืองมหาเศรษฐี พระยาเจ้าเมืองได้สำเร็จ พระยาเจ้าเมืองก็ยอมตกลงยกลูกสาวให้เจ้าตุ๊กกะตะ

18. น้ำมันนกวัก (ไอจ้อย, แม่สีหูห้าตา)

วิทยากร : นายยุทธ วัณนัท

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

อ้ายร้อยขอذنไปนอนอยู่บ้านกำขาม พ่อตีย่าแม่เฒ่าเข้ามาปะ

"เออ มีงมานอนอยู่หรังนี้ เออบ่าดีบ่าดี ลูกลูก"

ไปนอนบ้านคนเฒ่าบ้านศพ มันกำไปลักปลดคอกไก่มาจ่อมปาก เออมันเข้าไปเฒ่า เป็นมาเสาะหาไก่ เป็นกำไปหันมีตีปากมัน ตีมันนอนหลับนั้นเขากำว่า เออผีตายมันตายเป็นง่ามันตาย เป็นเอาศพมันไว้ตีต๋าน้ำต๋าน้ำ จ้างขึ้นมาย่ำกำลงน้ำไป มันกำว่าจ้างยังนำผ่อข้า

มันกำ เขาจ้างไป จีจ้างไปตีเป็นปั้นหม้อจ้างเข้าไปย่ำหม้อเบ็งหม้อหม้อมันแตก มันบ่าจ้างเยยะใดกำไปนั่งจุ่มอยู่ ได้ยินเสียงนกวักร้องกำเลยเอาเบียงหม้อขว้างนกวัก นกวักตายแล้วกำเอาไปจิ้นน้ำมันนกวัก น้ำมันมันแตกใส่ชะหล้า จะหล้ากำเลยฮ้องว่า "กัว๊ก กัว๊ก" มันกำเลยเอาฮักยาไว้

ลูกสาวพะยาเจ้าเมืองนั่งคอกอยู่หั้น มันกำจักเอาน้ำมันตีเก็บไว้ไปทาตีเป็นนั่ง น้ำมันนกวักสะอืดขึ้นหิมัน หิมันก็เลยฮ้องว่า "กัว๊ก กัว๊ก" เยยะจะใดกำบ่าหาย เป็นกำเลยเสาะหาคนฮักสา เป็นกำฮ้องว่า

"ลูกสาวพะยาเจ้าเมืองฮีฮ้อง โสยาหาย เม็นจะยกห่อเป็นเม"

อ้ายร้อยขอคหรือไอจ้อย มันกำมียาอยู่ปากหนึ่ง มันอาสาไปยาเป็นกำบ่าสนใจ เสาะไปเสาะมาเป็นกำขอมห่อเอ่ย มันกำเอาเบ็งหม้อไปฝนใส่น้ำกำหว่ ห่อเอาถิ่นถิ่น ทาทา อาบอาบ ส่วยส่วย พอดีน้ำมันในตัวลูกสาวพะยากำซิมหายไปเลย น้ำมันนกวักกำสิ้นฤทธิ์หายไปเลย เป็นกำเลยยกลูกสาวห่อบ่าจ้อย เป็นยกลูกสาวห่อเป็นเมพะยาเจ้าเมืองบ่าขอมห่อถิ่นเม็งเก็ง เขาจ้างมาแดงกัน พอดีจ้างไอจ้อยแบ่กำเลยได้ถิ่นเม็ง เอาไก่จันกันไก่มันกำแป้เพราะไก่มันเป็นหิน แล้วมันกำเป็งเมงสีหูห้าตาใส่ฝ่าใส่ดินไฟพะยาเจ้าเมืองเอาจิลิน (เป็นก้อนถ่านไฟแดง) บ่าสะโปกกำแตกในปากพะยาเจ้าเมือง พะยาเจ้าเมืองต๋ายมันกำเลยได้ถิ่นบ้านถิ่นเม็งต่อไป

น้ำมันนกวก

ชายคนหนึ่งชื่อว่า "อ้ายร้อยชอด" วันหนึ่งเขาได้นอนอยู่ที่ต้นมะขาม มีหญิงแก่คนหนึ่งมาพบก็พูดว่า

"มีงมานอนที่นี่ทำไม มันไม่ดี ตื่น ตื่น"

มันย้ายไปนอนที่บ้านที่มีงานศพไปแอบขโมยไก่มาไว้ที่ปาก เจ้าของบ้านหาไก่ไม่เห็นอยู่ที่ปาก อ้ายร้อยชอด มันทำหรือคนที่ตาย ชาวบ้านจึงนำมันไปทิ้งไว้ที่บริเวณทำนี่ ช้างมาเห็นก็ขึ้นไปเหยียบบนตัวของอ้ายร้อยชอด มันก็โหมโหพูดกับช้างว่า ทำไมมาเหยียบ ช้างก็ยอมให้อ้ายร้อยชอดขี่หลังเดินทางไปทิ้งบริเวณที่ปั้นหม้อ ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งช้างไปเหยียบหม้อที่เขาปั้นแตก อ้ายร้อยชอดก็เก็บเบ้าของหม้อที่แตกเป็นชิ้นๆ ไว้

เอาช้างให้กับเจ้าของหม้อ เมื่อยกช้างให้เจ้าของหม้อแล้วอ้ายร้อยชอดก็นั่งก้มหน้าอยู่ที่ต้นไม้พอดีได้ยินเสียงนกวกร้องจึงโกรธ ใช้หม้อที่เป็นชิ้นๆ ที่เก็บมาขว้างปาถัก นกวกตาย เมื่อนกวกตาย อ้ายร้อยชอดก็นำนกวกไปเคี้ยวน้ำมันเป็นน้ำมันนกวก น้ำมันนกวกแตกตกใส่ถ้วยะเพศของอ้ายร้อยชอดทำให้มีเสียงขึ้นว่า "กูวก กูวก" มันก็เลยรู้ว่าวิธีใช้น้ำมันมีวิธีการอย่างไรบ้าง

วันหนึ่งมันเห็นลูกสาวพระยาเจ้าเมืองนั่งทอผ้าอยู่มันก็รัก พระยาเจ้าเมืองไม่ชอบหน้าอ้ายร้อยชอดจึงคิดค้น วันหนึ่งอ้ายร้อยชอดจึงหาวิธีที่จะได้ตัวลูกสาวพระยาเจ้าเมือง จึงเอาน้ำมันนกวกหาที่บริเวณที่นั่งของลูกสาวพระยาเจ้าเมือง เมื่อลูกสาวพระยาเจ้าเมืองไปนั่งจึงทำให้เกิดมีเสียงที่อ้ววะเพศว่า "กูวก กูวก" พระยาเจ้าเมืองพยายามหาวิธีรักษาทำไร ก็ไม่หาย อ้ายร้อยชอดรับอาสารักษา โดยมันเอาหม้อน้ำฝนกับน้ำให้ลูกพระยาเจ้าเมืองกิน อาบ ทา พอได้น้ำมันในตัวลูกสาวพระยาเจ้าเมืองก็ซึมหายไป น้ำมันนกวกก็สิ้นฤทธิ์หายไป พระยาเจ้าเมืองจึงจำเป็นต้องยกลูกสาวให้แต่ไม่ยอมให้ครองเมือง ก็ชนช้างกันช้างของอ้ายร้อยชอดชนะ ชนได้กับไก่ของอ้ายร้อยชอดชนะ แล้วมันก็นำเมงสี่หูห้าตาเผาไฟ พระยาเจ้าเมืองอมแตกในปาก พระยาเจ้าเมืองตายอ้ายร้อยชอดได้ครองเมือง

19. ไอ้ขี้หูดแสนเป่า

วิทยากร : นายไถ สิริรัตน์

ที่อยู่ : 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองลี่ อ.เมือง จ.ลำพูน

ไอ้ขี้หูดแสนเป่า พระยาเจ้าเมืองป่าห่อยู่บ้านอยู่ของ ไส่หนีไปอยู่บ้านเทิงไม้คนเดวที่วันหนึ่งมันไปฟันไส้มันจะไปใส่ข้าวไส้จะดำ ไส่บ่าโคบ่าแต่งไปฟันแล้วถิ้นข้าววางลงไปผ่อ โหเกล้าไม้แต่มันลุกขึ้นมาเหมินเก่าหมด ไปพันแหมก่าลุกขึ้นมาเหมินเก่าแถม ที่นี้ดกแถมวันมันไปฟัน แล้วก่อกผ่อ ปูดได้พระยาโงเข้ามาแล้วเออ ที่นี้มันมีก่อกตั้งตังโมงโมง อันเกล้าไสนั้นก่าลุกขึ้นมา โงๆ งายๆ มันก่อกตั้งนี้ที่นี้ก่าตีได้หมดก่อกตั้งนี้ ที่นี้มันก่อกว่าบ่าก่ามาขอไขจาวบ้านเบิกไขจาวบ้านมันสับตามเอา เอาดอกใส่เบิกไขแล้วเอาไปขาย ขายไว้แล้วก่าเอาจิวเข้าไปวางไว้เป็นปุ๋นๆ ออกมาตีต้องดั่งโมงโมง ปูดโรมันหันใส่ไขก่าแม่ มันก่าต่างคิดเมอมันเอาไปลูตี่จิวัน จิวันติดเมอเอาไปลูหน้าโตวก่า กำนันบ้านนั้นก่าเข้าบ่าเย่หิเมมิง กูจะฆ่ามิงบ่าเย่หิเมมิงเย่จะหือเน่ มันก่าหาขอไว้ชีวิตต่อเน่ จะเอากองนี้เพื่อก่อกตั้งตีอะหยังก่าได้หมด ตีเอาจ้างเอาม้าเอาโงเอาควายได้หมด ที่นี้บ้านนั้นมันก่าตีเอาโงเอาควาย โงควายมีเป็นสองสามร้อยปู้น ตีเอาจ้างปูดโงจ้าง จ้างมันนำโงหน่อยๆ ขี้มันเต็มแม่น้ำมหาสมุทร ถ่มบ้านเมืองพระยาเจ้าเมือง เค็ดร้อนแถมแจ้วตีมันไล่หนีนะ พระยาเจ้าเมืองก่าใจคนมาผ่อ ปูดโงคนใดมาผ่อ โสแปนจางไอ้แสนขี้หูดแสนเป่า ปูดโรมันไปเย่หื้อ มันร่ำมันรวอะหยังนี้ ที่นี้พระยาเจ้าเมืองร้องมาเป็นว่ามันมีก่อกตั้ง ตีโมง โมง ก่าเลยเอาอะหยังก่าได้หมด ที่นี้กะพระยาเจ้าเมืองยกหื้อเป็นลูกเขยเลยนั้น

ไอ้จู้หุด

ไอ้หุดคือชายคนหนึ่งที่เป็นโรคผิวหนังเป็นตะปุ่มตะป่ำ พระยาเจ้าเมืองไม่ชอบ จึงไล่ออกนอกบ้านเมือง เมื่อไม่ได้อยู่ในรั้วในวังไอ้จู้หุดก็ต้องทำงานเพื่อหาเงิน วันหนึ่งเขาได้ไปทุ่งนาเพื่อทำไร่ปลูกข้าวฟักแฟงแดงกว่า โดยได้ไปฟันไม้ฟันหญ้ารอบๆ ที่จะปลูกพืช เมื่อฟันเสร็จก็รีบกลับบ้านไป รับประทานอาหารเช้า ตอนกลางวัน ตอนบ่ายก็กลับมาฟันต่ออีก วันรุ่งขึ้นไอ้จู้หุดก็ไปดูพื้นที่ที่ฟันเพื่อทำไร่ ก็พบว่าต้นไม้ที่ฟันไปแล้วกลับงอกขึ้นมาใหม่เหมือนกับไม่เคยผ่านการฟันทำลาย เป็นอย่างนี้ทุกวัน

วันหนึ่งไอ้จู้หุดได้แอบดูก็เห็นพระยาฯ ออกมาตีกลองวิเศษเมื่อมันตีคังโมงโมง ต้นไม้ที่ตายไปก็งอกขึ้นมาแทนที่ มันเป็นกลองวิเศษ เมื่อชื่อเสียงเลื่องลือด้านนี้ออกไปชาวบ้านก็มาดู มันเอาไปซ่อนไว้พอดีมันไปหายากกลองมืออิทธิฤทธิ์ พอไอ้จู้หุดแสนเป่าเห็นคุณสมบัติของกลองสามารถตีแล้วได้ตามสิ่งที่อยู่ทุกอย่าง ทั้งช้างม้าวัวควายเงินทอง ทำให้ไอ้จู้หุดได้อยู่อย่างสุขสบายร่ำรวย ช้างฝ่ายพระยาเจ้าเมืองเมื่อไล่ลูกเขยกับลูกสาวออกอยู่ท้ายเมือง ก็ให้ทหารมาดูความเป็นอยู่ของลูกสาวกับลูกเขย ทหารกลับมารายงานว่า "พระยาเจ้าเมือง เดียวนี้เขาร่ำรวยมาก เพราะเขามีกลองวิเศษอยากได้อะไรก็สมใจ พระยาเจ้าเมืองจึงบอกให้ทหารเชิญไอ้จู้หุดเข้ามาเป็นลูกเขย"

2.4 นิทานคติสอนใจ

PAYAP UNIVERSITY

20. คนตีผีอินท้าว

วิทยากร : นายพรหมินทร์ ไชยแสง

ที่อยู่ : 119 ตลาดบ้านแซม ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีสองปู่ย่าอยู่ด้วยกันเกิดมีลูกสาวคนหนึ่ง ลูกเมียงคนหนึ่งใหญ่หน้ากล้ำบานเป็นสาวนาแล้วเป็นก๊อเค็งว่าลูกมีอายุได้ 25 ปี เพราะว่าตะก่อน 25.30 ปีกำนแต่งงาน 25.30 ปี เป็นก้อยยังว่าบ่าแก่เตอ เป็น ก่อหว่า อีนาง กอนเมียงไล่ได้คู่ไล่ได้แฟน กันหว่าเมียงเสาะหาคู่หาแฟนป้อจะบอกเหอ ลูกเจ้าก่อนกำมาก่อนไล่ ไผหยังบ่าดินโหนเตอเหออีนางไปแแล้วตามบ้าน ลูกเจ้าไปตามบ้าน มันตั้งมีป้อจายคนหนุ่มเป็นบ่าวเป็นแนว มีสติปัญญาพอใช้พอดี มีความรู้ความฉลาดป้อฮ้ายพอดี กอนขึ้นไปบ้านหลังใดก่อนบอกเป็นว่า ขอเก่าต่างเต่าไปหน่อยแล้วกันเข้าถึงเต่าไฟแล้ว เอามือขุบก้อนเส้า ก้อนเส้านั้นเย็นแล้วเอามือลูบกำเต่าไฟ เต่าไฟนั้นอุ่นๆ เหอเอาคนนั้นเตอะเป็นสามมีเป็นโผเป็นเหอเป็นป้อหาอย่างเน่ ถ้าหว่าเค้นบ้านใดก้อนเส้าเขาเย็นเต่าไฟก่อเย็น ฉนั้นบ่าดีเอาก้อนเส้าเก่าฮ้อน เต่าไฟเก่าฮ้อนฉนั้นบ่าดีเอานะ"

แล้วพอดี นางตีเป็นลูกสาวเก่าอายุได้ 25.30 ปี เข้ามาท่าต้องการจะได้โผ ท่าพอดีอย่างป้อหว่าเน่ ในหมู่บ้านนั้นท่าไกมี 50.60 หลังคาเฮิน เจ้ามาราวนั้นท่าไปแแล้ว ไปชมเต่ากำเต่าไฟ ไปขอเต่ากำเต่าไฟเป็นถามว่า

"เอาไปเป็นหยัง"

ท่าหว่า "เอาไปเป็นยา"

เวลาเข้าไปท่าไปขุบก้อนเส้า แล้วท่าขุบก่างเต่าไฟทุกเฮินก้อนเส้าจะเย็น ก่างเต่าไฟจะเย็นบางบ้านก้อนเส้าจะฮ้อน ก่างเต่าไฟท่าจะฮ้อนบ่ามีสักบ้าน จะไปแหมเต่ หนึ่งเป็นบ้านกระต๊อบน้อย ก่อเจ้าของเป็นสองหว่า "ไอ่ท่าพริ้ว" ป้อต้ายละแม่ต้ายละอยู่คนแนว ท่าหว่าหลังนี้ไค่ลองไปขอมฝ่อโละ

ลูกเจ้ามาก่อขึ้นไปบ่ามีเจ้าของมันอยู่ตีหัน ไอ่ก้อนเส้าเย็นก่างเต่าไฟท่าอุ่นก่างเต่าไฟท่าอุ่น เอเจ้าของมันไปโหน เจ้าของบ้านหลังนี้ช่าท่าเหมินเกษั้นแต่น้อ พอดีได้ใจได้ท่าไปบอกเหอป้อ ป้อมันท่าหว่าดี ท่าหว่าจัดแต่งเนื้อแต่งโตวตาข้าวไว้บ้านหลังนั้น พอดีลูกสาวท่าทำอย่างตีป้อมันบอก แต่งโตวเรียบร้อยดีงามอาหารกำนกินแต่งตาไว้พร้อม ยกไว้ก่างเฮินดูบ่น้อยตีเจ้าของมันบ่าอยู่ พอดีขอมมาขอมมาเจ้าท่าพริ้วบ่ามีป้อมันแม่เป็นฮ้องว่า คนท่าพริ้ว ไอ่ท่าพริ้วก่อเข้าบ่าตุ้มา หอบเอาข้าวเอาโควเข้าบ้านมาไปปามาจะไปเอาต้อมาแลกข้าว ขายฟองแลกข้าวสารฟองแลกข้าวสุกฟองสมยั้นนั้นโลกบ่าเจริญ

แล้วพอดีเข้าบ้านมาเอาต้อมาวางไว้แล้วจะเค้นไปบนเฮินท่ามาตกใจว่าหันแม่ยิงสาวคนหนึ่ง มาอยู่บ้านก้อเลยถามว่า

"นาง นางมาพะหยังนี่ อันนี่บ้านข้านี้ ข้าอยู่กับคนแควนี้"

นางนั้นกำขี้ม ไข่โท แล้วกล่าวว่า "ปี่นี่น้องมานี่ น้องมากอยปี่ มากอยปี่เย่ห่อ"

"มีธุระบำหยัง"

นางกำบอกว่ "เออต้องกำนจะมากอยู่กับปี่ ปี่บอกว่คนอย่างปี่เน่เป็นคนตีคนชื้อสตัย คนตีอยู่ แล้วจะมีความสุขความเจริญกำหน้า ปี่บอกจะนี่ข้าก็เลยมาแควนี้ข้าอ้างข้าวไว้หั้นห่อปี่ไปกินห่ต่อ"

ปี่เจ้ากำพริ่า กำคักฟิง "เอ มีแต่กำถ้ำมีแต่กำห่อน้อง ไปบอกปี่บอกแหมมา"

ปี่แหม่กำมาอุ้มบอกว่ "เออ..บอกห่อลูกมาเสาะหาภู่หากิน ลูกเสาะมาหลายบ้านหลายเฮินกำบ่า เปิงใจไหน แต่มาเปิงใจเจ้ากำพริ่า เอาเตอะข้าจะมอบลูกสาวห่อเป็นลูกเป้นแหม"

กำนั้นเจ้ากำพริ่ากำยกแหมไหว่ถ้อยินดี "เอามาอยู่กับข้ากำอดี ข้ากำเป็นคนตักนาข้าบ่ามีปี่บ่ามีแม่ น"

"เป้นว่าบ่าเป้นหยัง อยู่ด้วยกันไปเตอะ พออยู่กับกันไปนางสาวนั้นเป้นเป้นลูกสาวเป้นกำป้อมี เงินมีทอง"

แล้วนางตัวนั้นกำหันเจ้ากำพริ่าเข้าป่าไปเอาต้องเดิงวัน ไปเอาต้องมาแลกข้าว ยามหน่อกำเอาหน่อ ยามเห็ดกำเอาเห็ด นางกำหว่

"วันนี้ปี่บ่าต้องไปเสาะ เอาคำออกมาเป็นคำแห่งเป้นกำก่อน บอกว่เอาเน่เตอไปหาแลกข้าว ต้องเน่ไปเอาพะเอาป่านัน ไกล แล้วกำมันฮ้อนมันฮิดมันเนย ถ้าเอาเน่ไปแลกจะได้อ่าวมากิน"

เจ้ากำพริ่าลูกมาก่อเอาคำแห่งไปหาข้าวไปแลกข้าวจาวบ้านถามว่ "เมิงมาอย่างเน"

"ข่อยเอากัมาแลกข้าว"

จาวบ้านก่หว่บ่ามี ไปบ้านในแหมเป้นถามว่มาเช่อหยัง มันกำตอบว่ ข้าเอากัมาแลกข้าว เป้นว่าบ่ามี โอ...เส้าข้าวหลังจาดหย่าเฮินหลังจาดหย่าว่บ่ามีข้าว (มันบ่าบอเพราะว่กำคำมันแแปง) จะเอาข้าห่อน้อยมันบ่ากุ่มกำ ไปเดิงสุดบ้านมาเดิงกำตามมาแยะห่อหื้อฮ้ายหรือกูเอาต้องมาแลกข้าว อันนี้ บได้ข้าวบ่าได้กินเลยกำคำนั้นขวังเข้าป่าแล้วปิกมานั้นแหมก่ถามว่

"ปี่ได้ข้าวได้อะหยังผ่อง"

"วันนี้บ่าได้วันนี้ต้องอดอยาก"

"เฮียะหื้อตีเอากำห่อไปไหน"

"เออ เอาไปแลกข้าวบ้านใดตันใดกำหว่บ่ามีบ่ามี เฮินหลังจาดหย่าหรือจาวหลังจาดหย่าว่ บ่ามี ปี่มาเดิงหนตางก่เกิดไปเกิดมากำไปกำมาก่อหนัก ก่อเอามันเข้าป่าจาวป่าคุ่มปุ่น"

นางนั้นก่เลยหว่ "โอเจ้าปี่ ขยหาหว่เอาไปโจ่ง เอาไปขวังถว คำนั้นมันหายากหาขมมนา ของ เนมันแแปงเด้านี่ห่อไปนะกองขายเป้นเงินนะ ได้หลายร้อย ร้อยพันเงินแฉบเนื้อ"

"ก่อนว่าชายได้จะอัน ในป่าในห้วยบ่าเอละอะหยังมีแต่เกาะหือ ไปหันเมื่อใดก่อเด็งวันเนตี้ไปเอาต้องเน่ลงไปกินน้ำห้วย มันอยู่ตามลืบเป็นก้อนก้อมีเป็นแห่งก้อมี เป็นมนมนก้อมี มีแต่หมา แค้นา"

"เอ้าก่อนจั้นกำเฮาจ่วยกัน ไปหาบ"

กำเอาเปียดเอานุงไปหาบตวยกัน ไปสองโผเม เข้าพะเข้าป่าดำดงคอนไปหาตีโผมันกินน้ำ เป็นมีแต่เป็นแร่คำมีหัน โห้ โห้ กำนั้นนางตีเป็นเมก้อคือกตใจจ่วยกันเก็บคำเก็บอะหยังเอาใส่จ่วยกันหาบมาเอาต้องห้อมมาแขงบ้านป้อของนางก่อหว่า

"โอ อันนี้ขงมีกำ อันเน่ได้ซื้อได้ขายมีกำ ลูกของป้อจะรวยกำเน่ จะสบายกำเน่"

ก่อเลยเอาไปขายเอาหาบไปขายในโตเมือง ในอำเภอ ในวงก้อตีแต่ก่อนมันยังบ่าเจริญดี ป้อกำคำเป็นก่อเป็นคนซื้อหือแรกก่อเอาเต้าอี้อ่อน แดมวันผูกวันฮือก่อขายแถม กำนั้นก้อมีเงินแถมมาเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นเป็นแสน ก่อซื้อตีซื้อดางเป่งเฮินอยู่เย็นเป็นสุข โคะหือโคเหินมีสารพัดสารเพ แป้งบ้านแป่งจงเอาป้อเอาแถมมาอยู่ตวย กำนั้นจาวบ้านก่อนนับถ้อยกขอป้อนไอ้ตุ้กคะตะว่าเป็นคนดีคนฉลาด ทำมาหากินจึงร่ำรวย

คนดีสี่คู่มครอง

มีครอบครัวหนึ่ง สามภรรยามีลูกสาวคนหนึ่งเป็นลูกผู้หญิง เมื่อแตกเนื้อสาวและมีอายุมากพอที่จะมีครอบครัวแต่งงาน คือมีอายุ 25 ปี สมควรที่จะมีครอบครัว พ่อกับแม่ก็พูดกับลูกสาวในวันหนึ่งว่า

"ลูกเอ๊ย...ถ้าเจ้าอยากมีคู่ครองพ่อจะสอนไว้ให้ตั้งก่อนกา มาก่อนไก่ ถ้าใครยังไม่ตั้งก็ให้ออกไปเที่ยวตามบ้านของผู้ชายหนุ่มๆ ถ้าหากว่าขึ้นบ้านหลังไหนก็ให้ไปขอขี้เถ้ากลางเตาไฟ และไปจับก้อนเส้า (กลางเตาไฟ) ถ้าหากว่าก้อนเส้าเย็นและเอามือลูบกลางเตาไฟถ้าหากว่ามันอุ่นๆ ก็ให้เลือกคนนั้นเป็นคู่ครอง และถ้าหากขึ้นไปบ้านหลังใดก้อนเส้าเย็นกลางเตาไฟก็เย็น ห้ามเลือกคนนั้นเป็นคู่ครอง และถ้าหากกลางเตาไฟร้อนก้อนเส้าร้อน คนนี้ก็ไม่ควรจะเอา"

พอดีลูกสาวก็ทำตามที่พ่อแม่สั่งไว้ ขึ้นบ้านหนุ่มๆ ได้ห้า-หกสิบคน คนในบ้านก็จะถามว่าจะเอาก้อนเส้ากับขี้เถ้าไปทำไม หญิงสาวก็บอกว่า

"จะเอาไปทำยา"

ในบรรดาห้าสิบหกสิบหลังคานั้นก้อนเส้าจะเย็น ขี้เถ้ากลางเตาไฟจะเย็น ก้อนเส้าจะร้อนขี้เถ้ากลางเตาไฟจะร้อน หาไปจนจะหมดหมู่บ้านก็ไม่สามารถหาได้ เหลือแต่บ้านไอ้กำพร้าว้าคนหนึ่ง นางก็คิดว่าจะต้องลองไปจับดูดีกว่า พอดีวันหนึ่งนางไปไม่มีเจ้าของอยู่บ้านไปจับก้อนเส้าเย็น ขี้เถ้ากลางเตาไฟอุ่น ตรงกับคำบอกของพ่อ ก็รีบไปบอกให้พ่อของนางทราบ พ่อก็เห็นดีด้วย

วันรุ่งขึ้นนางจึงไปบ้านของไอ้กำพร้าว้า ไปหุงข้าวทำอาหารเตรียมไว้ ปัดกวาดเช็ดถูบ้านเรือน ตักน้ำดีคไฟเตรียมไว้ พอดีเจ้าของบ้าน (ไอ้กำพร้าว้า) กลับบ้านมาก็เตรียมเอาข้าวสารที่ไปเอาของที่ได้จากป่าไปแลกกับชาวบ้านมา เพื่อจะเอาไปหุงเมื่อขึ้นบ้านก็ตกใจเพราะว่าเห็นผู้หญิงคนหนึ่งอยู่ในบ้าน จึงถามว่า

"นางเป็นใคร บ้านหลังนี้เป็นของข้า ข้าอยู่คนเดียวมาทำไม"

นางนั้นก็ยิ้มหัวเราะ "พี่น้องมาอยู่ที่นี้เพราะต้องการอยู่กับพี่ เพราะพี่เป็นคนดีเป็นคนขยัน ซื่อสัตย์ ถ้าข้าอยู่กับพี่แล้วจะทำให้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้า พ่อข้าอนุญาตให้ข้ามาอยู่กับพี่ ข้าก็เลยมาและข้าได้เตรียมข้าวปลาอาหารไว้ให้พี่เรียบร้อยแล้ว"

"เออ...ถ้าหากว่าจริง เจ้าก็ไปหาพ่อแม่เพื่อบอกให้ทราบว่า จะมาอยู่กับพี่"

พ่อของนางก็บอกว่า "ข้ายินดีจะมอบลูกสาวของข้าให้อยู่ปรนนิบัติเจ้า"

ไอ้กำพร้าว้ากับพูดว่า "ข้าไม่มีเงิน"

พ่อของนางก็บอกว่า "ไม่เป็นไรอยู่ด้วยกันก็ช่วยกันหากันเก็บ"

เมื่ออยู่ด้วยกันแล้ว ไอ้กำพร้าว้าก็เข้าป่าทุกๆ วันให้เมียอยู่บ้านเตรียมข้าวปลาอาหารไว้ ไอ้กำพร้าว้า

ไปหาตอง หาหน่อไม้ หาเห็ด หาพืชมามาแลกข้าว วันหนึ่งนางเกิดสงสารสามีจึงบอกว่า

"พี่เอาสิ่งนี้ไปแลกข้าวดีกว่า เป็นทองคำเอาไปแลกข้าวไม่ต้องเข้าป่าหาของป่าอีก มันร้อนเหนื่อยด้วย"

เมื่อเอาทองคำออกจากบ้านไปแลกข้าวบ้านไหนเขาก็ถามว่า

"มาทำไม"

เขาก็บอกว่า "ข้าเอาทองคำมาแลกข้าว" แต่ก็ไม่มีใครรับไว้ ข้าวไม่มี ข้าวไม่พอ

ไอ้กำพร้าว้าก็บอกว่า "ข้าวไม่มีอย่างไรรู้ยังฉางข้าวออกใหญ่โต" จนสุดท้าย (หมู่บ้าน) ก็ไม่สามารถแลกข้าวสารได้ ก็นึกในใจว่า

"หุๆ วันข้าเอาของป่ามาแลกข้าวสาร ยังได้ข้าวสารบ้าง" แต่วันนี้ไม่ได้เลย จึงเอาทองคำวางเข้าป่าไป เมื่อกลับมาบ้านภรรยาที่ยืนถามว่า

"เป็นอย่างไรล่ะ พี่ได้ข้าวสารเยอะไหม" ไอ้กำพร้าว้าก็พูดว่า

"ไปหลังใดก็บอกไม่มีข้าวสาร ทั้งที่ยังฉางหลังใหญ่มาก เมื่อแลกไม่ได้พี่เลยเอาทองคำวางเข้าไปในป่า"

ภรรยาที่ตกใจพูดว่า "โธ่เอ๋ย ทองคำมีค่ามหาภัย ทำไมพี่จึงเอาวางไว้ ทองคำนั้นถ้าหากเอาไปขายจะได้เงินเป็นหมื่นเป็นพัน สามีจึงพูดว่า

"ถ้าอย่างนั้นในป่าก็มีเยอะแยะ พี่เห็นตลอดเวลาไปหาของป่า มันอยู่ตามหลืบเขา เป็นแห่งเป็นสี่เหลี่ยมก็มี มีจริงๆ นะพี่ไม่โกหก"

ภรรยาจึงพูดที่เล่นที่จริงว่า "ถ้าหากมีจริงเดี๋ยวเราไปช่วยกันหา"

เมื่อเข้าไปถึงในป่าบริเวณที่สามีบอกก็มีจริง เป็นแร่ทองคำเงาดีใจมาก ช่วยกันเก็บใส่ตะกร้า กระบุง เมื่อหอบมาถึงบ้านไปหาพ่อพ่อกของนางก็ดีใจว่า "ลูกพ่อกจะรวยทีนี้ละ" ก็เอาไปขายได้เงินมากมาย จึงสร้างบ้านใหม่เอาพ่อแม่มาอยู่ด้วย ชาวบ้านต่างชื่นชมว่าไอ้กำพร้าว้าเป็นคนดีฉลาด ขยันทำมาหากินจึงได้ดีในวันนี้

21. คนเฒ่าสามเมีย

วิทยากร : ฟोन้อยจันทร์ ดุ้ยคำ

ที่อยู่ : 91 บ้านพะยั้งค์ ต.ทากาศ อ.แม่ทา จ.ลำพูน

มีคนเฒ่าคนหนึ่งมีเมอยู่ 3 เม จื่อปทุมมา จุ่มป่า และมัลลิกา ไคแปงหนตางคนตั้งหลายถามว่า "ป้อโหลงแปงอะหยัง"

"แปงตางขึ้นฟ้า ไคไคขึ้นฟ้าก่อนมาจ้วยกัน"

คนตั้งหลายหว่า "โธ่ เขาก่อไคขึ้นฟ้า ขอมแปงตามจ้วยหน้อยเตอะ"

ตี้เป็นน้ำก้อไปก่ายโขเหี้ย ตี้เป็นเปอะก้อเอาดินมาถมเหี้ย เอาไม้มาก่ายเหี้ย คนมาไปปะไปเล็งก้อหว่า

"โอ ตางนี้งามเนาะ เหมาะเนาะ ไคมาเหี้ยจะดีและลงเปอะลงต้ม ก้อบ่าได้ลงแล้วดีแต่แต่"

สรรเสริญกันจะอี่ ไคไคมาก่อหว่าจะอี่ กูเต้อได้ลงน้ำบ่าเดบ่าได้ลงแล้ว เป็นแปงสะพานเหี้ยดีแต่แต่ พอดีตางเสี้ยนนั้นก้อมีคนเดวนัก ก้อมีนางปทุมมาเมโตเก๊า "เอ..โตปี่นี้ก้อไปแปงตางเนี้ยก้อเจริญ จะไปแปงศาลาไว้ก่อนนะแปงศาลาแล้วก้อเอาหม้อข้าวหม้อแกงหม้อน้ำไปไว้ ตัวใดมาจนค้ำจนแลงก้อมานอน" นางจุ่มป่าเมคนที่สองก้อว่า

"โอ ตัวปี่ตั้งสองคิดความดีความงาม แปงศาลานี้ไว้ก้อมีคนเดวนัก อันนี้ก้อไปแปงจ้อฟ้าใส่ห่อมันงามเหมหน้อยหนึ่ง แล้วก้อขุดบ่อขุดสระไว้ เพื่อเขาได้อาบ"

นางมัลลิกาเมคนที่สามบ่าได้จ้วยอะหยังเป็นสักอย่าง บ่าคิอะหยังสักอย่าง มีก่าหวิโหดแปง

พอดีอยู่มาบ้านานัก คนเต่านี้ก้อตายไป ตายไปก้อไปก่ายเป็นพระอินทร์ ได้เป็นพระยาอินทร์แล้วมองลงมาหว่า นางตั้งสามยังบ่าขึ้นมาสักเต้อ อยู่มาบ้านานักนางปทุมมาต่ายกลับไปเป็นเมอย่างก่าตี้สวรรค์ อยู่ต่อนางจุ่มป่าก้อตาย กลับขึ้นไปเป็นเมคนที่สองแถม นางมัลลิกานี้ผ้อไหนก้อบ่าหันขึ้นมาต่อเสงอายุแล้ววันมันไปอยู่ตี้ไหน ก็เนรมิตเป็นพราหมณ์ลงมา หันเป็นนกยางอยู่ริมน้ำ นกยางก็หว่า

"โอ คุณะรานาง ทำไมมาเป็นอย่างอี่ ปีก่อคอยก้อบ่าหันขึ้นมา"

"โอ น่องนี้มีก่า บ่าได้กันได้ต่าน บ่าได้ร่วมปี่แล้ว เกิดมาเป็นสัตว์เดรัจฉานไปแล้ว"

"เอาเตอะนำ บ่าเป็นอะหยัง วันหน้าอจจะได้ขึ้นไปอยู่ตวยกัน ขอเห่อถือศีลห้าเนื้อเห่อกันก่าสัตว์ตายนางจะไปกินสัตว์เป็นนา"

"เจ้า" นางมัลลิกาจับก่า

เป็นนกยางจับป่าตายกิน พอดีพระอินทร์ก้อเนรมิตเป็นป่าชีวิไหลน้ำมา นกยางก้อจับกินหันป่า

คืนก่อนปล่อยเหย้า พระอินทร์ก็เอเลขยันว่านกลางทำได้

หลายปีหลายจาดก็ยังมีได้ขึ้นไป ตายจากนกลางก็ไปกลายเป็นมนุษย์ ตายจากมนุษย์ก็บำ
สมบุรณ์ ต่อมากลายเป็นมนุษย์สมบุรณ์ก็เกิดเป็นลูกหมอปุโรหิต หลังจากเป็นลูกหมอปุโรหิตก็ไป
ถือศีลหม่อม ก่อนมานั่งขายบ่าเด้าบ่าแต่งหม่อมหลายจาดจึงได้ขึ้นไปหาพระอินทร์ดีเป็น โผ

เผ่าสามเมีย

มีชายชราคนหนึ่งมีฐานะดี มีใจบุญสุนทานมีเมียสามคนชื่อปทุมมา จำปา และมัลลิกา วันหนึ่ง
เขาได้มีความคิดว่าน่าจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์ขึ้น จึงสร้างถนนชาวบ้านเห็นก็ถามว่า

"พ่อเศรษฐีทำอะไร"

เขาตอบว่า "กำลังจะทำทางขึ้นสวรรค์ใครต้องการขึ้นสวรรค์ก็ให้มาช่วยกัน"

ชาวบ้านจึงช่วยด้านแรงงาน เพราะต้องการขึ้นสวรรค์ ในที่เป็นกลุ่มเป็นหนองก็ถม ให้เรียบเสมอ
กัน ที่เป็นแม่น้ำก็ทำสะพานข้าม ต่อมาเส้นทางที่สร้างก็มีชาวบ้านใช้มากขึ้น ใครไปใครมาก็สรรเสริญ
เย็นขอเศรษฐี

นางปทุมมาซึ่งเป็นภรรยาคนแรกก็คิดในใจว่า สามีของตนทำความดีไว้ตัวเองน่าจะทำอะไรที่
เป็นประโยชน์บ้าง จึงสร้างศาลาที่มีหม้อน้ำหม้อแดงไว้ใกล้ทางเดิน ใครที่ผ่านไปมา บ้านอยู่ไกลสามารถ
ค้างคืนได้

นางจำปาภรรยาคนที่สองก็คิดว่า

"เอ พี่ทั้งสองต่างก็ทำความดีที่เป็นประโยชน์ตัวเองน่าจะทำได้บ้าง"

จึงสร้างซ่อฟ้าบนศาลาเพื่อความสวยงาม ขุดบ่อน้ำไว้ใกล้ศาลา ฝ่ายนางมัลลิกาภรรยาคนที่สาม
ไม่คิดจะทำความดีเหมือนกับสามีและพี่ๆ เธอแต่แต่งหน้าแต่งตัวไม่เว้นวัน

ต่อมาเศรษฐีก็ตายไป เมื่อตายไปแล้วผลของความดีที่สร้างไว้จึงไปเกิดเป็นพระอินทร์อยู่บน
สวรรค์ เมื่อเป็นพระอินทร์ก็เป็นห่วงภรรยาว่าทำไมถึงไม่ตามขึ้นมา ต่อมานางปทุมมาตายก็ได้ขึ้นไปเป็น
เมียของพระอินทร์ นางจำปาก็ตายตามไปอยู่ด้วยกันอีก เหลือแต่นางมัลลิกาคนเดียว เศรษฐีก็กลายเป็น
พระอินทร์ก็รู้สึกเป็นห่วง จึงลงมาเมืองมนุษย์พบว่านางมัลลิกากลายเป็นนกลางสีขาวที่มีแต่ความสวย
งามเท่านั้น จึงถามว่า

"ทำไมน้องมัลลิกา จึงไม่ตามพี่ขึ้นไปข้างบนสวรรค์"

นางมัลลิกาตอบว่า "ชาติก่อนที่พี่ทำความดีเป็นบุญกุศลเป็นประโยชน์ แต่น้องไม่ได้ทำจึงไม่มี
โอกาสขึ้นไปอยู่ร่วมกับพี่ จึงได้เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเช่นนี้"

สามีนางก็ว่า "เออละ น้องอาจจะได้ไปอยู่กับที่ น้องต้องถือศีล พี่ขอให้กินสัตว์ที่ตายแล้วห้ามกิน สัตว์เป็นๆ"

นางมัลลิกาที่รับคำ เมื่อเป็นนกยางก็อยู่ริมแม่น้ำ คอยจับกินปลาที่ว่ายไปมาให้กิน เมื่อรับคำสามี ก็พยายามจับกินแต่ปลาที่ตายลอยน้ำมา พระอินทร์ที่เป็นสามีต้องการทดสอบนางมัลลิกาจึงเนรมิตเป็น ปลาจิรวลอยน้ำผ่านมา นกยางที่เป็นนางมัลลิกากินเห็นปลาจิรวว่ายน้ำผ่านมาเป็นปลาเป็นก็ไม่จับกิน

นับเป็นเวลาอีกหลายชาติที่นางมัลลิกาตายจากชาติที่เป็นนกยาง ก็กลายเป็นสัตว์ชนิดอื่น กลายเป็นมนุษย์พิการ ก่อนที่จะเป็นมนุษย์สมบูรณ์ครบ 32 เป็นมนุษย์อยู่หลายชาติเป็นทั้งแม่ค้า ลูกเศรษฐี เป็นหมอ จนในที่สุดก็ได้ขึ้นไปอยู่กับสามีที่เป็นพระอินทร์บนสวรรค์

PAYAP UNIVERSITY

22. เจือกสันมัดตีข้าว

วิทยากร : นายแก้ว ไชยสิทธิ์

ที่อยู่ : 21 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีพรานจะไปหากิน ไปถึงสัตว์ไปปะพระน้อย วันนั้นพระน้อยออกจากวัดมาส่งปู่พราน "ปู่พรานก่อนไปป่านี ขอเอาหวายมาหื้อเช่นหนึ่งเนื้อ" ปู่พรานไปวันนั้นไปป่าปะกวาง ปะฟานอะหยัง แล้วก้อว่าตะวันกำแลง บ่าปะบ่าด้ายอะหยังปอแลงละ ปีกมาบ้านปีกมาเอาหวายเห่อพระน้อยเช่นหนึ่ง และกำพระน้อยอามาเป็งสาวตากผ้า

แล้วก้อวันนี้ปู่พรานนั้นตายไป วิสสุกรรมก่าว่า

"เอ ปู่พรานอยู่เม็งมุษย์ได้สร้างบุญหยังพ่อง"

ปู่พรานก่าว่า "เออบ่าได้สร้างบ่าหยังจะ ได้เอาหวายมาदानเห่อพระน้อยเส้นหนึ่ง"

เขาอยู่นี้บุญน้อย และก้อบาปหนัก เขาทำบาปนักจะไปตางใดก้ออน"

มันค่อไปตางบุญ ค่อไปตางบุญก่อนเป็นก่าปล่อยมันไป ปีนอันหื้อมัน 7 วัน กำหนดหื้อ 7 วัน ไปแล้ว 7 วัน แล้วก่าไปโดยเอา โดวมันไปแต่พรานเบิกสาเตวบุตรที่พระเกตุแก้ว จุฬามณีพระเตวบุตรว่า ขนใส่พระเกตุแก้วจนเจ็ดวัน มันขนเอาทรายใส่พระเกตุแก้ว และกำวิสสุกรรมไปโดยหา เออไปโดยหาพราน

เตวบุตรก่าว่า "มันไปขนทรายใส่พระเกตุแก้ว"

เม็ดทรายค้างอยู่ฝาคุ่มปูนมันก่ายกมือไหวว่า

"สำขอบุญหวายเส้นนั้นเป็นลมปิดตะขอดมาปิดเอาทรายนั้นสุนหุม" วิสสุกรรมยกโทษหื้อบ่าให้ลงไปทำบาปอีก เป็นจึงฮ้องว่าเจือกสันมัดตีข้าว ก่อนไปต้ายหื้อนีกถึงบุญบาป นีกถึงบุญกิน บุญตามเขา รำเหิงถึงบุญกินบุญदानได้มาปกพร่องได้ตะແหลงเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด

เชือกสั้นมัดที่แก้ว

มีพรานคนหนึ่งที่ชอบออกป่าล่าสัตว์หาของป่า วันหนึ่งก่อนที่พรานจะออกไปป่า มีพระรูปหนึ่งมาหาสั่งพรานว่า

"ถ้าออกไปในป่าขอให้เอาหอยมาให้เส้นหนึ่ง"

พรานก็รับคำ วันรุ่งขึ้นพรานคนนั้นก็ออกป่าล่าสัตว์ แต่ไม่เจอสัตว์ใดเลย เมื่อมืดก็ออกจากป่าโดยไม่ลืมหาหอยมาให้พระ พระเอาไปทำราวตากผ้า เมื่อพรานตายไปวิสสุกรรมซึ่งเป็นคล้ายๆ ยมทูต

"เอ พรานเมื่ออยู่เมืองมนุษย์ได้ก่อสร้างบุญกุศลใดไว้บ้าง" พรานก็พูดว่า เอ..บุญไม่ได้สร้างเมื่อนึกถึงหอยได้จึงบอกวิสสุกรรมว่า

"เอ..ข้าได้นำหอยมาให้พระรูปหนึ่ง"

วิสสุกรรม ก็พูดว่า "พรานทำบุญน้อย ทำบาปมากจะไปทางไหนก่อน" เขาก็บอกว่าไปทางบุญก่อนเขาก็ปล่อยให้ไป โดยให้เวลาทั้งหมด 7 วัน เมื่อครบกำหนดก็จะไปเอาตัวกลับ แต่พรานได้ไปปรึกษากับเทวบุตรที่พระเกตุมถ์แก้วจุฬามณี เทวบุตรที่พระเกตุมถ์แก้วจุฬามณี ก็ให้พรานขนทรายไว้ที่พระเกตุมถ์แก้วจุฬามณี 7 วัน ขนทรายใส่วัด 7 วัน วิสสุกรรมก็ไปตามพรานอีกครั้งเทวบุตรบอกว่า

"เอ มั่นไปขนทรายใส่พระเกตุมถ์แก้วจุฬามณี"

เมื่อพรานขนเม็ดทรายเสร็จ เขาก็พบว่าเม็ดทรายติดค้างฝาดุ่ม เขาก็ยกมือภาวนาอธิษฐานว่า

"สาธุขอให้บุญหอยเส้นที่เอาให้พระมาพัดทำให้ทรายพัดไปรวมกับกองทรายที่ขนไปจนมีปริมาณมาก เทวบุตร วิสสุกรรมจึงยกโทษไม่ให้พรานลงไปในทางบาปอีก จึงมีคนพูดถึงเรื่อง "เชือกสั้นมัดที่แก้วแก้ว" จึงมีคนสอนไว้ว่า "ก่อนที่เราจะตายไป ให้นึกถึงบุญคุณ บุญกุศลที่ทำไว้จะทำให้ช่วยยามที่เราอับจนได้"

23. เจ้าน้อยคำคน

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กัมพะทรง

ที่อยู่ : 123 ด.เหล่ายาง อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

เป็นตำนานคนต่างลำพูน เจียงใหม่หว่าคนตีเป็นใหญ่ เจ้าน้อยคำคนเป็นก่อนเป็นคนตีมีเทคนิคมีวิธีการลงใจคน อย่างเช่นตีหน้าบ้านของเป็น เป็นจะตั้งหมอน้ำไว้เป็นจะเป็งน้ำบวยแขวนไว้หัน 3 แก่น มีใหญ่แก่น ก้างแก่น น้อยแก่น แล้วเป็นจะนั่งอยู่ตีบนหอของเป็น เป็นหอเย็นเป็นจะนั่งแล้วก็มีกิ่งไม้ใช้ขว้างหนึ่งแห่งเป็นลูกกิ่งยิง ดูหว่าถ้าไผ่มากินน้ำบวยใหญ่แล้วเอาขว้าง เป็นก่อนจะเอากิ่งก่อนยิงไป เป็นจะหว่า "โห่กินไปกินง่าวกินบ่าแสงก่อนเอาขว้างเหเป็นคนบ่าประหัด" เป็นจะยิงถ้าคนใดกินน้ำบวยน้อยแล้วก่อนกินหลายต่อ ตักเอาตักเอาเป็นก่อนจะยิงแล้วก่อนว่า

"กินบ่าสู้จักปอ กินง่าว" ถ้าใตกินแก่นก้างกินอันแควแล้วก่อนบ่าขว้างเป็นก่อนจะฮ้องมาเอารางวัล
เหอ

เจ้าน้อยแกลังคน

ในสมัยก่อนเจียงใหม่ ลำพูน คนที่มีชื่อเสียงเรื่องแกลังคน พิสูจน์ใจคน เจ้าน้อยคำคนจะมีเทคนิควิธีการแกลังคน พิสูจน์คนที่ตีคือหน้าบ้านของเจ้าน้อยจะมีหมอน้ำตั้งไว้ จะทำกระบวยตักน้ำไว้ 3 ใบ ใบแรกจะเป็นใบใหญ่ที่สุด ใบขนาดกลางและใบเล็กอีก 1 ใบ แล้วเจ้าน้อยจะนั่งบนหอเย็นที่ทำนสร้างไว้ เมื่อแอบดูคนที่มากินน้ำ โดยจะมีหนึ่งสติง (ใช้ข้าวเหนียวแห้งเป็นก้อนๆ) ถ้าหากใครกินน้ำด้วยกระบวยใบใหญ่แล้วเทน้ำที่เหลือทิ้ง เจ้าน้อยก็จะใช้หนึ่งสติงที่ใช้ข้าวเหนียวแห้งยิงจากหอเย็น และจะพูดว่า "กินมากโลกกินก็ไม่หมด เป็นคนที่ไม่ประหัด" ถ้าหากคนใดกินน้ำด้วยกระบวยใบเล็กหลายๆ กระบวยก็จะโดยยิงเช่นกันเพราะว่ากินมากไม่มีความพอดี เพียงพอกินมากเกินไปไม่รู้จักคำว่าพอดี แต่ถ้าหากคนที่กินน้ำด้วยกระบวยที่มีขนาดกลางและไม่เอาน้ำที่เหลือทิ้งไปตักอีก ก็จะให้รางวัลตอบแทน

24. เจ้าลำพูนตกยาก

มีพี่น้องสองคนเป็นชาย เกิดในตระกูลเชื้อสายเจ้าลำพูน คนที่เป็นพี่ชายไม่ได้เรียนมากแต่อาศัยเรียนจากการบวช ก่อนที่จะสึกเข้าเรียนทางด้านเกษตรกรรม การค้าขาย น้องชายเมื่อเรียนจบภาคบังคับที่จังหวัดลำพูนก็ไปเรียนระดับสูงต่างจังหวัด โดยไม่สนใจที่จะทำงานเหมือนพี่ชายพอดีวันหนึ่งมีหมอคูเดินทางมาจากจังหวัดอุบล ก็มาที่บ้านของสองพี่น้อง ขอวันเดือนปีของสองพี่น้องแล้วดูว่า "คนที่เป็นพี่ชายใจใหญ่สุขุมไม่กลัวลำบาก จะได้เป็นใหญ่เป็นโตภายหลัง" เมื่อคุณน้องชายก็บอกว่า "เอ คนนี้ลำบากสุดท้ายขอทาน" แล้วคนที่ใกล้ซัดก็คอยดูว่าจะจริงหรือไม่ ที่เห็นเด่นชัดก็คือ คนน้องเมื่อเรียนจบก็ไม่ได้สนใจที่จะหางานทำอยู่แต่บ้านเที่ยวทุกๆ วัน เมื่อเจอหญิงที่ถูกใจก็แต่งงาน โดยเป็นคนแขกอินเดีย เมื่อแม่ของเมียตายก็แบ่งนาไร่ให้ 70 ไร่ แต่ก็ไม่สามารถรักษาไว้ได้ เพราะไม่ทำให้พื้นที่เป็นประโยชน์คือเมื่อแม่แบ่งที่ให้ก็ขายเอาเงินใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ไปก่อตั้งหลักฐานที่อำเภอฝาง เชียงใหม่ จนที่สุดเงินก็หมดก็กลับมาอยู่กับพี่ชายที่ขยันทำมาหากินจนร่ำรวย พี่ชายก็ให้อยู่ด้วยแบ่งสมบัติให้ แต่น้องชายก็ยังมึนนิสัยเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง จนสมบัติที่พี่ชายแบ่งให้หมดไปอีก พี่ชายก็ตัดสินใจให้น้องชายไปอยู่ในป่าและตายในที่สุด

25. ปิยะวาจา

วิทยากร : นายพรหมินทร์ ไชยแสน

ที่อยู่ : 119 ตลาดบ้านแถม ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ตอนนั้นลูกเป็นบ่าวน้อยไปแคว่ขายตาตางแม่ทา เพราะสมัยก่อนน้ำแม่ทามันนองเวลาน้ำไหลนองมันก่อไหลมาตามน้ำแล้วเมื่อมันไหลออกไปตามนอกตามตั้ง (ตามนอกตามบ่าง) คนใดมีจ่างก่อเอาจ่างมาจักเอาไม้ซุงมาสอมกัน แล้วทีนี้ส่วนมากคนแต่เป็นครวญจ่างจะเป็นขุมถึงมวณะเจ้าเอาเลยหัว "บ่าเกจจ่างจุง ขมุควาญจ่าง" เป็นควาญจ่าง วันหนึ่งเป็นมาถ่านมีงานตีชาวทาสบ้าวลุงเน่เป็นละอ่อนน้อย บ่าฮื้อฮะหยังผ่อหว่าคนเป็นไปหันเป็นก่อมาฮื้อค่อหว่า เอน้อยคนเอาน่คนจ่าวฮื้อเน่ตีลูเลาะ ก่อฮื่อแสงเดิน (เดือน) น้ำฮื้อฮัจจื่อมันออกเป็นมีงานเมื่อเจ้ากาคนนัด สมัยนั้นกด้วยมันบ่าใจเป่ง จ่างว่าหวิบาท ก่อนหวิ 2 บาทเนื้ออย่างเป่งละ แม่กำขากกล้วยกันเต็บๆ ทีนี้ขมุครวญจ่างคนนึ่งมาสาะฮื้อกล้วย เป็นก่อถามหว่า

"ขายหวิตะฮื่อ" ผ่อก่อหว่า "หวิสองบาท" "ผ่อก่อหว่า "หวิบาท" มันก่อมาแถมต่อมาต่อมา มาฮื่อแสงเดิน น้ำฮื้อฮัจจื่อหันก่อหว่า

"ฮื่อน้อยกล้วยเมิงขายหวิตะใด" ฮื่อแสงเดิน น้ำฮื้อฮัจจื่อเป็นปากลาวเป็นก่อหว่า

"กล้วยเข้าเจ้าขายหวิสองบาทเจ้า"

ขมุเน่หันก่อหว่า "มีงจุกกาฮื่อน้อย"

แสงเดินก่อหว่า "บ่าเกจจ่างจุง ขมุจ่าจ้าง ขมุนายห้างขี้จ้างงาขาว ใบสิบใบขาว เต็มกระเป่าเสื่อ เต็มกระเป่าเสื่อ" มีงว่าจางใดฮื่อน้อย ว่าน่ฮื่อกูฟิ่งแถมกำเลาะ

มันก่อหว่า "บ่าเกจจ่างจุง ขมุนายห้าง ขี้จ้างงาขาว ใบสิบใบขาว เต็มกระเป่าเสื่อ"

ปิดโถ กำนั้นขมุก่อได้เป็นนายห้างแล้วฮื่อ คว้ากระเป่าออกมากจักใบขาวข้วางโปะ เอ้าฮื่อน้อยมีงบ่าต้องหอน เอากกล้วยมาหวิเควปอละ ก่อเลยกล้วยเป็นขายหวิสองบาท แสงเดินได้หวิ 20 บาท เพราะแสงเดินจ่างฮื้อ ขมุเต็มอกเต็มใจ

แสงเดินเป็นคนจ่างฮื้อชอบไปขายของ นีวันนึ่งไปขายของไปปะคนเฒ่าสานกล้วยสานซ้าอะหยังขาย แสงเดินมันจ่างฮื้อก่อหว่า

"โอป้อลุง ป้อลุงสานอะสังนำ สานกำยก่อมี สานส้าก่อมี" โอลุง หยังมาสิมีฮื่อตี สิมีฮื่องาม ไผ สอนลุง ลุงตั้งจ่างมาแต่น้อยกา"

"โอ๊ะ ลุงนี่กมาแต่น้อย เจ้าหันลูข้าจ่าเบ็งนา" เฝือกสานส้าได้ตั้งสามปี สานกำบ่าดี มีวนปากก่อ เบี้ยวหมาจกมีวนกลม ปัดลงหวานเกี้ยว ซ้ากำยเป็นงูมันลुकนก ออกปุ้โอหอบ่าเกยปะบปบ ก้วยมัดลูงหยังมางามแต่"

ลุงน้ำได้ฟัง "โอวอีน้อย กอนเฮยคีมันก่อดี กอนเฮย่งามมันก่องาม"

แล้วเป็นขายกันหอบตะไค

"สมัยก่อนมันเขียมหอบนึ่ง 2-3 บาท"

"เออ หยั่งอันก่อันงามๆ ก่อเอาไว้เนื่อ วันผูกข้าเจ้าจะมาเอาสองบาทก่สองบาทเดื่อ วันผูกข้าเจ้าจะมาเอาสองบาทก่าสองบาทเดื่อ วันนี้บ่าเอาเมอเดื่อ"

"อีน้อยมึงจะเอาก่อเอาไปเลย บ่าต้องซื้อเอาไปเลยลุงเอาปิ่น ลุงเอาปิ่นก้วยลุงมึงว่ามันงามลุงเอาปิ่นห่อไปใจ" ก่อเลยได้ก้วยก่ามาเหยียหอบ

มาแลนตควันผูกวันหือไปแ่อบ้านแณม ไปหันแก่เป็นแป้งน้ำบวยงาม

"โหลุงเจ้า ลุงแป้งอะหยังนะ"

"แป้งน้ำบวย"

"โห ขายมันงามล้ำล่อ ของลุงงามแต้งามว่า กานมันก่องาม กันมันก่อสวย อย่างอื่นตักน้ำถ้าจะจาดล้าเนาะ ตักน้ำแม่ลิ้หมินจะได้เต็งปิ้ง ตักน้ำแม่ทาถ้าจะหวานหมินน้ำอ้อย โอแล้วลุงขายหน่ายตะไค"

"บ่าแป้งละหน่วย 2 บาท"

"จะอันข้าเจ้าขอซื้อเอาสักหน่วยละ"

เอาเดอะอีน้อย เอาไปสองหน่วยเลยบ่าต้องซื้อละ เอาไปสองหน่วยเลย"

แสงเดินก่าได้น้ำบวยพริมาแณม 2 หน่วย ได้ปีคมาบ้านป้อมันก่องาม

"แสงเดินเอาน้ำบวยไพนมา มึงซื้อหน่วยตะไค หยังมาดีมางาม"

"อันนี้ก่าปิ่นเอาปิ่นอี่ปื่อ อันนี้ก่าปิ่นเอาปิ่น ก้วยก่ล้าก่เป็นเอาปิ่น น้ำบวยก่เป็นเอาปิ่น"

"มึงเย่ห่อ"

"ก่าอู้ห่อเป็นฟัง"

เออ ปื่อก่าคือคตใจ ได้ลูกเป็นคนดีจางอู้ อันนี้เป็นฮ้องว่าปियาวาจา

ปิยวาจา

แสงเดือนเป็นหญิงสาวที่พูดจาไพเราะ วันหนึ่งไปเจอควาญช้างคนหนึ่งเป็นขมุที่ลากขงออกจากป่า มาถามซื้อกล้วยที่แสงเดือนเอาไปขายในตลาดบ้านหาสบเส้า ขมุควาญช้างคนหนึ่งก็พูดว่า

"น้องสาวกล้วยหมีทำอะไร"

แสงเดือนก็ตอบว่า "กล้วยของเจ้าหมีสองบาทเจ้า"

ขมุก็พูดว่า "มีงโกหกกุไชใหม่"

แสงเดือนก็พูดว่า "ป่าเขยจ่างจุ ขมุนายห้าง" (ไม่เคยโกหกขมุนายห้าง) ขี้ข้างงาขาว ใบสับใบขาว (ยี่สิบ) เต็มกระเป่าสี่ เต็มกระเป่าสี่" ขมุที่เป็นควาญช้างก็พูดว่า

"แสงเดือนเจ้าพูดอะไรนะเมื่อก็พูดอีกหิชิ"

แสงเดือนก็พูดเป็นเชิงกลอนว่า "ป่าเขยจ่างจุ ขมุนายห้าง ขี้ข้างงาขาว ใบสับใบขาว เต็มกระเป่าสี่ เต็มกระเป่าสี่") ไม่เคยโกหกขมุนายห้าง ขี้ข้างงาขาว ใบสับใบยี่สิบเต็มกระเป่าสี่)

เมื่อขมุได้ยินอีกครั้งก็รีบคว้าแบงคี่ใบสับให้แสงเดือน และพูดว่า "เอาไปหมดไม่ต้องทอน เอากล้วยหมีเดียวก็พอ คนอื่นได้กล้วยหมีละบาทสองบาท แสงเดือนขายกล้วยได้หมีละ 10 บาท

วันต่อมาแสงเดือนหาบของไปขายในหมู่บ้านต่างๆ ไปเจอคนแก่ผู้ชายสานตะกร้า แสงเดือนที่เป็นพูดเก่งพูดเพราะก็พูดว่า

"โอ..ลุงคะ ทำอะไรอยู่คะ" คนแก่คนนั้นก็ตอบว่า

"สานตะกร้า แสงเดือนก็พูดต่อว่า

"ลุงทำไมฝีมือดีจังคะ ลุงไปหัดมาจากที่ไหนคะ หรือว่าลุงเป็นมาตั้งแต่เด็ก ๆ คะ"

ลุงแก่คนนั้นก็พูดว่า "ลุงเป็นมาตั้งแต่เล็ก ๆ แล้วละ"

แสงเดือนก็พูดต่อไปว่า "หนูเห็นลุงของหนูก็สานตะกร้า แต่ไม่มีฝีมือดีเท่ากับคุณลุง ตะกร้าของลุงสวยจริงๆ"

ลุงแก่คนนั้นได้ฟังก็พูดว่า "หนูจะถ้าเราตั้งใจทำมันก็จะดีจิตใจของเรา"

แสงเดือนก็ถามต่อว่า "แล้วเขาขายกันอย่างไรคะ" ลุงแก่คนนั้นก็บอกว่า

"เขาขายหาบละ 2-3 บาท"

แสงเดือนก็พูดว่า "ถ้าอย่างนั้นลุงเลือกอันที่ดีไว้ให้หนู หาบหนึ่งนะคะ พรุ่งนี้หนูจะมาเอา สองบาทไซ้ใหม่คะ วันนี้เอากลับไม่ไหวของเขอะคะ"

ลุงคนนั้นก็พูดว่า "หนูจะเอากลับวันนี้ไม่ต้องซื้อหรอก ลุงเอาให้ไปใช้หนูชมว่ามันงามก็เลยอยากให้หนูเอาไปใช้ อ้ายคำพูดที่ดีทำให้แสงเดือนได้ตะกร้าฟรีๆ 2 ใบ

วันถัดมา แสงเดือนก็หาบของไปขายอีก ทีนี้ไปเจอเขาทำกระบวยตักน้ำก็พูดว่า

"ลุงคะ ทำอะไรอยู่คะ"

ลุงคนนั้นก็ตอบว่า "กำลังทำกระบวยอยู่จะหนูไปไหน"

แสงเดือนก็พูดว่า "กระบวยทำไมสวยจังคะ หนูเคยซื้อจากตลาดไม่สวยผิวก็ไม่เรียบ ทำไมเรียบ ร้อยแถมกระบวยหนามากด้วย ของคุณดูสวยจังเอาตักน้ำน้ำคงอร่อยมาก ตักน้ำแม่ก็ก็ได้ทั้งปลาตักน้ำ แม่หาก้าจะหวานเหมือนน้ำอ้อย ลุงขายใบละเท่าไรคะ"

ลุงคนนั้นก็พูดว่า "ไม่แพงหรอกใบละ 2 บาท"

แสงเดือนก็พูดว่า "ถ้าอย่างนั้นหนูขอซื้อกระบวยสักใบจิจ๊ะ"

ลุงคนนั้นก็พูดว่า "เอางะหนูไม่ต้องซื้อเอาไปฟรีๆ เลข 2 ใบ"

แสงเดือนก็ขอบคุณลุงคนนั้นก็รีบกลับบ้าน เมื่อกลับมาบ้านพ่อก็ถามว่า

"แสงเดือนเอาตะกร้ากับกระบวยมาจากไหน ซื้อมาทำไหม"

แสงเดือนก็พูดว่า "ตะกร้าก็มีคนเอาให้ กระบวยก็มีคนเอาให้ ไม่ได้ซื้อหรอกพ่อ"

พ่อก็ถามว่า "ลูกทำอะไรจึงได้มาฟรีละ"

แสงเดือนก็บอกว่า "ก็เราก็พูดชมว่าเขาทำสวยฝีมือดี เขาก็เอาของให้ฟรี"

พ่อของแสงเดือนก็ดีใจที่มีลูกสาวที่เชื่อฟังแล้วพูดจาไพเราะเป็นคนดี ก็พูดว่าให้ลูกจงรักษา ความดีนี้ไว้คู่ตัวตลอดไป

28. ไอ้ตำบอดกับไอ้ขาเป๋

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ไอ้ตำบอดโดนเมฆมันไล่ห่อไปไปเจอใส่ป่าขาขอ เหนั่งอยู่อิมตง ป่าขาขอท้อว่า
"เฮ้อเซมาเย่หยัง"

บ่ตำบอดท้อว่า "เซอตำฮาบ่หั้น"

บ่ตำบอดท้อว่า "คงยังบ่ฮ้าย"

ป่าขาขอท้อบอท้อว่า "ขาฮาบ่ดี ไปไหนบ่ได้ เฮาเป็นเพื่อนกันเนาะ"

หมอตำบอดน้ำใสห่อป่าขาขอซื่อป่าขาขอเป็นตำบอดบ่ตำบอด กำหมบ่ท้อไปตวยกันปะบ่
หยังท้อเอาหมคเนื้อ ปะจีจ้างมันท้อเอา ปะเส้หวยมันท้อเอา ปะดีเป็นเพื่อนมันท้อเอาบะได้ขอมันท้อ
บ่เอา ไปปะใส่ท้อบั้งๆ มันท้อเอาไปเข้าป่าเข้าคองเข้าคองไปดิกๆ ไปแถมศาลาโหลงท้อฮยังไปแฉง
บ้านยักษ์แจ็งเลาะ และมายักษ์ท้อมาปะสองตัวท้อท้อว่า "ไอ้ อาหารกูมาแล้วหลู้นี้ กินกิน บ่สองตัวท้อ
ท้อ"

"ไอ้ ไปฟังกินเตอ มาแข่งฤทธิ์กันก่อน ถ้ายักษ์ชนะจะยอมห่อกิน ถ้ายักษ์ก้านยักษ์แป้ท้อเอาเงิน
เอาค้ำห่อข้าสองคน ทีนี้ยักษ์ก้าตถงแข่ง แข่งอะฮยัง แข่งโหนดยว มันท้อจ๊กหวยออกมามาต่อตีท้อ ก้า
แควแข่งหวีโหลงกันมันท้อลากเอาเพื่อนออกมาสู้ให้มัน ยักษ์สู้บ่ได้ก้าแควแข่งยักษ์ก้าน ยักษ์ท้อ
ยกค้ำห่อ "มันตั้งสองท้อหนานค้ำมาแฉ่ตันไม้ใหญ่ตันหนึ่งมันท้อพักอยู่ปุ้น โคนไม้ เอาแฉ่ป่ากาบอดน้ำ
ใสก้าขึ้นตันไม้มันท้อเอิ้นว่า"

"ถอนแฉวบอเนื้อ" ป่าขาขอท้อบอท้อว่า

"จก จก จะเลาะ จะเลาะ" ทีนี้ท้อท้อซื่อใส่ตา บ่ตำบอดตาท้อหาบ ป่าตำบอดก้าคองฟัดลงใส่บ่
ขาขอ ป่าขาขอท้อตะแฉ่ง แฉ่งก้าดี ไอ้ก้านี่สบายแล้ว หาบเงินหาบค้ำเข้าบ้านเข้าเม็ง บ่สองคนนี่จิตใจดี
มีศีลธรรม ท้อเลยได้เสวยสุข

ไต่ถามอดกับไอ้ขานเป็

มีคนตามอดคนหนึ่งโดยเมียไล่ออกจากบ้าน ก็เดินทางไปเจอคนขาเป็คนหนึ่งนั่งอยู่ข้างทาง คนขาเป็พูดขึ้นว่า

"เอ้อ...มีงเซมาทางนี้ทำไมวะ"

คนตามอดก็พูดว่า "ขอโทษเถอะ ตาข้ามองไม่เห็น"

คนตามอดก็พูดย้อนไปว่า "ทำไมนายถึงไม่ย้ายละเห็นข้ามมา"

"ข้ามเดินไม่ได้" คนขาเป็บอก

คนทั้งคู่จึงชวนกันเดินทางไปด้วยกัน เป็นเพื่อนกันเพราะต่างก็พิการทั้งคู่ คือคนขาเป็ขาขอเป็นตาให้คนที่ตามอด ทั้งคู่ตกลงกันว่าจะไปค้าขายจึงหาตะกร้าเพื่อไปหาบสินค้า เดินทางไปพบอะไรก็เอาไปหมด พบขี้ข้างก็เอาใส่ตะกร้า พบเส้าห่วยก็เอาใส่ตะกร้า พบไถลาคที่ไถนาก็เอาไปด้วย พบจอบเสียมก็เอา ไปเจอคลองก็เอา แต่ทั้งสองไม่เอาเองที่มีเจ้าของ เข้าป่า เข้าดงลึกเข้าไปทุกๆ ที่ จนกระทั่งเดือนทางไปถึงเมืองยักษ์ ยักษ์เห็นก็พูดว่า

"โอวันนี้อาหารของข้ามาหาขี้ถึงที่ ทีละ 2 ตัว"

ชายทั้งคู่ได้ยินก็พูดว่า "ก่อนที่จะกินขี้ทั้งสองเราจะต้องแข่งฤทธิ์กันก่อน ถ้าขี้ทั้งสองแพ้จะยอมให้พ่อยักษ์กิน แต่ถ้าหากขี้ทั้งสองชนะ พ่อยักษ์ต้องเอาเงินเอาค่าให้ขี้"

ยักษ์ก็ตกลง จึงเริ่มแข่งขัน อันแรกคือแข่งหนวดยาว ชายทั้ง 2 ก็ดึงเอาห่วยมาต่อที่คาง แข่งหวีใหญ่เจ้าทั้งสองคนก็เอาที่ไถนาคาดออกมาหวีผม ยักษ์ก็ยอมแพ้ยกเงินทองให้ชายทั้งสอง เมื่อได้เงินทองชายทั้งสองก็หาบกลับบ้าน ระหว่างเดินทางก็เห็นต้นไม้ใหญ่มีรังผึ้งอยู่จึงคิดจะเอาน้ำผึ้ง ชายที่ตามอดก็ขึ้นต้นไม้ไปล้วงรังผึ้งก็เจอ งูพันพิบโดนดาคาก็ดี ความที่ตกใจชายตามอดจับงูโยนลงข้างล่างลงที่ขาของชายขาเป็ ชายขาเป็กระโดดหนีจึงทำให้ขาดีสามารถเดินได้เมื่อชายทั้ง 2 ตามอดก็ตาดี ชายขาเป็ขาขอก็ขาดีจึงเดินทางกลับบ้านเมือง แยกเงินแบกทองเดินทางเข้าเมืองเพราะสองคนนี้มีจิตใจดี มีศีลธรรมจึงได้เสวยสุข

3. เทพนิยาย

PAYAP UNIVERSITY

27. กำเฝือก

วิทยากร : นายแก้ว ไชยสิทธิ

ที่อยู่ : 21 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

พระพุทธเจ้ายังมีวิบาก พระเจ้าลงมาเกิด 5 พระองค์ ลงมาเกิดไปเข้าต้องสัตว์ยังมีวิบากไปเข้า ต้องกำเฝือก กำเฝือกไปแปงยังเขี้ยวไม้ไทรต้นไม้สลิ ฮิมน้ำมหาสมุทร ลมปิดตะขอดมมาตีนางกำปั้น ตะลันตกน้ำ แล้วไหลไปไปค้างเกาะแห่งหนึ่ง แล้วก่อกากุจันทะ พะยาโก่เอาไปแห้ง โอนากำมานะนาค พระยานาคเอาไปแห้ง กับสับปะเต่าเอาไปแห้ง โอดัมปะพะยาโวเอาไปแห้ง โหน่วยเหลืออยู่โหน่วย หนึ่ง อริยมิตไทรพระอินทร์เอาไปแห้งนี้ ถ้าได้ชื่อว่า "กากุจันทะ โอนากำมานะ กับสับปะ โอดัมมะ อริยมิตไทร" พระเจ้า 5 พระองค์

กาเฝือก

พระพุทธเจ้าจึงลงมาเกิดเป็นพระเจ้า 5 พระองค์ ลงไปอยู่ในท้องกาเฝือก กาเฝือกตัวนี้ไปทำรัง อยู่ใกล้แม่น้ำ คือทำรังอยู่ที่ต้นไม้สลิ มีลมพายุพัดมาทำให้ไข่นก 5 ใบ ตกน้ำไหลไปค้างอยู่ที่เกาะแห่ง หนึ่ง กากุจันทะพญาโก่นำไปเลี้ยง โอนากำมานะ พระยานาคเอาไปเลี้ยงไว้ กับสับปะเต่าเอาไปเลี้ยง โอดัมปะพญาโวเอาไปเลี้ยง อุสุปะหลาดเหลืออริยมิตไทร พระอินทร์นำไปเลี้ยงไว้ เมื่อนำชื่อพระเจ้าทั้ง 5 รวมกันคือ กากุจันทะ โอนากำมานะ กับสับปะ โอดัมปะ อริยมิตไทร เป็นพระเจ้า 5 พระองค์

4. นิทานเรื่องสัตว์

PAYAP UNIVERSITY

28. กระจ่ายกับหอย

วิทยากร : นายบุษ วินันท์

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

กระจ่ายเป็นสัตว์เยื่อหุ้ม วันหนึ่งกระจ่ายเห็นหอยเดินคลานตัวมเต็ม ตัวมเต็ม ก่อเอ็นเขี้ยวและตำให้หอยแข่งกัน หอยก็อส่งสัญญาณให้เพื่อนๆ เรียงตัวกันจนถึงเส้นชัย กระจ่ายโตตัวนั้นกำลดย่ายออกแตกตาย

กระจ่ายกับหอย

กระจ่ายเป็นสัตว์ที่มีความเยื่อหุ้ม วันหนึ่งเห็นหอยเดินคลานตัวมเต็ม ตัวมเต็มก็พุดเขี้ยวเขี้ยวหอยและทำหอยให้แข่งกัน หอยมีพวกเยื่อมันส่งสัญญาณให้เพื่อนเพื่อน ก็จะเรียงตัวกันจนถึงเส้นชัยก่อนกระจ่าย กระจ่ายเมื่อวิ่งไปที่ใดก็เจอหอยอยู่ข้างหน้า ทำให้กระจ่ายแพ้ออกแตกตาย

29. กระจ่ายกับอัน

วิทยากร : นายไล สิทธิตัน

ที่อยู่ : 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองลี่ อ.เมือง จ.ลำพูน

กระจ่ายมันมาปะกันตังอัน แล้วกำตามกันเป็นเป็นกัน มันกำกำยเป็นเป็นกัน ที่นี้กำตกลงกันว่า ถ้าใครตตุ๊กได้ยากกำต้องช่วยเหลือกัน อันมันชอบกินป่า ที่นี้จำวบ้านมันไปใส่ไซ โส๊ะ มันกำมาล็กกินหมด วันหนึ่งป่านั้นเอาไซเม็ดมาใส่ป่า มันไปหัน ปุคโธมันบ่าจ่างโยคมันกำฮ้องหากระจ่ายอยู่ในเล้า กระจ่ายนั้นกำออกมาเนย มันกำว่าก่อนคนมากำจีแต่ต่ายเนอ อันกำเลยอมตคกระจ่าย กำควมเจ้าของมันมา กระจ่ายมันกำเข้าไปอยู่ป่า โทต่ายบ่าต่ายกันมันมาล็กกินป่า กำควมมันกำจกเอาอันออกจากไซมา มันกำช่วยเอาป่าออกแต่มันฮ้มตคกระจ่าย โอดคออกมาแล้วบ่าเอ่ย กระจ่ายกำออกมาจากป่าหักไม้ย้าดอกขาว กาจักกะแเรื่อออกมาตวย มาแต่่งดินต่ายถูกปืนเลาะฮ้องแก้วก แก้วก ป่านั้นหันกำสัวะอัน ซคไปหา กระจ่าย กระจ่ายกำซคเข้าป่าไป อันกำสคลงน้ำลยบ่าต่ายกันตังสอง

กระจ่ายกับอัน

กระจ่ายกับอันมาเจอกัน ก็เลยชวนกันเป็นเพื่อนกัน ก็เลยกลายเป็นเพื่อนรักกัน ก็เลยตกลงกันว่า ถ้าใครคนใดคนหนึ่งตตุกได้ยากก็ต้องช่วยเหลือกัน อันชอบกินปลา ชาวบ้านไปดักไซ อันก็ไปแอบกินหมด วันหนึ่งมีคนคนหนึ่งเอาไซไปดักปลา มันเห็นอันกำลังจะแอบกินปลาเลยถูกขังไม่รู้จะทำอย่างไร ก็เลยเรียกหากระจ่ายให้กระจ่ายช่วย กระจ่ายออกมาบอกว่า "เดี๋ยวจ้ำต้องแกล้งต่าย" กระจ่ายก็ให้อันอมตค (ผายลม) เจ้าองไซดักปลามากระต่ายหลงเข้าไปในป่า มันเห็นอันนั่งมันจะเอาอันออกจากไซโดยเอาปลาออกก่อน กระจ่ายออกจากปามาหักไม้จัมจักกะแเรื่อออกมาด้วย ก็แกล้งดินต่ายเพราะถูกปืน ส่งเสียง "แก้วก แก้วก" คนเจ้าองไซเห็นกระจ่ายก็จะเอากระจ่ายรีบไปหากระจ่ายปล่อยอัน อันก็คลานลงน้ำกระจ่ายก็วิ่งเข้าป่า ก็เลยทำให้ไม่ได้ทั้งอันและกระจ่าย

๓๐. จ้างกับนกไส

วิทยากร : นายแก้ว ไชยสิทธิ์

ที่อยู่ : 21 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

มีจ้างสาวกับนกไส นกไสไปไข่แล้วก่อนนกไสกำหนดว่า

"บื้อจ้างบ่าตีไปย่ำลูกข้าเจ้า ข้าเจ้ามีลูกอยู่ 2 ไต้ว"

จ้างกาบ่าฟัง จ้างนั้นกำไปย่ำลูกนกไส ตายมุดเข้าดิน

นก "เอ..จ้างนี้ขอกำบ่าฟัง"

กำไปเซาะหาเป็นฝูงกำได้แมงนูนให้หัวเขี้ยวกับกำเป็นสหาย สามสหายเปิดปากกันกำว่าเออจะฆ่า
จ้างกำได้ กำกำไปสับตำจ้าง แมงนูนเขี้ยวไขยังใส่ จ้างกำบ่าหันอำสังเออะ อะหยังกำบ่าได้กิน งามงม
สวมสวม จ้างผอมลงผอมลงกำต่ายไป

จ้างกับนกไส

มีจ้างสาวกับนกไสอาศัยอยู่ใกล้กัน นกไสกำลังไข่มันก็ขอร้องจ้างว่า

"พ่อจ้างเฮยลูกข้าตองตัวกำลั้งจะออกมาดูโลก อย่าได้เหยียบเลขนะ"

จ้างสาวไม่รับฟัง จ้างสาวไปเหยียบไข่มนกกไสทั้ง 2 มุดดินตายไป นกไสก็โกรธเจ็บใจ

"เอ..จ้างนี้ไม่ยอมฟังคำขอร้องของข้าเลย"

ก็ตัดสินใจไปหาเพื่อนไปปรึกษาเพื่อน นกไส แมลงวัน กา จึงปรึกษากันเพื่อหาวิธีแก้แค้นจ้าง
สาวคือหาวิธีฆ่าจ้าง กาไปจิกตาจ้าง แมลงวันที่มีหัวสีเขี้ยวไข่มนกกไสตาจ้าง ทำให้จ้างตาบอด ไม่สามารถ
มองเห็นอะไรเลย ทำให้ไม่ได้กินอาหารเพราะตาบอดมองไม่เห็น จนในที่สุดจ้างผอมลงและตายไป

31. พรานป่ากับเสือเฒ่า

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 62 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

พรานป่าไปหาของในป่า ไปหันใส่เสือเฒ่าโตวหนึ่งนอนไปไหนมาไหนกำบลูก มีเสอน้อยโต
 หนึ่งไปเอาอาหารมาห่อ เอามาเลี้ยงเสือเฒ่า พรานป่าไปปะอยู่เด็งวันเด็งวัน กำหั้นเสอน้อยหาอาหารมาเลี้ยง
 เสอเฒ่า พรานป่ามันกำมารำเป็ง สัตว์อยู่ยังป่าแต่ๆ มันยังรู้ว่าป้อมันเฒ่า ลูกมันเฒ่ามันยังเอาอาหารมาเลี้ยง
 เสอหาอาหารมาเลี้ยง เพราะฉะนั้นเสอป่าดีฆ่าเลย พรานกำเลยจำศีลบำฆ่าตัดชีวิต มันเลยได้ดีกับเสอโตวนี้
 มันรำเป็งถึงบุญคุณคุณป้อ คุณแม่กุศลเป็นจะอ้อ มันกำเลยกำยเป็นผู้ดีชอบศีลชอบธรรมไปเลยพรานคนนี้

พรานป่ากับเสือเฒ่า

พรานป่าไปหาของในป่า ไปเจอเสอแก่ตัวหนึ่งนอนลุกไปไหนมาไหนไม่ได้ มีเสอตัวน้อยตัว
 หนึ่งไปหาอาหารมาให้เสอแก่ตัวนั้น พรานป่าเข้าป่าที่ไรก็เจอเสอน้อยหาเสบียงอาหารมาเลี้ยงเสอแก่ตัว
 นั้น พรานป่าก็นึกรำพึงรำพันว่า สัตว์อยู่ยังป่าแต่ๆ ยังรู้จักเลี้ยงดูพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มันยังหาอาหารมา
 เลี้ยงทุกๆ วัน เพราะฉะนั้นเราไม่ควรฆ่าเลย พรานจึงกลับมาจำศีลภาวนาว่าจะไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จึงทำ
 ให้พรานกลายเป็นผู้ทรงศีลไป

๘๒. หอยแข่งกับกระต่าย

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

กระต่ายดูถูกหอยว่าเตวเจ้า จึงด่าว่าแข่งความเวกกันม่่า หอยก่าเห่อสัญญาณนัดกันไว้กับเพื่อนๆ ว่า ถ้าฮ้องก่าเห่อหอย หอยก่าตกลงกันมันมีหมู่มาก เอ้ากระต่ายก่าลั่นกันมันแซด หอยว่าสหายมีไหน ก่าเตวก่าเหอยอยู่ตรงหน้า ไปตรงหน้าก่าไปเหยด่างหน้า ก่าเตวหอยก่าส่งสัญญาณกัน หอยมันก่าเหอยอยู่ ตางหน้าแถม เอ้าเข้าเอาเข้ากระต่ายก่าด้ายอกแตก

หอยแข่งกับกระต่าย

กระต่ายพูดเยาะเย้ยดูถูกหอยว่าเดินช้า จึงเถลิ่งพูดว่า "เจ้าหอยเราแข่งความเร็วกันไหม" หอยรู้สึกโกรธจึงรับคำท้าเจ้ากระต่าย เพราะหอยมีมากมันส่งสัญญาณเพื่อนๆ ก็จะออกมาเรียงกัน กระต่ายรีบวิ่งไปทางไหนก็เจอหอยอยู่ข้างหน้า ผลสุดท้ายกระต่ายก็อกแตกตายไป

5. นิทานตลก

PAYAP UNIVERSITY

5.1 นิทานตลกไม่หยาบโตน

PAYAP UNIVERSITY

33. คนหลงป่า

วิทยากร : นายศรีจิ่ง ทาปัญญา

ที่อยู่ : 326 หมู่ 2 บ้านทุ่งโป่ง ต.เหล่ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

มีหนานลิกใหม่คนหนึ่งลิกออกมาแล้วลิกเข้าไปในป่า ไปหาหน่อไม้พอดีก่อนเข้าห้วยเข้าคอกไป ก่อเกิดหลงป่าหาทางออกไม่ได้ ก่อเลยเข้าป่าลิกไปตึกตึก ในขณะที่เวลานั้น ก่อมีแม่ยิงสาวคนหนึ่งเข้าไปหาหัด ก่อหลงป่าอย่างเดียวกัน เข้าไปในป่าลิกตึกตึก เข้าไปเข้าไปก่อกเลยไปปะกันกับปี่หนานลิกใหม่ สองคนต่างคนต่างหลงก่อกพยายามหาทางจะออก ยิงจะออกมาก่อยิงเข้าลิก ในที่สุดก่อกไปปะใส่คนแก่ 2 คน ก่อลางไส้อยู่ในป่าก่อกเป็งห้างอาศัย พอดิมันค้าสองคนก่อกไปขออาศัยอยู่กับคนแก่ 2 คนนั้น โดย ชุบชิบกันหว่า

"สาวออกห่อเป็นหว่า เธอสองคนเป็น โคมกั้นในนามมาใจแต่"

"คนเฒ่าตั้งสองก่อกเลยจัดห่อหนุ่มสาวพักอยู่ในห้องในห้างในป่า คนเฒ่าสองคนก่อกเลยสละออก มานอนนอก ก่อกินขณะตื่นนอนอยู่ในห้องตวยกันนั้น หญิงสาวก่อกเอามอนกันก่งไว้ แล้วก่อกบอกหว่า

"เฮาเอามอนเน่เป็นเขตคนห้ามข้ามเขตคนมาหากัน"

ปี่หนานคนนั้นก่อกทำตามสัญญา ตลอดขึ้นป่าได้ข้ามหมอนไปหาหญิงสาว

ลูกเจ้าต้นขึ้นมา คนแก่สองคนนั้นก่อกบอกหนต่างห่อ จีต่างห่อ ในที่สุดสองคนนั้นก่อกเดินตรง มา ออกจากห้างมาในขณะที่เดินทางออกมา หนต่างก่อกใกล้ ก่อกผ่านในเขตต่างๆ ในป่ามีตี่นี้ก่อก เป็นต้นไม้ใหญ่ หญิงสาวก่อกถามหว่า

"ปี่หนานต้นไม้ใหญ่มีหน้ำนี้ เฮาไปเวะพักแล้วเฮาย่อะหยังดี"

ปี่หนานก่อกบอกหว่า "ปี่นเก้าไม้ใหญ่จะอี เฮาก่อเอาไว้นั่งเขนธรรมจะดีกว่า" เดินทางต่อมาเหม ก่อกมาปะใส่ป่าต้น ไม้้นักเป็นตี่ลับหูลับตาคน หญิงสาวคนนั้นก่อกเลยถามหว่า

"ปี่หนานมาอย่างอี เฮาเอาย่อะหยังดี"

ปี่หนานคนนั้นก่อกหว่า "ป่าใหญ่อย่างจี้ก่อกเอาไว้เป็งไส่นะก่า"

สาวคนนั้นก่อกจวนเดินต่อมาเหม มาก่อนจะถึงบ้านหญิงสาวก่อกมีฮองน้ำอยู่ มีโขไต่ข้ามไป หญิงสาวก่อกบอกหว่า

"ปี่หนานส่งน้องตี่ปากฮองน้ำก่อกปอดะเนื้อ"

ปี่หนานก่อกหว่า "ก่อกอดสำห้ ส่งมาถึงตี่นี้ ก่อกป่าห่อเข้าบ้านก่า"

หญิงสาวคนนั้นก่อกบอกหว่า "ปี่หนาน โขตี่ปี่หนานคงข้ามป่าได้"

ปี่หนานก่อกถามหว่า "เป้นจะไค จิงข้ามป่าได้"

"หญิงสาวคนนั้นก่อนจะบอกหว่า "ตะคิ่นนี่หมอนแก่นเดว ปี่หนานยังข้ามมาได้ ตะคิ่นนี่หนานคงข้ามโขบ่าได้"

คนหลงป่า

มีทิดสึกใหม่คนหนึ่ง ต้องการหาหน่อไม้จึงเข้าป่าไปดูในป่า เกิดหลงป่ากลับไม่ได้ ก็เดินเข้าป่าลึกเข้าไปอีก ในขณะที่เดียวกันมีหญิงสาวคนหนึ่งเข้าไปหาเห็ดในป่าเกิดหลงป่าเช่นเดียวกัน เข้าไปในป่าลึกก็เจอกันกับทิดสึกใหม่ คนทั้งสองก็พยายามจะหาทางออกป่า ยิ่งหาทางออกก็ยิ่งเข้าป่าลึก เข้าไปอีกพอดีไปเจอกันแก่สองคนสวมเสื้อทำไว้ในป่า ก็ทำกระท่อมอาศัยหลับนอนพัก เมื่อค่ำลงทั้งสองจึงไปขอพักกับตายายโดยซุบซิบกันว่า

"เราจะต้องบอกกับตายายว่า เราเป็นสามีภรรยา กันในนามไม่ใช่จริง"

ตายายก็เลยจัดที่พักให้กับคนทั้งสอง คนแก่สองคนสละห้องนอนให้กับทิดกับหญิงสาว โดยทั้งสองออกมาอนข้างนอกแทน ในกลางคืนที่นอนด้วยกันในห้อง หญิงสาวคนนั้นก็เอาหมอนคันไว้ตรงกลางบอกว่า เอาหมอนนี้เป็นเขตแดนห้ามข้ามเขตแดนมาหากัน ทิดคนนั้นทำตามสัญญาตลอดคืนไม่ได้ข้ามไปหาหญิงสาว ตื่นเช้าคนแก่ทั้งสองก็บอกทางออกจากป่าให้ เมื่อคนทั้งสองลาตายายก็เดินทางออกจากกระท่อม ในขณะที่เดินทางออกจากป่าว่าจะเดินทางมาถึงบ้านก็ไกล ต้องใช้เวลานานต้องผ่านสิ่งต่างๆ ในป่ามาเมื่อเจอต้นไม้ใหญ่ ฝ่ายหญิงสาวก็ถามว่า

"พี่ทิด ต้นไม้ใหญ่ๆ นี่ถ้าเราไปนั่งพักเราจะทำอะไรกันดี"

ทิดสึกใหม่ ซึ่งไม่สนใจด้านอื่นนอกจากธรรมชาติ ก็ตอบว่า "ได้ต้นไม้ใหญ่ๆ อย่างนี้ก็ต้องนั่งเขียนธรรมะซิ" ในที่สุดเดินทางต่อมา เจอป่าทึบเป็นที่ลับหูลับตาคน หญิงสาวก็ถามว่า

"พี่ทิดในป่าทึบอย่างนี้เราจะทำอะไรดี"

ทิดสึกใหม่ ซึ่งไม่รู้จะไรก็บอกว่า "ป่าอย่างนี้ก็เอาทำอะไรทำสวน" สาวคนนั้นเดินต่อมาก่อนจะถึงบ้านมีร่องน้ำ ก็จะข้าม จะเข้าบ้านซึ่งมีสะพานอยู่ หญิงสาวคนนั้นก็พูดว่า

"พี่ทิดส่งน้องแก่นี่ก็พอแล้ว"

ทิดสึกใหม่ก็พูดว่า "โอ้..อุตสาห์ส่งมาถึงที่บ้านแล้วจะไม่ให้เข้าบ้านเลยหรือ"

หญิงสาวคนนั้นก็พูดว่า "สะพานอันนี้พี่คงจะข้ามไม่ได้"

"เพราะอะไร" ทิดสึกใหม่จึงถามขึ้นมา

หญิงสาวคนนั้นก็บอกว่า "เมื่อคืนนี้ หมอนเพียงใบเดียวที่ยังข้ามมาได้ พี่ทิดคงข้ามสะพานอันนี้ไม่ได้"

34. ชายสองคนไปชุดอื่น

วิทยากร : นายไถ สิทธิตัน

ที่อยู่ : 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองลี อ.เมือง จ.ลำพูน

มีชายสองคนไปชุดอื่นสามโตว ทีเน่เอามาปิ่นกันเน่เป็นเก็งวัน ปิ่นกันจะเหอกำบ่าดีกันป่าโตวหนึ่งเอาสอง บ่าแถมโตวหนึ่งกำได้โตวเดว กันป่าโตวหนึ่งเอาสองบ่าแถมโตวหนึ่งกำเอาสอง เก็งกันไป เก็งกันมาน่ กำเดวมีบ่าวคนหนึ่งมามิงเยอะหยังคี่หัน กำปิ่นอันกันเยอะหือกำบ่าดี คอนบ่านี่เอาสอง กำขาได้โตวเดว เออกำนี้ฮาจะปิ่นห่อ เอ้าคิงเอาโตวเน่ บ่าแก้วเอาโตวเน่ กำเน่ได้คนโต เอ่อนี้กำอีละ

ชายสองคนไปชุดอื่น

มีชายสองคนไปชุดอื่น ได้อันสามตัว เมื่อได้อันมาก็ไม่สามารถแบ่งได้ เพราะแบ่งที่ไรก็ไม่ลงตัว ถ้าแบ่งคนละตัวก็จะเหลืออีกหนึ่งตัวก็ไม่สามารถแบ่งกันได้ เพราะจะทำให้คนหนึ่งได้สองตัวอีกคนหนึ่งได้อันหนึ่งตัว และถ้าหากแบ่งทำนองนี้ก็ไม่ยุติธรรม เกียงกันไปเถียงกันมา วันหนึ่งมีผู้ชายอีกคนหนึ่งมาเจอคนทั้งสองเถียงกัน เพราะยังตกลงกันไม่ได้เขาก็ถามว่า "พวกคุณกำลังทำอะไรอยู่" ทั้งสองก็ตอบว่า "พวกเราไปชุดได้อัน 3 ตัว ไม่สามารถแบ่งกันได้เพราะมันไม่ลงตัว" ชายคนนั้นก็พูดว่า "ให้ข้าแบ่งให้ดีกว่าไหม" ชายทั้งสองก็ตกลง ชายคนที่เป็นผู้ที่อาสาจะแบ่งอันก็พูดว่า "คุณเอาไปคนละตัว" ก็จะลงตัวไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ ชายทั้งสองจึงพูดว่า "เออ..คุณเป็นคนที่แก้ปัญหาให้พวกเราได้ ขอขอบคุณมากครับ"

35. ป้อกำหมู

วิทยากร : นายยุทธ วินันท์

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ป้อกำหมูหาหมูน้อยไปขาย แล้วกำหมูน้อยออก ป้อกำกำไปไล่จับหมูน้อย หมูน้อยโล่น...เข้าวัด ป้อกำกำไล่จับเข้าไปในวัด ในวัดกำลังจับขโมยอยู่ ตูเจ้ากำเลยร้องว่า "บ่าโตวนี้นี้แหละคือขโมย" ป้อกำหมูน้อยพยายามบอกว่า "โต้วเก่าบ่าใจขโมย"

พ้อกำหมู

มีชายคนหนึ่งมีอาชีพหาหมูไปขาย วันหนึ่งเขาหาหมูตัวเล็กๆ ไปขาย พอดีถึงกลางทางหมูหลุดจากตะกร้าวิ่งหนีไป ทำให้พ้อกำต้องวิ่งตามหาหมูตัวเล็กๆ หมูตัวนั้นวิ่งเข้าไปในวัดแห่งหนึ่ง พ้อกำก็วิ่งไล่เข้าไปในวัด ในขณะที่นั้นในวัดกำลังจับขโมยอยู่ เจ้าอาวาสวิ่งสวนทางกับพ้อกำหมูก็บอกว่า "ได้แล้วคนนี้แหละขโมยที่เข้ามาในวัด จับได้แล้ว" ชายพ้อกำหมูพยายามอธิบายว่าตัวเองไม่ใช่ก็ไม่มีใครเชื่อ

36. เป็นเจ้ามือ

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

มีหมู่บ้านบ้านหนึ่งคือหน้าแล้งป่าฮู้จะเยอะหยัง ก่อเลขบงทีก่อเอาไฟเอาไฮโลมาเล่นกัน ที่นี้วันนั้นก่อนมีการเล่นไฮโลกันในหมู่บ้าน เล่นกันไปเล่นกันมาตั้งวัน ไม่รู้จักยกเข้ามาหา কিনัน พอดีเจ้าหน้าที่เป็นก๋อฮู้ว่า เอ้อ..ในหมู่บ้านนะมีก้านเล่นก้านพนัน มีก้านเล่นไฮโล เจ้าหน้าที่ก๋อปากันออกมาตรวจ พอมาถึงปรากฏว่าวางไฮโลก๋อแตกกันวิ่งกันหัวนุ่นกันสุด ทีนี้บ่คำบ่ฮู้จะเยอะใดก๋อวิ่งขึ้นเฮินที่อยู่ข้างๆ ขึ้นไปก๋อฮู้จะเข้าตางใดในเฮินเป็นก๋อปิดหมุด ก๋อเลขดีโหดั้นนั้ก๋อมีสลืออยู่หั้น บ่ฮู้จะเยอะใดก็ได้จักสลินอนเอาผ้าห่ม ทำเป็นหนาวสั้นอยู่หั้นเกาะ พอดีตำรวจก๋อวิ่งขึ้นมาตรวจก๋อว่า "เอ..ผ่อหาใครก๋อบ่หั้น และก๋อไผมาห่มผ้าสั้นอยู่หั้น" ก๋อเลยถามว่า "เฮ้อ... เป็นหยัง บ่คำก๋อตกสล้างแทนที่มันจะตอบว่า มันป่นไข่ป่นอะหยัง มันซัดตอบว่า "เป็นเจ้ามือ" ตำรวจก๋อเลยจับมันไป

เป็นเจ้ามือ

มีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชอบเล่นการพนันในหน้าแล้ง (ฤดูร้อน) ไม่รู้จะทำอะไรจึงรวมกันเล่นไฟไฮโล วันหนึ่งมีการเล่นไฮโลเล่นไฟกันหมู่บ้าน (เพราะชาวบ้านจะเล่นกันทุกๆ วัน) วันนั้นตำรวจได้สืบทราบว่ามีหมู่บ้านมีการเล่นการพนัน เจ้าหน้าที่ไปที่บ้านที่สืบทราบ เมื่อไปถึงบ้านหลังนั้นชาวบ้านก็หนีกันไปคนละทิศละทาง นายคำซึ่งเป็นเจ้าของบ้านวิ่งไม่ทัน จึงวิ่งเข้าห้องนอนเอาผ้าห่มคลุมตัว ทำเป็นหนาวสั้นงกก ก็เห็นว่ามีคนวิ่งเข้ามาทางนี้แต่ทำไมไม่เห็น เห็นแต่ผ้าห่มที่สั้นอยู่ จึงเข้าไปจับผ้าห่มถามว่า "ลุงเป็นอะไร" แทนที่นายคำจะตอบว่า "เป็นเจ้าของไข่" มันกลับตอบว่า "เป็นเจ้ามือ" นายคำเลยถูกตำรวจจับไปโรงพัก

37. แม่คำ

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 12 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

เมื่อก่อนขายฮ้ายขายหอมของป่าหยังก่า วันนั้นมันก่อไปขายพริกขายมาเขอ ขณะตีหอบของขาย ไปตามบ้านนั้นก็รู้สึกเจ็บต้อง ไคซี่ก่อไคซี่ตำก่อผ่อหาก่าโต่ม ที่นี้ความไคซี่ของมันนะ แทนที่มันจะอยู่ เหน่ถูกมันกับก่ายไปหว่า อู้ผัดไปเหยีย พอดีเจ้าของบ้านเฮินว่า

"แม่ก่าขายป่าหยัง"

แทนที่มันจะบอกหว่าขายป่าเขอ ขายป่าหยังใจมันต่าง เถิงเลิงไคซี่มันก่อหว่า

"บ้านนี้ไผ่ป่าไคซี่ผ่องเหอ"

แม่คำ

มีแม่คำคนหนึ่งขายหอมขายของเล็กๆ น้อยๆ วันนั้นแม่คำก็ไปขายพริก มะเขือ ขณะตีหอบของ ขายไปตามบ้านนั้นก็รู้สึกปวดท้องอยากถ่ายอุจจาระ ก็มองหาส้วม ที่นี้ความอยากเข้าห้องน้ำของแม่คำ แทนที่จะพูดถูกกลับพูดผิดไปเสีย พอดีเจ้าของบ้านเห็นแม่คำก็ร้องถามว่า

"แม่คำขายอะไร"

แทนที่แม่คำจะบอกว่าขายมะเขือ ขายอะไร ใจคิดถึงเรื่องอยากเข้าห้องน้ำก็บอกหว่า

"บ้านนี้ไม่มีโครอยากเข้าห้องน้ำบ้างหรือ"

38. ตด

วิทยากร : นายไพฑูรย์ ถิ่นทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.มเหล่ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ป้าคำไปแคว้นเจียงใหม่ ไปในรถไปด้วยเป็นจาดหลายคน คนก่อนแน่นเต็มรถ ขณะขึ้นรถกำลังไปอยู่ ก่อพอดีค่าไฟก่อนว่าผู้ตดในรถ เป็นกั๊บรถนั้นเนาะเหม็นตึงเหม็นตื้อ ก่อมีคนจ้มคนแจ่งหว่าโผมาตดในรถ ก่อบ่ามีโผรับว่าตดจนกระทั่งมาถึงสี่แยกใกล้จะถึงเจียงใหม่นั้นนา คนเก็บสตางค์ท้ายรถก่อโห้วไต้ มัน ก่อบอกหว่า "คนตีมันตดตะกั๊ป่าได้จ่ายค่ารถต่อเนื่อ" ป้าคำก่อก่าจะตด กวาอาหยังบ่าผู้ก่อบอกหว่า "หื้อ แล้วละอะ"

ตด

ป้าคำไปเที่ยวเจียงใหม่ ไปกับรถเมลลี่ไปกับเพื่อนๆ จำนวนมากคนแน่นเต็มรถ เมื่อรถแล่นไปได้ ครึ่งทางก็มิกลิ้นของเหม็นเน่าๆ ขึ้นคนในรถก็บ่นแข่งคนที่ผายลม เมื่อกระเป๋ารถเมลลี่ถามว่า ใครผายลมก็ ไม่มีใครยอมรับเลยสักคน จนกระทั่งมาถึงสี่แยกใกล้จะถึงเจียงใหม่ กระเป๋ารถหัวโสนี่ก็ออกหว่า วิธีหากคนที่ผายลมเมื่อก็ได้จึงพูดว่า "ใครที่ผายลมเนาะ ยังไม่ให้เงินนะ ช่วยเอาเงินให้ด้วยนะ" ป้าคำก็ร้อนใจพูดขึ้น ว่า "โอ..ได้ใจ ข้าให้เมื่อกี้แล้วนี่" คนในรถจึงรู้ป้าคำเป็นคนทีผายลม

39. ตาบอดน้ำใส

วิทยากร : พ่อหนานเป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ยังมีแม่กับลูกชายอยู่ยังบ้านนี้ ตำบลบ้านไร่ครั้งมันไปแหว่หาสาวยังบ้านเวรกันนั้นนะ มันได้ได้แฟนไปแหว่เมคืน ชวมไปจะอันเนาะ ไปได้ซินแสงแม่กับสาวู้กันแม่สาวว่า

“อีนาย อีนาย ก่อนไคได้แฟนเฮ่อเล็กเอาตัวตีเมอจาวๆ”

ที่นั่นมันไปบ้านก่อไปเนื้อข้าวเหนียว เอาตามือตาเมอเสร็จแล้วก่อจาหอมก่าจา ก่าไปแหว่หาสาวคนนั้น สาวหันมาบอกแม่ว่า “เม เม บ่าวมาแล้วนี่ ลองไปชวมฝ่ามือมันละะ”

ที่นี้ไปชวมฝ่ามือ มือมันจาแม่ก่อเอิ้นว่า ถ้ามือมันจាក่อเอาเตอะ

ตาบอดน้ำใส

มีแม่กับลูกชายอยู่ด้วยกัน ลูกชายอาภัพที่ตาบอด วันหนึ่งตอนกลางคืนเขาไปเที่ยวบ้านสาวในหมู่บ้าน ได้ซินสาวพูดกับแม่ว่า

“ลูกถ้าหากอยากได้แฟน ให้เลือกเอาคนที่มือสากๆ”

ลูกสาวก็ถามว่า “ทำไมหรือแม่”

“เพราะว่า เขาเป็นคนที่ขยันทำมาหากิน”

ชายตาบอดก็รีบมาบ้านเอาข้าวเหนียวต้มแล้วปล่อยให้มันแห้งไปเอง ทำให้มันสากๆ กลางคืนจึงรีบไปเที่ยวบ้านสาว พอสาวเห็นว่ามีหนุ่มมาเที่ยวบ้าน ก็บอกแม่ว่า

“แม่ แม่หนุ่มมาแล้ว” แม่ของหญิงสาวก็บอกว่

“ลูกลองไปคลำดูซิ คลำดูมือของเขาซิ”

พอหญิงสาวจับคูก็บอกแม่ว่า “แม่ แม่ มือเขาสาก”

แม่จึงบอกลูกสาวว่า “ถ้าหากว่ามีมือสากก็เอาเขาเฮอะ”

40. ตู๋เจ้า

วิทยากร : นายวิจิตร ดิจิตภาส

ที่อยู่ : 13 บ้านเหมืองลึก ต.นาทุ่งหลวง อ.แม่ทา จ.ลำพูน

วันหนึ่งตู๋เจ้าก็ออกมากวาดกุ่มวัด ที่นี้ก่อนมีละอ่อนมาขุดจะกุ่มในวัด ที่นี้ตู๋เจ้าก็มาหันใส่ละอ่อนก่อนเข้ามาถามว่า

"เออละอ่อน สุขามาเยี่ยหยัง"

ที่นี้ละอ่อนก็บอกว่า

"มาขุดจะกุ่ม จะเอาไปโค่วเอาไปทำอาหาร"

ตู๋เจ้าก็บอกว่า เป็นสิ่งดีบ่าดี เป็นสิ่งดีบ่าปรกรรมก่อเลขชี้แจงเล็งบาปเล็งกรรมเพื่อฟังตลอดว่าเป็นสิ่งดีทำไปแล้วจากหน้าจากหลังจะได้ไปใช้กำไ้เวรในสิ่งดีบ่าดี จะกุ่มก่อเป็นสิ่งมีชีวิตดีก็ว่าตายเหมือนนก มีความฮักในชีวิตของมันเหมือนกัน ที่นี้ผู้ไปอธิบายเล็งบาปเล็งกำไปเสียดยว ละอ่อนหนุ่นั้นเขาก็อหว่า

"แม่หื้อมาขุด วันผูกเป็นจะเอาทอดแล้วเอามาใส่ขันข้าว ซ้ำข้าว"

ที่นี้ตู๋ลุงเป็นผู้หว่า เป็นจะเอามาสู่ซ้ำข้าวก่อเลขหว่า

"เออ ก่อนอันก่อนนี้ก่อมีขวยนึ่งมันอยู่ตี่นี้ก่อบ่าดีมันมีเขี้ยว ขบเกล้าไม้เกล้าดอกเกี้ยวมากทำเหมือนมันเสหายไป ขุดเอาไปเพื่อเส่งเหยื่อได้"

ทำเห่อก็คิดหว่า ตู๋เจ้านี้หันแก่กัน

ตุ้เจ้า

วันหนึ่งเจ้าอาวาสออกมากวาดลานวัด มาพบเด็กๆ ขูดจิ้งหรีดในวัดก็ถามว่า

"เด็กๆ พวกเจ้ากำลังทำอะไรกันอยู่"

เด็กๆ ก็ตอบว่า "มาขูดจิ้งหรีดจะเอาไปทำอาหาร"

เจ้าอาวาสเห็นว่าการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นสิ่งไม่ดี เป็นบาปเป็นกรรมจึงอบรมสั่งสอน เรื่องบาปกรรมให้เด็กๆ เห็นว่า ถ้าฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ชาติหน้าจะต้องชดใช้กรรม สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตรักชีวิตกลัวตายเหมือนกัน อบรมยึดยาวเด็กๆ ก็บอกว่า

"แม่ให้มาขูดวันพรุ่งนี้จะทอดจิ้งหรีดใส่บาตร"

เจ้าอาวาสเมื่อรู้ว่าชาวบ้านจะเอาจิ้งหรีดทอดมาใส่บาตรก็พูดขึ้นว่า

"อ้อ ตรงนั้นก็มีอยู่ตรงนั้นก็ไม่ดีเพราะมันมีเงี้ยว กัดต้นไม้เสียหายหมด ขูดเอาไปให้หมดก็ดี

นะ"

41. คู่เจ้ากับขะโยม

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโสง จ.ลำพูน

ตัวคั่นมีคู่เจ้ากับขะโยมด้วยกัน 3-4 คน คู่เจ้าเป็นคนบิณฑบาต ถ้าคู่เจ้าบิณฑบาตได้อะหยังมาก่อจะต้องแบ่งห่อขะโยมเขา โดยเฉพาะของกินถ้าคู่เจ้าจะกินเส่งบ่าได้เพราะขะโยมมีหลายคนคู่เจ้าก็สัญญาว่า "เออ..ถ้าบิณฑบาตมาก่อจะแบ่งห่อขะโยมได้กินทั่วกัน"

วันนั้นปรากฏว่าบิณฑบาตได้ปลาดตะเพียนปลาทอดโตวจ้าคห่าย นอกนอกก่อเป็นน้ำพริกอะหยังดีบ่าน่ากินสักอย่าง มีก่าปลาดตะเพียนโตวเควตี่น้ำกิน พอมาถึงวัดขะโยมก่อคาขันโต๊ะถ้า เมื่ออาหารเรียบร้อยก่อเอาประเคนคู่เจ้า ในขันข้าวก่อมีปลาดตะเพียนมีน้ำพริกมีผักนี้ มันหยังบ่าคู่เจ้ามันบ่าน่าอยาก หมู่ขะโยมก่อเป็นห่วงก่าคู่เจ้าจะกินหมด ก่อแบ่งกันเป้นยามผกผ่อคู่เจ้า ขณะที่คู่เจ้ากำลังจัน ก่อมีขะโยมคนหนึ่งส่งห่อคี่สุผ่าตีแตก จะผ่อว่าคู่เจ้าจะกินเส่งบ่าเส่ง ถ้าเส่งก่าบ่าได้กิน คู่เจ้าก่าจัน จันไปจันไปปลาดก่าหมดไปข้างหนึ่ง คู่เจ้ากำลังจะเอาจันปลัน ขะโยมตีมันผกผ่อมันก่าหว่า

"เฮ้ย..พวก พวก แผ่นดินจะผลิกแล้วโวย"

เจ้าอวาสกับเด็กวัด

วัดแห่งหนึ่งมีเจ้าอวาส ขะโยม (ลูกศิษย์ที่ติดตาม) อยู่ด้วยกัน 3-4 คน เจ้าอวาสมักจะออกไปบิณฑบาตทุกๆ วัน ถ้าได้อาหารสิ่งใดมาก็จะส่งแบ่งให้ขะโยมที่อยู่ในวัด โดยเฉพาะอาหารที่อร่อย เจ้าอวาสจะจันหมดไม่ได้เพราะในวัดมีลูกศิษย์มากต้องแบ่งให้ด้วย เจ้าอวาสก็สัญญากับขะโยมหรือลูกศิษย์ไว้ว่า "ถ้าหากข้าบิณฑบาตได้ของดีดีจะแบ่งให้พวกเจ้า วันหนึ่งเจ้าอวาสบิณฑบาตได้ปลาดตะเพียนตัวโต นอกนั้นก็เป็นน้ำพริกและของอื่นๆ ที่ไม่น่ากิน มีปลาดตะเพียนที่นำรับประทานอย่างเดียว พอมาถึงวัดลูกศิษย์ขะโยมก็เตรียมจัดโต๊ะไว้เรียบร้อยเพื่อรออาหารจากเจ้าอวาส ขะโยมก็เป้นห่วงว่าเจ้าอวาสคงจะจันหมดจึงแอบดู ผลัดกันเป้นยามเฝ้าเจ้าอวาสที่จันอาหาร ขณะนั้นเจ้าอวาสกำลังจันปลาดตะเพียนปลาดตะเพียนนั้นมึรชาติอร่อยจึงเกือบจะลือสัญญา

จะผลิกปลาดตะเพียนเพื่อกิน ขะโยมที่เห็นก็พูดว่า "เฮ้ย..พวก พวก แผ่นดินกำลังจะผลิกว่ะ"

42. นักปล้น

วิทยากร : นายวิจิตร ศิจิตถาศ

ที่อยู่ : 13 บ้านเหมืองลึก ต.ท่าทุ่งหลวง อ.แม่ทา จ.ลำพูน

ในคราวหนึ่งมีโจนมาปล้น โจนจะใส่หมวกคลุมหน้าคลุมตาคือป้องกันถ้านัฐจก ทีนี้ก่อนมีโจนไปปล้นกะเหรียง ปล้นยาง มีขโมยหรือโจนคนเดว พอไปถึงบ้านที่จะปล้น มันก็เอาปืนออกมาหันที่ด้วยความขิงขังและขู่เหอแก้ว โจนก็อตะโก้นหัวว่า

"หยุด เอามาเงิน"

เพราะหว่า "เอามาเงิน" เป็นคำอุ้งขึ้น เป็นของกะเหรียง เจ้าของบ้านก็หว่า

"บ่ามีเงิน"

โจนก็อหว่า "บ่ามีจะไค ขายควายตะวา"

เจ้าของบ้านก็อหว่า "ผู้จะไค เขาขายควายตะวา"

โจนก็อหว่า "เฮ้า ก่ออยู่บ้านไกลกันไคละ"

"โห คนบ้านเดวกันก็อปล้นกัน"

นักปล้น

ครั้งหนึ่งเกิดมีโจรมาปล้น โจรใส่หมวกคลุมหน้าเพื่อป้องกันคนรู้จักหรือจำหน้าได้ วันหนึ่งมีโจรปล้นบ้านกะเหรียงมีโจรเพียงคนเดียว พอไปถึงบ้านที่จะปล้น โจรก็เอาปืนขึ้นมายู่เจ้าของบ้านให้กลัวด้วยคำพูดที่ว่า

"หยุด เอามาเงิน" ชาวกะเหรียงจะพูดคำกลับกัน

เจ้าของบ้านก็บอกว่า "ไม่มีเงิน"

โจรก็บอกว่า "ไม่มีเงินไคยังงี้ ก็ขายควายไปเมื่อวานนี้เอง"

เจ้าของบ้านแปลกใจก็ถามว่า "รู้ไคไคอย่างไร ว่าเราขายควายไปเมื่อวาน"

โจรก็พูดว่า "จะไม่รู้ไคไคอย่างไร ก็บ้านอยู่ไกลกัน"

(เจ้าของบ้านจึงรู้ว่าโจรที่ปล้น เป็นคนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันและอยู่บ้านติดกันด้วย)

48. บ่าวกับสาว

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กั้นทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่าขาว อ.บ้านไธสง จ.ลำพูน

สมัยตะก่อนบ่าวกับสาวไปแ้วหากัน คำมามาแ้วหากันก่อนมานั่งเฝ้ากัน เป็นโตวป้อโตวแม่ ทีนี้ก่อนมีหันวันนึ่ง มันถ้าจะกินแกงโสะ ต้องมันก่อนบอดีก่อนเลขไค่ด บ่าอู้จะไปดคเตไหนก็เลยอู้หาขอโทษเจ้า

"ข้าเจ้าจะเข้าไปในห้องกำ" ขณะนั้นป้อแม่สาวในห้องก่อนนอน ถ้าจะบ่าหลับแต่ไปถึงในห้องก่อนไปงมๆ สาวๆ จะตคดกักัวแฟนจะได้ยิน ทีนี้ไปปะใส่โองังหอมคอง ก่อเปิดโองังหอมคองเอากันเข้าจ่อม ทีนี้มันขึ้นดั่ง ดั่งจ่อมมันบ่าอู้เียด มันก่อกั้วแฟนมันได้ยินก่ออู้ว่า

"เออ..คนเฒ่าหนูนี้หลับคด" ป้อแม่มันยังบ่อนอนก่อเ็นออกมาว่า

"เออ..บ่าตั้งโองังหอมคองมีกลิ่นกำอี่"

ชายหนุ่มกับหญิงสาว

ในสมัยก่อนบ่าว-สาวเที่ยวหากันในตอนกลางคืน ผู้ชายก็จะมาเฝ้าผู้หญิงที่เป็นคนรักของตนทุกๆ วัน ป้องกันหนุ่มคนอื่นๆ มาจับ วันหนึ่งฝ่ายสาวกินแกงโสะห้องเสียดต้องการผายลม จึงเข้าไปในห้องของตัวเอง โดยพูดกับคนรักว่า

"ขอโทษนะเจ้า ข้าเจ้าขอตัวสักครู่นะคะ" ในขณะนั้นพ่อแม่ของหญิงสาวแอบฟังลูกสาวคุยกับหนุ่มอยู่ยังไม่นอนหลับ เมื่อเข้าไปในห้องแล้วหญิงสาวคนนั้นไม่รู้ว่าจะผายลมที่ไหนดี กลัวหนุ่มคนรักที่อยู่นอกห้องจะได้ยินหรือได้กลิ่น เหลือบไปเห็นโองังคองกระเทียมตั้งอยู่ในห้อง ก็เอากันหย่อนลงโองังเมื่อผายลมเสร็จก็ทำให้เกิดเสียงดังมาก หญิงสาวคนนั้นไม่รู้จะทำอย่างไรดี กลัวหนุ่มที่เป็นแฟนจะได้ยินจึงพูดขึ้นว่า

"เอ..คนแก่สองคนนี่ขนาคนนอนหลับยังผายลม"

พ่อแม่ของหญิงสาวก็พูดขึ้นว่า "เอ..อีน้อย โองังกระเทียมส่งกลิ่นมั่งลูก"

4.4. มิ่งนะโตวสำคัญ

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กัททะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

วันหนึ่งป้อโหลงมีกำหนดประชุมจาวบ้าน ขณะดีจาวบ้านกำลังมาพร้อมกันยังบ่าได้ประชุมต่อ พอดีลูกสาวป้อโหลงก็มานั่งอยู่ตางหน้า อายุหมอก 15 หยอกๆ 16 หย่อนๆ นี่นะกำขำมานั่งเป็งซิ่นเตยกางจ้าง ป้อโหลงเดินไปหันลูกสาวเป็งซิ่นเตยกางอ้นนั้นออก ก่อบ่าจางเข้ใจดีเณะ ก่อเลยจะบอกเห่ลูกสาวก่อกั้วคนอื่นฮู้ ก่อเลยบอกว่

"ราษฎรทั้งหลาย โปรดยั้งใจใหม่"

จาวบ้านบ่อฮู้ก่อกูกซิ่น อะหยังก่อกอยยั้งใจ ว่ฮ้อป้อโหลงสั่งจะฮ้อ ลูกสาวมันก่อบ่ายั้งเป็งซิ่นเตยกางจ้าง มันก่อกยกมือถามป้อมันหว่

"ฮ้อป้อเฮาละะลูกก่อก เฮาละะลูกก่อก"

"เออ มิ่งนะโตวสำคัญ"

ตัวสำคัญ

วันหนึ่งมีการประชุมในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านก็ประกาศเสียงตามสายบอกให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมาประชุมที่วัด ในขณะที่การประชุมจะเริ่มเพราะชาวบ้านมาทันพร้อมแล้ว ลูกสาวของผู้ใหญ่บ้านก็มานั่งฟังการประชุมด้วย แต่นั่งไปอยู่ข้างหน้าพ่อของตัวเองที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเหลียวไปเห็นของลับของลูกสาวก็หาวิธีจะบอกกับลูกสาวให้รู้ตัว จึงพูดขึ้นว่

"ราษฎรทั้งหลาย โปรดยั้งใจใหม่"

ชาวบ้านทุกๆ คนเมื่อได้ยินผู้ใหญ่ฯ พูดก็ยั้งใจหมด ฝ่ายลูกสาวนี่ก่อกตัวเองยกเว้นไม่ต้องยั้งใจจึงพูดว่

"พ่อ.. ลูกไม่ต้องยั้งใจใหม่"

พ่อมันก็พูดว่ "ฮ้อ..มิ่งนั่นแหละตัวสำคัญ"

45. นานาสีกไหม

วิทยากร : นายยุทธ วินันท์

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

นานาสีกไหมคนหนึ่งไปถามป้อมันว่า "เอ..ย่ะจะไดเฮาจะไดเเม"

ป้อมันกำสอนมันว่า "เออ ไปส่อดี้น้ำวัดดีเป็นเก็บข้าวส่งวัดไปหมายไว้ เป็นมาตานข้าววัดส่อเอาไก่อู้กับไก่อ่แม่" มันกำไปส่อ พอเป็นเอาข้าวมาส่งวัด มันกาดักกะโตใส่สาว สวากำหว่า

"ปีหนาน แก่งข้าจะคว่า ปีหนานแก่งข้าจะคว่า"

กำคาย ปีหนานล่ำบ่าฟัง แม่ออกคนนั้นกำเลยไปวัดบอกหื้อตุ้เจ้าว่า

"ปีหนานคนนั้นหวนใส่ข้าเจ้า"

ตุ้เจ้ากำหว่า "เออ มันหัดเป็นไก่อ้อมันว่าไก่อู้บนกมันเยยะหื้อ ป้อมันบอกหื้อมันอย่างอัน มันกำไปเสาะเยยะจะอัน ไปหวมใส่แม่ออกออย่างไก่อ"

ทิดสีกไหม

มีทิดสีกไหมคนหนึ่งเนื่องจากเขาบวชเรียนมานานไมรู้ว่เขาจับสาวอย่างไร เขาจึงถามพ่อแม่เขาว่า "เอ..พ่อแม่สมจะทำอย่างไรจึงจะได้เมีย"

พ่อของเขาก็บอกว่า "ให้ลูกไปดูที่ลานวัดจะเห็นสาว ๆ เก็บข้าวไปส่งไปให้วัด แล้วให้ไปจับของไว้ให้สังเกตดูเวลาที่ไก่อู้กับไก่อ้วเมียเวลาที่มันจะผสมพันธุ์กัน"

ลูกชายก็ทำตามทีพ่อสอนไว้ รุ่งเช้าเขาก็ไปที่วัดเจอสาวคนหนึ่งมาวัดเอาข้าวแกงมาให้พระที่วัด เขาก็กระโจนเข้าไปหาสาวคนนั้น สาวก็ตกใจพูดขึ้นว่า

"ปีหนาน (ทิดสีกไหม) แก่งของข้าจะคว่า ปีหนานแก่งของข้าจะคว่า"

ว่าอย่างไรทิดคนนั้นก็ไมยอมฟัง นางจึงวิ่งเข้าไปในวัดไปบอกให้เจ้าอาวาสวัด

"ปีทิดคนนั้นเขาทำไมดีกับข้า"

เจ้าอาวาสก็พูดว่า "เออ..มันทำอย่างที่พ้อมันสอนทำเหมือนไก่อ่เหมือนนกที่กระโจนเข้าหากันพ้อมันสอนอย่างไรมันก็ทำตามทุกอย่าง"

46. โรงงุ่น

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ค.เหล่ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

20 กว่าปีก่อนหนทางดีเฮาถูกเจียงใหม่มาล่ำพูนมันจะเมโงงุ่นอยู่ โงงุ่นนั้นเวลาเฮาผ่านมันตึงเหม็น เหม็นเหม็นจี๊ชะ เหม็นขนาดเลยและ วันหนึ่งรถโดยสารก่อปากคนโดยสารจากเจียงใหม่มีหันอยู่คนหนึ่ง มันขึ้นรถมันก่อหงาหลับ หลับชบอยู่หันเนาะ ทีนี้คนมันก่อนัก มันก่อชักมันไป คนคนนั้นก่อบ่าสู้อะหยังเอาก่าหลับ กระเป่ามันก่อรำคาญมันก่อตด แล้วก่อเอาไปอู้ตั้งคนคนนั้นเห้อมันตื่นนา ทีนี้พอบ่ากองกระเป่ารตตดแล้วอู้ตั้งคนนั้น มันเหม็นมันก่อนีกหว่าถึงโงงุ่นนะก่า ปอสะคู้ตั้งมันก่อหว่า "โหถึงโงงุ่นแล้วก่า"

โรงงุ่น

20 ปีที่ผ่านมา ตรงบริเวณถนนจากเจียงใหม่มาล่ำพูน จะมีโรงงานทำวุ้นอยู่แห่งหนึ่ง จะส่งกลิ่นเหม็นมาก วันหนึ่งรถโดยสารก็พาคนมาจากเมืองเจียงใหม่ คนโดยสารคนหนึ่งขึ้นรถแล้วก็นอนหลับไม่สนใจสิ่งใดเลย คนก็แน่นเบียดกันไป จนคนที่เป็นกระเป่ารถก็รำคาญ จึงผายลมเอาไปอึ้งที่จมูกของชายคนทีนอนหลับ ชายคนนั้นก็ไต่กลิ่นเหม็นก็สะคู้ตั้งขึ้น พุดว่า "ถึงโรงงานทำวุ้นแล้วหรือ"

47. เล่นหวย

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ด.เหล่า่าง ด.บ้านโสัง จ.ลำพูน

มีคนตีคั้งหวยนัก หันอะหยังก่อตีเป็นเลขหวยหมด โดยเฉพาะมันนี่ก่อเหมินกัน เจื่อกันเป็ นลมๆ แล้งๆ บางทีเอาไปแดงมันก่อถูกแต่เนื้อ มักอย่างมีป้าคนหนึ่งมันก่อเป็นแม่ก้า เมื่อคืนมันก่อฝันหว่า มันออก 12 ก่อเลยไปจ่ายภาคก่อหอบเปิดไป มันก่อคิดในใจหว่าก่อนวันนี้ปะหวย 12 ก่อจะซื้อ 12 ขณะ ตีเข้าไปในภาคก่อไปหันใส่แม่ก้ากำลังขาย อยู่อู่ก่เลขจะเข้าไปซื้อ เพราะว่าจ้าก่อบามี ในใจมันก่อ คิดถึง 12 มันก่อเข้าไปหแม่ก้า แทนที่มันจะบอกถาหว่า

"ขอซื้อฮ้า" มันกลับบอกว่า "แม่ก้าห่อ 12 ห่อ 2 บาท"

เล่นหวย

มีคนตีคั้งหวยมากมาย เห็นอะไรก็จะตีเป็นเลขหวยทั้งหมด โดยเฉพาะถ้าหากฝันก็จะเอามา พุดให้คนอื่นฟังและช่วยกันตีเป็นเลขออกมา และบางทีเอาไปแทงมันก็เกิดถูกขึ้นมาจริงๆ เสียด้วย มีป้า คนหนึ่งเป็นแม่ก้ากลางคืนก็ฝันว่า หวยจะออกเลข 12 ก็ไปตลาดในตอนเช้าเพื่อจะซื้อของมาขาย นางก็ คิดไว้ในใจว่า "เออ..วันนี้ถ้าหากพบตลาดฯ หรือพบคนที่ขายหวยก็จะซื้อ 12 แล้วนางก็ท่องไปตลอดทาง ขณะที่เข้าไปในตลาดไปเจอแม่ก้าขายปลาร้าก็พูดว่า "แม่ก้าห่อ 12 ให้ 2 บาท" แทนที่จะซื้อปลาร้าแต่ ใจพะวงอยู่กับเลข 12 จึงพูดอย่างนั้น

48. สุขคำตุ้

วิทยากร : นายยุทธ วิวัฒน์

ที่อยู่ : 38 บ้านม่วงน้อย ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ตุ้เจ้าจะไปกุมข่าว บ่าสุขออกไปนอกวัดเอาเตนตำปลายจานแกลิ่งตุ้เจ้า แล้วก่าตุ้เจ้าโต้นนั้นก่ามา
ฮ้อง

“บ่าสุขลูก ตุ้เจ้าจะไปกุมข่าว”

บอกหื้อ บ่าสุขปิดประตูฮับประตูวัดหมด ตุ้เจ้าปึกมามาฮ้องบ่าสุข

“บ่าสุข ไชประตูเหือฮาละ” บ่าสุข บอกว่า

“ฮาบ่าไชนี้ตุ้เจ้าบ่าหื้อฮาบ่าไชนี้ เอียนนี้”

ตุ้เจ้าก่าหว่า “ฮานี้แหละตุ้เจ้า กิงก่าคาย”

ตุ้เจ้าก่าลยได้ไปนอนอยู่ไควบ่าฝัก แล้วก่ายามแม่ม่ายคนนั้น ก่ามาป่าฝักนาโศ่มใส่กับน้ำพริก
ก่าลยเอาเหือยขอเกาะคอตุ้เจ้า คอตุ้เจ้าบุคตกไป เอาก่าลยหันว่าบ่าใจบ่าฝัก

สุขแกลิ่งพระ

วันหนึ่งเจ้าอวาสโดนสุขแกลิ่งเอาเหียนจุดไว้เพื่อหลอกให้เจ้าอวาสเข้าใจว่าเข้าแล้ว เมื่อเจ้า
อวาสรีบลุกออกไปก็สั่งสุขว่า ห้ามเปิดประตูรับใครใครมเรียลก็ห้ามเปิด สุขก็รับคำฮ้มฮ้ม เจ้าอวาส
ออกไปบิณฑบาตก็ไม่เจอใครนอกวัดก็มีตสนิทจึงกลับมาวัดเรียกให้สุขตื่นเปิดประตูรับ

“สุข สุข เปิดประตูหน่อย สุข สุข เปิดประตูหน่อย” นายสุขก็ตอบเจ้าอวาสว่า

“ไม่เปิด” เจ้าอวาสไม่ให้เปิดประตูรับใคร”

เจ้าอวาสก็บอกว่ “ฮานี้แหละโวยเจ้าอวาส”

เจ้าอวาสก็เลยได้ไปนอนในสวนฝักข้างวัด เจ้าอวาสต้องนอนอยู่ในสวนฝักของหญิงม่ายคน
หนึ่ง ตอนเช้ามีตหญิงม่ายเจ้าของสวนมาเก็บฝักที่แก่เอาไปจิมน้ำพริกในนอนเช้าวันนั้นด้วยก็เอาเคียว
ตะขอเกี่ยวคอเจ้าอวาส เพราะนางนึกว่เป็นผลฝักหัวเจ้าอวาสลยขาดคตกลงได้ฝักนางจึงรู้ว่า ไม่ใช่ฝัก

49. สุขคำตุ้

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ป่าสุขต่างงาดำอ้อยใส่ข้าวปั้นไว้เหมือนจีหมาเป็นเจ้าก่อนถามว่า

"สุขอะหยิ่งนั่นนะ"

ป่าสุขก่อนว่า "เมื่อคืนหมามันมาของตีเห็น ตู้อกลงไปใส่บาตรมันจีหั้นก่า"

"โอ้ คิงยังบ่าไล่มัน"

"โอ้ ก่ามันหวานมันลำลองจิมผ่องเลาะ" มันปิดตู้อกลงกิน

"โอ้เมาะ วันศุกร์เห่อมันมานอนแหมเนื้อ" ป่าสุขได้ทีก่ามันก่าเอาจีหมาเป็นใส่ตู้อกลงก่าถามว่า

"วันนี้มาแหมก้อ"

"ป่าสุขว่า "มาก่า" โห้จาดใหญ่"

ตู้อลงจิมเลาะ "โอ้ วันนี้สั้นๆ ผาดๆ บ่าหมินต่าวบ่าเฮ้อย"

สุขแกล้งพระ

สุขเป็นคนที่ชอบแกล้งพระ วันหนึ่งเขาได้โยกลงจากสมน้ำอ้อยผสมข้าวเหนียว เมื่อผสมเสร็จแล้วก็มีลักษณะเหมือนจีหมาเป็นพระก็ถามว่า

"สุข อะไรนะ"

สุขก็บอกว่า "อ้อ..เมื่อคืนหมามันมาจีไว้ตอนที่พระไปบิณฑบาต

พระก็พูดว่า "เอะ..เจ้าทำไม่ถึงไม่ไล่มันไปละ"

เจ้าสุขก็พูดว่า "ก็..มันหวานมันจะไล่อะเสียดาย ไม่เชื่อท่านลองชิมดูซิ" พระก็ชิมงาใส่น้ำอ้อยคลุกข้าวเหนียว ก็มีรสชาติอร่อยเต็มมัน ก็พูดว่า

"โอ..พรงนี้ให้มันมาอีกนะ ไม่ต้องไล่มันหรอก"

วันรุ่งขึ้น พระก็พูดว่า "สุข สุข วันนี้มีไหม"

สุขก็อ้อมพูดว่า "มีซินี้ไง ที่นี้มันก็เอาจีหมาเป็นจริงๆ ให้พระกิน

เมื่อพระกินก็พูดว่า "เอ..วันนี้ทำไมรสชาติไม่เหมือนเดิม ผาด เปรี๊ยว แกรมหมื่นอีกต่างหาก"

50. สุขคำดี

วิทยากร : พ่อหนานป่า ธรรมดา

ที่อยู่ : 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ตุลึงคันทันหนึ่งมันอยู่วัด วัดโบราณเก่าแล้วเป็นขี้จี้เป็นมาขอะฮะฮังกำบ่าหือ มีวันหนึ่งมีต้น
บ่าเกียง ไผ่มาขอกำบ่าหือกัน ทีนี้บ่าสุขกำขอบายบ่าผัก บ่าฮัก มันกำเอาไม้ส้าวไปอัน ไปตีต้นบ่าเกียง
ตุ้เจ้าหันกำเลยเอิ้นว่า "สุข คิงมาสิอะฮะฮังนี้"

บ่าสุขมันก่อนว่า "อันตุ้เจ้าเป็นจะมาตานผ้าป่าวัดนี้ มันจะเติกต่างเป็นกากำบ่าเกียงนี้ละ"

"เป็นจะมาม่อใด"

"เนียง แรมค่านีย"

"เออจันก่อนหัน" บ่าสุขก็ฟัน กำเลยได้กินกำนั้น เออ ตุ้เจ้ากองหาจะไคหายจ่อย

สุขแก่สังพระ

มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่งอยู่ที่วัดเก่าแก่แห่งหนึ่งในหมู่บ้าน เป็นคนที่ขี้เหนียว ชาวบ้านคนในหมู่บ้าน
มาขอะไรเจ้าอาวาสจะไม่ให้ ในวัดมีต้นมะเกียงอยู่ต้นหนึ่งออกลูกดก ใครมาขอก็ไม่ให้ กะดำป่าเป็น
ขโยมวัดได้คิดอุบายที่จะได้กินมะเกียง วันหนึ่งเขาได้ไปยืนดูต้นมะเกียง แหงนหน้าขึ้นดูบนต้นแล้วปาก
ว่า เอ..คงจะไม่ได้ ขณะนั้นเจ้าอาวาสรีบเดินผ่านมาเพราะกลัวมัน จะแอบเก็บมะเกียงของหลวงจึงถามว่า

"สุข เจ้ามาทำอะไรแถวนี้"

กะดำป่าพูดว่า "ได้ยินว่าคนจากกรุงเทพฯจะเดินทางมาทอดผ้าป่าที่วัดของเรา แต่ต้นมะเกียงมัน
ขวางทางอยู่นี่สิ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี" เจ้าอาวาสมองเห็นว่าจะได้เงินเยอะจึงพูดว่า

"เขาจะมาเมื่อไรจ๊ะ" "ก็วันแรมหนึ่งค่ำที่จะถึงนี่ละ"

"เจ้าอาวาสก็ว่า "เออถ้าหากมันขวางทางก็ตัดมันทิ้งเสียเถอะ" จึงทำให้กะดำป่าได้กินมะเกียง

51. หกสหาย (ไอ้ขาขอ , ไอ้ตาบอด , บ่าจี้มูก , บ่ากั้นเลี่ยม , ไอ้มือหลวง , บ่าหัวหลวง)

วิทยากร : นายไล สิทธิตัน

ที่อยู่ : 198 ม.10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองลี่ อ.เมือง จ.ลำพูน

บ่าขาขอมันไปไหนบ่าได้ บ่าตาบอดมันกำไปไหนบ่าได้ ทีนี้บ่าขาขอมันมันกำจี้บ่าตาบอดไป
ถึงดีเก้าไม้โหลงต้นหนึ่ง มีนกเอ่งไข้อยู่บนบ่าไม้มัน บ่าตาบอดกำบอกเห้อบ่าตาขอขึ้นต้นไม้ บ่าขาขอ
ก่อนบอกว่าขึ้นบ่าได้ บ่าตาบอดก็ขึ้นไปจอก กำเจอโงเห่า โงเห่าก็อู้ปัดใส่ตา บ่าตาบอด บ่าตาบอดเปียคอ
โงเห่าขว้างมา ไอ้ขาขอชะหลุดผุดผัดลุก เอ้อซาก่อตี บ่าตาบอดก้อตาคี บ่าขาขอกำขอด กำเลขโจนกันไป
ต่อไปเจอใส่บ่าจี้มูกนั่งอยู่ต้งิมโปลก มันก้อถามว่ามาเยอะเหยงอยู่ที่นี่ กำเลขว่า ไปด้วยกันเฮาคณพิการ
เหมินกัน ไปแถมไปปะใส่บ่ากั้นเลี่ยมเหมมละ มันกำจวนกัน ไปแถมไปปะใส่บ่ามือโหลง ปัดโธ่มือจัดโหลง
ทีนี้ก้อไปด้วยกัน 5 คน ไปแถมไปปะใส่บ่าโโหลง บ่าโโหลงกำหว่ามาเย่เหยงกันนี้ กำอู้กันเข้าใจว่า
โจนกันไปเซาะหาป่า ไปเจอแม่น้ำอาเรือแล่นไปในน้ำ กำได้ป่าเป็นเก็งลำเรือ

ทีนี้มีสาวสองคนมาขอซื้อป่านะกา ไผจะเอาเห้อกำจี้อาย เห้อบ่าจี้มูกจะเอาเห้อกำจี้อาย เพราะว่า
จี้มูกมันโหลงนี้ บ่ากั้นเลี่ยมกำบ่าดีอายกันมันเลี่ยม ทีนี้กำเห้อบ่ามอโหลงกำโก้ยมอมันโหลงป่านันไค้
เส่งลำเรือ และบ่ากั้นเลี่ยมกำไค้โขด มันกำเอาคันกระแทกลำเรือ บ่าจี้มูกกำสั่งจี้มูกติดเรือ จี้มูกกำถอย
หาย กั้นเลี่ยมกำเลขหาย ก่ายเป็นคนดีหมดเลย

หกสหาย

มีผู้ชายสองคน คนหนึ่งขาขอไม่สามารถเดินได้ คนหนึ่งตาบอด วันหนึ่งคนทั้งสองเดินทางเข้าไปป่าเพื่อหาของป่ามาขาย โดยคนขาขอซื้อคนที่ตาบอด คือตาบอดเป็นขา คนขาขอเป็นตา เมื่อเดินไปถึงต้นไม้ต้นใหญ่ต้นหนึ่ง ก็พบว่ามึรังนกอยู่บนต้นไม้ คนที่ขาขอบอกว่าเห็นรังนกบนต้นไม้ คนที่ตาบอดบอกกับคนขาขอว่า "ขึ้นต้นไม้สิ" คนที่ขาขอบอกว่า "ขาขึ้นไม้ได้ จะขึ้นอย่างไร" คนตาบอดก็ต้องขึ้นไปเอาไข่เอง ไปล้างเจองูเห่า งูเห่าพันพียถูกตาก็ทำให้คนตาบอดตาหายบอด ด้วยความตกใจคนตาบอดโยนงูลงถูกคนขาขอ คนที่ขาขอกระโดดเตะเขาทำให้ขาดีสามารถเดินได้ เมื่อทั้งสองปกติเหมือนคนธรรมดา ก็ชวนกันเดินทางต่อไป ไปเจอคนขี้มูกเยอะนั่งอยู่จอมปลวกก็เลยชวนไปด้วยกัน ไปเจอคนก้นแหลมก็ชวนไปด้วยกัน ไปอีกเจอคนมือใหญ่ ก็เลยชวนกันไปด้วยกัน 5 คน เมื่อไปอีกก็ไปเจอคนศีรษะใหญ่ ก็ชวนไปด้วยกันเป็น 6 คน ก็ชวนกันไปหาปลาในแม่น้ำโดยถารเอาเรือแล่นในน้ำ ก็ได้ปลา 1 ลำเรือ

ที่นี้ก็มีสาว 2 คนมาขอซื้อปลา คนทั้งหมดต่างก็ซื้อขาย ไม่กล้าเอาปลาให้สองคนที่ขี้มูกใหญ่ก็บอกว่าอายุขี้มูกใหญ่ คนที่ก้นแหลมอายุสาว คนที่มือใหญ่จึงเอามือโกยปลาเกือบหมดลำเรือให้สาว คนที่ก้นแหลมก็โกรธเอากันกระแทกลำเรือ คนที่ขี้มูกเยอะก็สั่งขี้มูกเต็มลำเรือ คนที่ก้นแหลมก็หาย คนที่ขี้มูกเยอะก็หาย กลายเป็นคนดีหมด

52. ฮ้างสักกำเมาะ

วิทยากร : นายวิจิตร ตีจิตกาศ อายุ 54 ปี

ที่อยู่ : 13 บ้านเมืองลึก ต.หาทุ่งหลวง อ.แม่หา จ.ลำพูน

มีกลุ่มหนึ่ง จำนวน 5-6 คน ใค่อยากจะซื้อควายจาวเขา เพราะกำนซื้อควายบ่าเดวนี้ ถ้าเขาไปซื้อตำนตีห้องตลาดมันราคาแพง เวลาเอาไปก้าไปขายก้อบ่าได้ก้าไฮดี หมูเสาเนยะก้อขนเห่อไปดวยกัน ไปติดต่อซื้อควายของกะเหรียงบนคอดยดีกว่า ทีนี้หมู 3-4 คนดีจะไปก้าไปขาย ก้าวัก้าควายก้อได้เดินทางไป ขึ้นบนคอดยไปไปบ้านกะเหรียง บ้านจาวเขา บ้านยาง พอดีก้อไปปะใส่เจ้าของบ้าน ดีเป็นมีควายอยู่ 7-8 ตัว ทีนี้ก้อเข้าไปถามหว่า

"เส่ว จะขายควายก้อ เขาเป็นป้อก้ามาเซาะซื้อควาย" ทีนี้ยางก้อบอกหว่า

"บ่ใค่ขายเต่อ" บอกไปจะอี้ ทีนี้กำนเข้าใจต่างคนป็นราบหว่า "บ่าใค่ขายเต่อ" แสดงว่าเจ้าของยังจะขายอยู่จึงมาค้อรองหว่า

เอาอี้ดีกว่า เสงควาย 7-8 ตัวเน่ สองฮ้องโล๊ะ จะเอาจะไค" (หมายถึงราคา)

"ขอลองฮ้องสักกำเมาะ จะเอาค่าไค"

ค้อกันจนม่อแลงม่อค้ำ ยางน้นก้อหว่า

"บ่อใค่ขายเต่อห่า" มันก้อหว่า

"อ้อ กอนว่าจับราคา ก้อลองว่ามาเลาะจะเอาราคาค่าไค ฮ้องมากำเมาะจะเอาจะไค"

ทีนี้ยางมันก้อหว่า "เฮฮ้องบ่าจ้างนี้"

ทีนี้ป้อก้าก้อหว่า "ลองฮ้องก้อนสักกำเมาะ ฮ้องโตวหย่ายนี้เฮ้า"

ยางก้อว่า "ตัวหย่ายเฮฮ้องบ่าจ้างห่า"

"อันก้อลองฮ้องตัวน้อยดีสุดเลาะ เพราะว่าแลงเป็นแลงแล้ว ฮ้องสักกำเมาะ ฮ้องตัวน้อยสักกำเมาะ"

ทีนี้ยางก้อคคะยันคะขบ่อได้ก้อหว่า "เออ..เฮฮ้องละเนื่อเฮาจะฮ้องครั้งควะอะอันเนาะ"

"เออ ฮ้องก้อฮ้องเตอะ กำเดวก้อกำเดว"

ทีนี้ยางมันก้อฮ้องเป็นเสียงฮ้องของควายตัวน้อย

"เหวะ เหว่ เหว่" (เสียงควายฮ้อง) "เฮฮ้องแล้วล่อ"

ป้อก้า "....." "....."

อ้องสักกำมาะ

มีคนกลุ่มหนึ่ง 5-6 คน อยากซื้อควายจากชาวเขา เพราะว่าการซื้อขายควายในปัจจุบันนี้ ถ้าซื้อกับคนพื้นเมืองตามท้องตลาด เวลาเอาไปขายจะได้กำไรน้อย เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ไปติดต่อซื้อควายจากชาวกะเหรี่ยง พอเดินทางไปพบบ้านกะเหรี่ยง ที่มีควาย 7-8 ตัว ชายกลุ่มดังกล่าวจึงเฝ้าปากถามกะเหรี่ยงเจ้าของบ้านว่า "เพื่อนต้องการขายควายไหม พวกเราคือพ่อค้าจะมาหาซื้อควาย" กะเหรี่ยงก็ตอบว่า "เราไม่ต้องการขายตอนนี้" พ่อค้าคิดว่ากะเหรี่ยงคงอยากขายอยู่บ้าง จึงตบรองว่า

"เฮ้า เาอย่างนี้ดีกว่า ควาย 7-8 ตัวนี้ ลองตั้งราคามาว่าจะเอาราคาเท่าใด"

กะเหรี่ยงก็ตอบเช่นเดิม ต่อลงกันจนเย็นจนค่ำ พ่อค้าก็บอกว่า

"บอกราคามาซิ (อ้อง) มากำมาะ) จะเอาเท่าไร"

กะเหรี่ยงก็ตอบว่า "เราเรื่อง (อ้อง) ไม่เป็น"

พ่อค้าก็พูดว่า "ลองบอกราคา (อ้อง) มาหน่อยเถอะ บอกราคา (อ้อง) ตัวใหญ่ราคาเท่าใด"

กะเหรี่ยงก็บอกว่า "ตัวใหญ่เราเรื่อง (อ้อง) ไม่เป็น"

พ่อค้าก็บอกว่า "งั้นลองบอกราคา (อ้อง) ควายตัวเล็กก็ได้ นี่ก็เย็นแล้วลองบอกราคา (อ้อง) ควายตัวเล็กมาก็ได้"

ที่นี้กะเหรี่ยงทนคำคะยั้นคะยอของพ่อค้าไม่ได้ ก็บอกว่า

"เฮ้า เรื่องก็เรื่อง เราจะเรื่องครั้งเดียวเท่านั้นนะ"

"เออ บอกราคามาเถอะ บอกมาครั้งเดียวก็ได้"

ที่นี้กะเหรี่ยงก็ร้องเป็นเสียงควายตัวเล็ก

"หะเห่ หะเห่ เสียงร้องของควาย) เราเรื่องแล้วเิง"

พ่อค้า "....." "....."

5.2 นิทานตลกหยาบโตน

PAYAP UNIVERSITY

58. แจ้ข้าวแล้ว

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.มหล้ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ในสมัยโบราณเอนตีเป็นเป้งบ่าใจมันมีห้องเหมินบ่าเด่ว มันมีลักษณะโล่งๆ ที่นี้ก่อนวันหนึ่งมีกำนแต่งงานที่บ้านแห่งนี้ โดยครอบครัวนี้ก็มีลูกสาวคนเดว หลังจากตีแขกบักไปหมดแล้ว ป้อเมกับแม่มันก่อนเข้านอน ดางฮิมฝาด้านหนึ่งและก่อนมีสติซ้ออื่นๆ กั้นกั้นกำง ฮิมเหมค้ำด้านหนึ่งก่อนเป็นต้นนอนของเจ้าบ่าวเจ้าสาว ลูกสาวตีแต่งงานขณะตีเข้านอนเจ้าบ่าวกับเจ้าสาวก่อนจะจูจี้กัน จะใครก่อนบ่าฮู้น สักก้าก่อนมีแสงฮ้องขึ้นหว่า

"อิมเอ" ฝ่ายแม่กับป้อของมันก่อนยังบ่าหลับเด่อ นอนอยู่ตางจ้อก แม่มันก่อนเอิ้นหว่า

"อะฮยังฮ้อน้อย ฮ้องฮยัง"

ลักแต้มันกำลังเข้าด้ายเข้าเข็มกับเจ้าบ่าวมันก่อนเลยฮ้องหาแม่ มันก่อนฮ้อแก้เงินหว่า

"แจ้ข้าวแล้วถา"

ผลตีสุดแม่มันก่อนหว่า "ฮันก่อนมึง ไปแจ้ถาละ"

มันก่อนหว่า "ฮ้อเจ้าบ่าวว่าง" แม่มันก่อนหว่า "ฮ้อก่อนบ่าวว่างป้อมึง

แจ้ข้าวแล้ว

ในสมัยโบราณจะนิยมทำบ้านหลังใหญ่ แต่จะทำในลักษณะโล่งๆ ไม่มีห้องใช้วิธีเอาที่นอนคั่นครอบครัวมีลูกสาวเพียงคนเดียว วันหนึ่งมีการแต่งงานที่บ้านลูกสาวมีคนเดียว แต่งงานเสร็จแล้วก็ต้องมีการใช้ที่นอนคั่น ระหว่างห้องของพ่อแม่กับห้องของลูกเขยกับลูกสาว ขณะที่เข้านอนเจ้าบ่าวกับเจ้าสาวก็จูจี้กันหยอกล้อกันลูกสาวร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า "แม่ ฝ่ายพ่อกับแม่ของหญิงก็ยังไม่นอนก็พูดว่า

"มีอะไรหรือลูกเรียกแม่ทำไมกัน" ลูกมันก็พยายามกลบเกลื่อนว่า (เพราะเป็นช่วงที่เจ้าบ่าวกำลังนอนด้วย) จึงพูดขึ้นว่า "แม่แจ้ข้าวหรือยัง" พูดแก้เก้อ แม่ก็บอก ว่า

"ฮ้อน้อยไปแจ้ถา" ลูกสาวก็บอกว่า "ลูกไม่ว่าง" แม่ก็บอกว่า "แม่ก็ไม่ว่างเหมือนกัน"

54. ดินต่างปาก

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

มีครอบครัวหนึ่งมีแม่มีลูกสาว 2 คน คนโตกับคนโตน้อง คนโตน้องชื่ออ้อหล้า ที่นี้มีวันหนึ่งแม่มีน้าไปใส่สบาย นอนได้ 3-4 วัน เป็นไข้ป็นเฉย คือหลังจากตีหมอนหรือมือของละอ่อนสองคนนั้นตายละไป มันก็เริ่มบ่าสบายนอน บ่ายอมกินข้าวกินน้ำอะหยังสักอย่าง ฝ่ายลูกคนโตก็ไปโท้งว่า "เอ..อ้อแม่เป็นจะไค เป็นตั้งบ่าลูกอะหยังสักเท่อ"

ก็เลยมาปรึกษาพี่น้องหล้า ขณะนี้ปรึกษากันน้าแม่มีนก่อนนอนอยู่ในห้องได้ยินเขาอู้กันอยู่ โตพี่มันก็ว่า "เอ..อันอ้อแม่มีนไคได้ไคค่า หลังจากอ้อตายเน่ เป็นเหงานาเป็นบ่าลูก บ่ายอเสาเสาะโศเพื่อเป็นบ้อ"

ฝ่ายอ้อหล้าก็บอกหว่า "โอะ..อ้อแม่เป็นจะเอาหา เป็นเฒ่าแล้วนิ เป็นบ่าไคได้ไคค่า"

ขณะที่อ้อหล้าอู้จะอันนะแม่มีนก่อนปกกโทขึ้นว่า "เอาดินต่างปากอ้อหล้าถึลละ"

เอาเท้าตัดปาก

ครอบครัวหนึ่งมีแม่ลูกสาว 2 คน คนโตกับคนเล็ก คนเล็กชื่อว่าคำหล้าหรือเรียกกันว่า "อ้อหล้า" วันหนึ่งแม่ของทั้งสองคนไม่สบายต้องนอน ลูกไปไหนมาไหนไม่ได้เป็นไข้ปวดศรีษะ เพราะหลังจากที่พ่อของนางทั้งสองคนตายไป แม่ก็เจ็บป่วยอออๆ แอ่ๆ มาตลอด พี่สาวจึงพูดกับน้องสาวว่า

"อ้อหล้า อ้อหล้าแม่ของเราไม่สบายมานาน สงสัยว่าแม่อยากได้สามีใหม่ สงสัยแม่จะเหงาเราหาสามีให้แม่ดีไหม"

น้องสาวก็บอกว่า "พี่ทำไมคิดอย่างนั้น แม่แก่แล้วคงไม่คิดไม่เอาหอรอก"

แม่อยู่ในบ้านไม่สบายก็พยายามลุกขึ้นพูดว่า "อ้อปีเอาเท้าตีปากอ้อหล้าหือ"

55. ตูเจ้านอนกับสาว

วิทยากร : นายไล สิทธิตัน

ที่อยู่ : 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ต.เหมืองลี อ.เมือง จ.ลำพูน

ตูเจ้าไปนอนกับสาวตั้งวันเดีงวัน มีวันหนึ่งใกล้เจ็งเกิดนะกำ สาวมันกำฮ้องว่าลูกลูกจะเจ็งเกิดแล้วนา มันกะบ่าหลากกากเกกตุกขึ้น มันกำไปเป้อเจ้าอ้งสะนั้นบ่าใจเจ้าอ้งสะ ไปเป้อเจ้าอื่นอื่นนั้นมาเกียน โหม้คนะกา มาถึงวัดกำพระน้อยมาหันกำหว่า ปุคโธ อะฮยังเนผิตปกติแล้ว พระน้อยนั้นกำหว่า

"แจ่งบ่าแจ่งกำแล่งหันลาย ยิงขวยกำแล่งหันแจ่งจีน"

ตูเจ้านั้นกำหว่า "อะฮยังบ่าน้อย ว่าธรรมอะฮยังจะนั้น" กำเควพระน้อยมาฮ้อง

"ตูเจ้านมาฝ้ออะฮยังในน้ำบ่อเน" อะฮยังยงใจเน ตูเจ้านั้นกำลงมาฝ้อน้ำบ่อ กำหันเงากำมาหันดินจีนนะกำมัดโ ทินี่กำโหตูเจ้ากำเอาออกเอาขึ้นละไว้หัน

ตะวันเลงมานางนัทธิ มันมาเอาผักหมูมาแก้วป่าเตวัด กำเควกำแก่งช้อยหว่า

"ตะวันโคงลงไปจีนจีน คัวฝ้าเหลิงขมัน กำเอาขึ้นขำมี" ตูเจ้าก่อเข้เอาธรรมะมาหว่า

"นางนัทธิ ปักคู้บี่จะเอาไปโส่ง"

พระนอนกับสาว

หมู่บ้านแห่งหนึ่ง พระยังไม่หมดจากกิเลสตัณหา จึงแอบได้เสียดกับสาวในหมู่บ้านจะต้องเข้ามานอนกับสาวทุกๆ วัน วันหนึ่งพระตื่นสายรีบลุก เพราะกลัวคนในหมู่บ้านมาเห็น ด้วยความรีบพระได้ฉวยผ้าอังสะเพื่อโปกหัว แทนที่จะได้ผ้าอังสะกลับฉวยได้ผ้าซิ่นของสาวไปโปกหัวรีบเข้าไปวัดพระเณรมาเห็นก็พูดว่า "ปูดโซ่ อะไรจึงทำอย่างนั้น หมายถึงทำไมเจ้าอาวาสจึงเอาผ้าซิ่นโปกศรีษะ แล้วเขาก็พูดว่า

"แจ่งบำแจ่งก่อแสงหันล่าย ยิ่งชววยก็หันตั้นซิ่น" (หมายความว่า ยิ่งเข้าก็ยิ่งเห็นความลับปรากฏ ยิ่งสายก็เห็นความลับปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น)

เจ้าอาวาสก็สงสัยว่าทำไม เณรจึงแต่งกลอนว่ากลอนเช่นนั้น จึงทำว่าทำไมหรือพระเณรจึงพูดอย่างนั้น มีอะไรผิดปกติหรือเปล่า เณรจึงขอกับเจ้าอาวาสว่า

"มาคุดอะไรนี้สิ" เจ้าอาวาสก็ไปคุดในน้ำก็พบว่า ตนเองกับผ้าถุงของสาวโปกหัว ก็ตกใจรีบแก้ออกไป คุกคามางมัทรีคือสาวที่เจ้าอาวาสไปนอนด้วยมาหาศก เพื่อเอาไปคุดให้แม่หนู เมื่อเข้ามาเขตวัด ก็พูดเป็นกลอนว่า

"ตะวันโคงลงไปจิ้นจิ้น ตัวเหลืองขมั้น ถ้าเอาซิ่นเข้ามา (นางก็พูดว่า เดี่ยวนี้ก็ค้ำลงมามาก ทำไมไม่เอาผ้าถุงคืน) เจ้าอาวาสก็พูดคำกลอนโต้ตอบว่า

"นางมัทรี แหมมมีด ตูปีจะเอาไปส่ง" (นางมัทรีไม่ต้องห่วง ตอนกลางคืนที่จะเอาไปคืนให้)

56. ปี่จายกับน้องเม

วิทยากร : นายศรีเมือง อินตะโสณ

ที่อยู่ : 107 บ้านป่าตัน หมู่ 10 ต.เหมืองจี้ อ.เมือง จ.ลำพูน

ปี่จายกับน้องเมจะเข่น้ำมันก่อนแต่งตั้งควาย มันเอาน้องเมไปจักสายตั้งควาย จะแต่งตั้งควายเนาะ พ่อหีน้องเมมันค่าเป็กางแต่งตั้งควายตั้งกาง น้องเมก่อนหว่าปี่จายไผหว่าแต่งตั้งควายตางกาง มันก่อนเอาไปใส่नाหมเจะ เอาน้องเมมันไปจุงควาย น้องเมมันใช้เขี้ยวปี่จายก่อนใช้เขี้ยว เขี้ยวบ่อได้คือว่าฝึกนาอยู่ ควายใหม่ห่อไปเขี้ยวบ้านปุ่น น้องเมมันก่อนหว่า

"ข้าเจ้าว่าปลคนจะไปเขี้ยวบ้าน"

ปี่จายมันก่อนหว่า

"ขอฝากเขี้ยวก่อนจะไปเขี้ยวบ้าน"

น้องเมมันมาถึงบ้านก่อนหว่า

"ปี่จายมันฝากมาแล้วละ"

มาถึงบ้านเขี้ยวโจวๆ อันนี้เขี้ยวปี่จาย แล้วก่อนมาเขี้ยวหมอันนี้เฮา แล้วแม่มันก่อนหว่า

"มันเขี้ยวก่อนปี่จายเป็นฝึกนาใหม่ปี่ได้ควายใหม่เป็นห่อ มาเขี้ยวบ้านแม่ แล้วเป็นฝากเฮามาอีเลาะ"

แม่มันก่อนหว่า

"ปี่ได้เนื้อ ถ้าควจะไปเอาโหวมันกำเลาะบ้านนี้เอี้ยเลาะ"

ทีนี้ก่อนไปมันซำเมี้ยสั้นซ่งๆ เนาะอีแม่มาเอี้ยหืออีเลาะ ก่อนานี้ค่าหือ ก่อนมาเขี้ยวก่อนเมี้ยจะหืออยู่บ้านกั้นยาเทีย ไปกั้นยาอะหยงเขี้ยวอันนั้นกะค่า แล้วแม่เมมันก่อนเปิดหือเขี้ยวหมค่าอะค่า แม่แล้วมันก่อนหายเน แล้วก่อนบีกมาย้านโหวมันถามกำมันหว่าจะใด ลูเฮอไปว่าจะใด ก่อนไปมันค่าเมยอยู่หันหลู มันก่อนถามว่ากั้นยาบ่าหยัง มันก่อนหว่าบ่ากั้นยาบ่าหยังมันค่าว่า เขี้ยวอันนั้นเป็นค่าเปิดหือมันเขี้ยวเทียกำ ปุดโถปุ่นมันบ่าแล้วกำแล้ว แบบนี้ป่านแล้ว บ่าเอาปุ่นเป็มิดโตไปกา มันค่าไปนั่งเฝ้าอยู่ตื้นน้ำตกอยู่โจกๆ เอาบ่าปอปโจงใส่วีคเข้าใส่ "โฝ่ม" สุขก่อน 2 คน ได้มันปากต่อมีหันเลาะ ทีนี้ก่อนโจงหม โฝม สุขดำ 2 คนได้ละปือเมมันก่อนถามว่า

"อะหยังลูกจาย"

มันก่อนหว่า "ป้าโหวจาดหย่าอีเลาะ กั้นสองคนได้ละ"

"อีป้อคน" ปือเมมันลงงม ลงงมลูกจายมันก่อนอยู่โหวปือ เมมันมุดเขี้ยวต้อ มันเล่นสูซี่เขี้ยวกำ ปู้ดโถก่ามันมันป้าแล้ว มันจะไปเวงเลาะปุ่นัน ทีนี้มันก่อนไปเกิด ตางหน้าหมค่า มันค่าเอาซูซี่

เอาขมึ้นกับปุ่นสูนกัน เอาเขาโคธูจีมัน ไปอยู่ตางหน้าปู้นั้นจะไปเอง มันก่อนถามว่า

"ลุงจะไปไหน"

"จะไปเวง"

"จะไปเล็งป่าหยัง"

"ไปเล็งลูกจายเยอูจีป้อเม"

"โอป้อลุง บอกก่อนหมิ่นใน ไหนก่อนหมิ่นนี้ ฝ่อฮู้จีเข้าเตอะ" อี้เถาะ ป้อเมมันก่อนเลย
มีกมาเหยงก่า

พี่เขยกับน้องเมีย

พี่เขยกับน้องเมียจะไปไถนาที่ทุ่งนาด้วยกัน ก่อนที่จะเอาควายไถนาต้องแหงตรงจุมกของควาย
ก่อนโดยเขาได้ให้น้องเมียไปดึงสายที่ใช้ร้อยตรงจุมกของควาย พ่อคิพี่ชายเหลือบไปเห็นของลับของน้อง
เมียจึงแหงจุมกของควายผิดไป ไปแหงตรงคางของควาย น้องเมียเห็นจึงทักว่า

"พี่เขยทำไมแหงคางของควายแทนที่จะแหงตรงจุมก" พี่เขยก็ยิ้มไม่ตอบ เมื่อไถนาได้มากพอ
สมควรน้องเมียเกิดอาการปวดจี พี่เขยซึ่งคิดไม่ดีกับน้องเมียบอกว่า

"พี่เขยก็ปวดจี" แต่กลับไปบ้านไม่ได้เพราะกำลังฝึกควายใหม่ไถนาทิ้งไม่ได้ พี่จะฝากจีพี่ไป
บ้าน (พี่เขยจึงปล้ำน้องเมีย)เมื่อน้องเมียไปถึงบ้านบอกแม่ว่า

"แม่พี่เขยฝากมาจีที่บ้าน" ทำให้แม่ยายลูกเขยคนนั้นรู้ว่าลูกเขยเล่นไม่ดีกับน้องเมียจึงคิดว่า
"เดี๋ยวเถอะจะไปจัดการลูกเขยตัวดี" แม่ยายจึงไปทุ่งนา พอลูกเขยเห็นแม่ยายรู้ว่าต้องมาล่นงานจึงทำที
เป็นไข้หนาวสั่น แม่ยายเห็นก็ถามว่า

"มึงเป็นอะไรไป"

ลูกเขยบอกว่า "ผมเป็นไข้"

แม่ยายถามว่า "กินยาหรือยังละ"

ลูกเขยตัวแสบก็บอกว่า "กินแล้วแต่มันไม่หายสักที"

แม่ยายก็ถามว่า "ทุกครั้งที่ เป็นไข้ ลูกเขยทำอะไร"

ลูกเขยก็บอกว่า "ทุกครั้งที่ เป็นไข้พอนอนกับเมียก็หาย"

แม่ยายสงสารจึงบอกว่า "เฮ้าแม่จะให้นอนด้วยหนึ่งครั้ง" ลูกเขยก็ยิ้ม เมื่อแม่ยายกลับมาบ้านก็
เล่าให้สามีฟัง สามีที่เป็นพ่อตาที่รีบออกไปจะจัดการกับลูกเขย ไปถึงเห็นลูกเขยกำลังจะจับปลา โดยมัน
แกล้งเอาดินขว้างลงน้ำทำให้ดูเหมือนปลากะโดดขึ้นลง

พ่อตาสนใจก็ถามว่า "มีอะไรหรือ"

ลูกเขยจอมกะล่อนก็บอกว่า ปลาพ่อตัวใหญ่เนื้อเริ่มเสย ถ้าหากช่วยกันจับสองคนก็สามารถจับได้"

พ่อตาจึงบอกว่า "พ่อจะช่วยเอง" พ่อตาก็กระโดดลงน้ำ มุดเข้าต่อน้ำที่เข้าใจว่ามีปลาอยู่ ลูกเขยเห็นพ่อตามุดเข้าต่อน้ำหันตูดมา ก็ทำมิตมิร้ายกับพ่อตา ทำให้พ่อตาโกรธมากรีบกลับบ้านจะไปในเมืองไปแจ้งตำรวจ เมื่อเดินทางมาได้ครึ่งทางพบชายอายุรุ่นราวคราวเดียวกันชายคนนั้นก็ทักว่า "ลุงจะไปไหน"

เขาตอบว่า "จะไปในเมืองไปแจ้งตำรวจว่าลูกเขยทำไม่ดีกับตนเอง"

ชายคนนั้นก็พูดว่า "โถลุงไม่ต้องไปหรอก มันก็เหมือนกันข้าก็โดนลูกเขยทำมิตมิร้ายเช่นกัน ทำให้พ่อตาจำใจกลับบ้าน"

PAYAP UNIVERSITY

57. ปี่เขยกับน้องเมีย

วิทยากร : นายวิจิตร ตีจิตกาช อายุ 54 ปี

ที่อยู่ : 13 บ้านเหมืองลึก ต.ท่าทุ่งหลวง อ.แม่ทา จ.ลำพูน

วันหนึ่ง ปี่เขยกับน้องเมียได้ไปไร่และก่อนจะตัดไปตวยกันนั้น ปรากฏว่าปี่เขยกับน้องเมียได้สู้กันถึง เล็งประชาธิปไตย เพราะว่าปี่เขยได้ไปอบรมก้านเผยแพร่งประชาธิปไตย ทีนี้น้องเมี้ยนก่อนถามว่า

"ประชาธิปไตยหมายถึงอะหยัง แล้วก่อนไปอบรมแล้วจะเอาไปเผยแพร่อะไร" "

ปี่เขยก่อนเล่าเห่ฟังพร้อมกับตวยกันน้องเมี้ยนไป พอดีวันนั้นฝนตกหนัก น้องเมี้ยนก่อนมีจ้องก้าง ตีนที่เขยกับน้องเมี้ยนก่อนสู้กันไปถึงก้างตาง ปี่เขยก่อนเจิบ ทีนี้น้องเมี้ยนก่อนสู้ก่อนไปเรื่อยๆ เหลียวมาปี่เขยก่อนบ่อ ได้สู้ ก่อนเลยเอะใจถามหาว่า

"ปี่เขยจะไต่บ่อ ไปกีดป่าหยังตะกั้สู้จ้ำคิด แล้วบ่อแล้วยังทำกั้ดมึงกั้ดอะหยัง" ปี่เขยก่อนหาว่า

"ก่อนบ่อได้กั้ดอะหยังอะ กั้ดเหมือนหยังนึ่งกั้ดนั้นเนาะ"

ทีนี้พ้อหาว่าอย่างอื่บ่บ่ขึ้นมา น้องเมี้ยนซึ่งเป็นสาวก่อนหวยมาล่อฟาดเอาร่มฟาดปี่เขย ก่อนว่าปี่เขยกั้ด บ่อดี เป็นคนดีแต่ใจบ่อดี ทีนี้ปี่เขยเมี้ยนก่อนถามว่า

"เหอ แล้วมึงหาว่าปี่เขยมึงกั้ดจะหือ"

มั้นก่อนหาว่า "กั้ดว่าปี่เขยจะเมคเฮาอื่ก่า"

ทีนี้ก่อนถามเห่ก้านมันเปลี่ยนแปลงไป ปี่เขยก่อนบ่อหาว่า

"ใจกั้ดอูกุล ความจริงปี่เขยมึงบ่อใจกั้ดจะอื่้น กั้ดว่าเวลาฝนตกป่าแล้วนี้ เวลาตีมีน้ำนองตางหน้า จะมีวิธีข้ามอย่างใดดี"

ทีนี้น้องเมี้ยนก่อนนึ่งได้ก่าเห่ากั้ดคิดไปละ ก่อนขอโทษขอโผยปี่เขย ก่อนทีนี้บ่อไปถึงห้วย ปรากฏว่าน้ำนองเต็มห้วย น้ำนองเต็มฝั่ง ก่อนมีคน 4-5 คน อยู่ตีหั้น ปี่เขยก่อนพยายามเอาหมุ่นั้นข้ามน้ำ เพราะน้ำลึกไปถึงคอข้ามไปที่ละคน ทีละคน ทีนี้ก่อนคือคนที่มาเกาะก่องซี่ตางหลัง เกาะก่องเอาข้ามไปที่ ละคน ทีนี้มาถึงต่าน้องเมี้ยน น้องเมี้ยนก่อนงู่กะโจมอกแล้วแก้เสื่ออะหยังพร้อมหมดแล้ว บ่่งกะโจมอกแล้วก่อน จะเกาะก่องตางหลัง ปี่เขยก่อนหาว่าหวยมา เอาฝ่ามือตบหลัง โดวเก่ามัน

"ปุดโร้ มึงจะเกาะก่องหลังได้หยังใด เพราะว่าครุบาอาจารย์กู่นี้เต็มหลัง"

น้องเมี้ยนม้กก่อนหาว่า "เกาะก่องหยังใดดีละ"

มั้นก่อนหาว่า "เกาะก่องตางหน้า"

ทีนี้ก่ากานเกาะก่องตางหน้าบ่่งกะโจมอกแล้วก่อนเอาแข็งกอดไว้มั้นก่อนทำเห่ออันตรายพ้อข้ามน้ำ ไปได้กึ่งนึ่ง น้องเมี้ยนมั้นก่อนเดื่อคร้อนบ่อหาว่า ปี่เขยทำบ่าดีบ่าดักแล้ว ก่อนหยุกๆ หย่าๆ ขดๆ ซิดๆ ตั้ๆ

ปุบๆ แล้วทีนี้พี่เขยมันก่อหว่า

"บะอีตัวนี้ ทยศบ่าฮู้ขุนฮู้กุน น้านองลมใหญ่กำลังบีตเซี่ยวอยู่ กอนกูป๋อใส่แส้มิง ปูนมิงจะไป ค้างดีโล้วปุ่นเนาะ"

(เรื่องนี้ถือเป็นสิ่งดีทำเพื่อเฮาสำนึกกว่าความในใจคือหันแต่หน้าไว้ใจบ่าได้ เพราะว่าพี่เขยมีจิตใจดีเป็นอกุศลต่อน้องเมียอยู่แล้ว)

พี่เขยกับน้องเมีย

วันหนึ่ง พี่เขยกับน้องเมียไปไร่ ในขณะที่เดินไปด้วยกันปรากฏว่าพี่เขยกับน้องเมียสนทนากัน เรื่องประชาธิปไตย เพราะว่าพี่เขยเพิ่งกลับจากอบรมเรื่องการเผยแพร่ประชาธิปไตยน้องเมียถามว่า

"ประชาธิปไตยคืออะไร อบรมแล้วจะนำไปเผยแพร่อย่างไร"

พี่เขยก็เล่าให้ฟังในขณะที่เดินตามกันไป พอเกิดฝนตกหนักน้องเมียเตรียมร่มไปด้วย พี่เขยกับน้องเมียเดินคุยกันต่อไปอีก พอเดินไปครึ่งทางพี่เขยก็เงิบ น้องเมียพูดต่อไปเรื่อยๆ มองดูพี่เขยไม่พูดก็เอะใจถามว่า

"พี่เขยทำไมไม่พูดคุยคิดอะไรอยู่"

พี่เขยก็บอกว่า "ก็ไม่ได้คิดอะไร คิดเหมือนน้องคิดนั่นแหละ"

น้องเมียพอได้ยินเช่นนั้นก็ใช้ค้ำร่มฟาดพี่เขย และพูดว่าพี่เขยคิดไม่ดีเป็นคนใจอกุศลกับน้องเมีย พี่เขยก็ถามว่า

"แล้วน้องคิดว่า พี่เขยคิดอะไร"

น้องเมียก็พูดว่า "พี่เขยคิดจะปล้ำน้อง"

พี่เขยก็พูดว่า "โธ่ทำไมคิดอกุศล พี่กำลังคิดว่า ถ้าฝนตกอย่างนี้น้ำอาจจะท่วม เราจะข้ามน้ำไปอย่างไร"

น้องเมียเมื่อรู้เช่นนั้นจึงขอโทษ และเดินทางต่อไปมาเจอลำห้วย ปรากฏว่ามีบ้านองสั้นฝั่ง มีคนติดอยู่ 4-5 คน ไม่สามารถข้ามไปได้ พี่เขยช่วยคนเหล่านั้นข้ามไปจนหมดโดยใช้วิธีชี้หลัง น้องเมียเป็นคนสุดท้ายน้องเมียนั่งกระโจนมอกถอดเสื้อเพื่อไม่ให้เปียก เมื่อจะข้ามลำห้วย พี่เขยก็พูดว่า

"น้องจะชี้หลังที่ไม่ได้ เพราะครูบาอาจารย์ลงคาถาอาคมไว้เต็มหลัง"

น้องเมียว่าจะทำอย่างไร พี่เขยก็บอกให้มาข้างหน้า พี่เขยก็ถอดขาน้องเมียไว้ พอข้ามน้ำไปได้ครึ่งทาง น้องเมียก็ทุบตีพี่เขยหาว่าพี่เขยคิดไม่ดีกับตน พี่เขยก็ว่า

"นางนี้ ไม่รู้จักบุญคุณ น้ำเซี่ยวลมก็แรง ถ้าไม่ถอดไว้แน่นๆ น้ำก็จะพัดหายไป"

58. เป้าแหน

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กัณฑ์ทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

บ่าค้าเป็นคนหุ่มแหน ตื่นเจ้มามันก่จะเป้าแหน อยู่แต่ไหนดอเอาแหนน้อยแหนบดวยโจ้นว่าบ่เย่ถ่านเย่งาน ชี้กร้านหน้าบ่ลำไยเป็นขึ้นบ่ลำไย มันก่บ่ไปขึ้นกัเป็น มีวันหนึ่งอ้ายค้ำกั้นข้าววงยแล้ว ก่อเป้าแหนจันบ่ก่าย ก่อนอนหลับเอาแหนแขวนไว้ ตกก้างวันเมมันไปใช้บ่ลำไยปี้กมนเข้ามาหันบ่ค้ำนอนหลับ แล้วก่เอาแหนแขวนไว้ เมมันก่ออกบ่ได้ก่เอาแหนค้ำแหนมาก่อเอาชุกชุกเข้าเต่หว่างขามันเสร็จแล้วก่เอาแหนแขวนไว้ดีเก่า ทีนี้ได้สั๊กกำป่ค้ำกลับก่ายก่ลูกขึ้นมา เป้าแหนจะเอามาเป้า บ่ากองจะเอาแหนมาเป้ามันมกลิ่นเหมินหอมคอง เหมินหน่อสัมนันก่อ้อขึ้นว่า "ไผ่กั้นแกงหน่อสัมนมาเป้าแหนฮาบ่"

เป้าขลุ่ย

มีชายคนหนึ่งชื่อค้ำ เป็นคนที่ชอบเป้าขลุ่ย คือตื่นเช้าจะไปหยิงขลุ่ยมาเป่าไม่ทำงานทำการ ชี้เกียจ หน้าลำไยชาวบ้านไปขึ้นลำไยนายค้ำก็ไม่ได้ไปกับเขา

วันหนึ่งตอนเช้านายค้ำหลังจากที่กินข้าวตอนเช้าแล้ว นายค้ำก็นั่งเป้าขลุ่ยจนเมื่อก่อนนอนหลับ เอาขลุ่ยแขวนไว้ใกล้ตัว ตกกลางวันเมียของนายค้ำกลับจากการขึ้นลำไยก็มาเห็นสามีนอนหลับกรนด้วยเสียงอันดัง ก็โกรธเหน้อยๆ ไม่ทำงานก็ไม่ว่าแต่กลับนอนหลับสบาย ก็ฉวยเอาขลุ่ยของสามีหนีบไว้หว่างขา แล้วก็เอาแหนไว้ที่เดิม ต่อมาเมื่อนายค้ำตื่นก็ถือขลุ่ยมาจะเป่า ขลุ่ยก็มีกลิ่นเหมินตุตุ กลิ่นเหมินแกงหน่อ หรือกระเทียมคอง มันจึงพูดขึ้นว่า "โอ๊ะใครกินแกงหน่อมาเป้าขลุ่ยของข้าวะ"

60. เล่นพินเล่นไฟ

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโสง จ.ลำพูน

มียางกับโตมาเจอกันก่อนเลยกลายเป็นกัน เป็นเสี่ยวขงกับเสี่ยวโต วันหนึ่งยางแต่งงาน ใ่อเส้วโตนี้ก็ไปช่วยงานของเส้วขงแล้วกำบ่าขอมปิ๊กตั้งใจไว้หว่า "เอ้อคีนเนเฮาจะแก้งเส้วขงกำละ พอดีก่าเมื่อกันเล่งกันเสดแล้ว มันก่อนส่งโตวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าไปในห้องเสดแล้วก่อนพอดิกขึ้นมาใน เอินขวนั้น มันก่อนจะโล่งโล่งกว้าง มันมีเตาไฟอยู่ทางกำง มันหน้าหนาวแต่งงานหน้าหนาว ฝ่ายใ่อเป็น คนโตมันก่อนอนตางเฟตางซ้ายมือ สองคนโสมเป็นมันแต่แต่งงานกันก่อนนอนตางขวา ตอนเจ้าเจ้าก่อนอยู่ กันก่อนไฟใจตางกำงคิกไฟก่อนลวอมแวม วอมแวม พอดิกขึ้นมาน้อยไฟมันก่อนมอด บ่าโตวโตก่อน แต่งขามหลับ ฝ่ายขงตึงสองมันก่อนบ่าหลับต่อ

มันแต่งงานใหม่มันก่อนจะต้องเอาเมมันละ มันจะต้องเล่นเมมันแต่ใ่อโตมันแต่งหลับบ่าคาย ที่นี้ก่อนใ่อ ขงมันจะขึ้นเอาเมมัน พอมันกานเข้ามาจะขึ้นก่อนเมมัน บ่าโตก่อนขอมขี้ฝอยใส่เตาไฟ ไฟก่อนลวบับมัน ก่อนลงมาเห เกมสีกกำมันก่อนแต่งล็กขอมแวมขงก่อนจะขึ้นก่อนเมมัน บ่าโตก่อนขอมขี้ฝอยใส่ไปไฟก่อนลว แวม มันเยจะอันนะจันสุดคีน ผลดีสุดบ่าขงเป็นมันก่อนบ่าได้ฝักความอ๊กกับเมมัน กับเจ้าสาวอะหยังสั๊ก กำเพราะว่าบ่าโตมันแก้งตลอดคีน พอดกมาเมื่อเจ้าจากคักันข่าน้ำข่านางยเสดมันก่อนจะปิกเนาะ มันก่อน บอกหว่า "เส้ว เส้ว เฮาจะปิกบ้านแล้วเน้อ ใ่อขงมันก่อนคงจะบ่าป้อใจอยู่ก็เลยหว่า "เอ้อ เอ้อ ปิ๊กก่อนปิ๊ก ต่อ อยู่กำเล่นพินเล่นไฟนา"

เล่นพินเล่นไฟ

มีขงคนหนึ่งรู้จักกับคนเมืองจึงเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งขงแต่งงานเพื่อนที่เป็นคนเมือง(พินราบ) ก็ไปช่วยงานขงแต่ไม่ขอมกลับ ตั้งใจว่าคีนนี้เราจะแกล้งขงคูก่อน พอดิหลังจากกินเลียงส่งเจ้าบ่าวเจ้า สาวเสร็จแล้ว เข้าห้องหอเสร็จแล้วบ้านขงจะโล่งๆ มีเตาไฟตรงกลางแต่งงานหน้าหนาว ฝ่ายเพื่อน คนเมืองนอนด้านซ้าย เพื่อที่เมมันเจ้าบ่าวนอนกับเจ้าสาวด้านขวา ตอนหัวค้ำก็มีการก่อนไฟตรงกลางไว้ พอด คิกๆไฟก็มอด เพื่อนขงที่แต่งงานก็อยากจะนอนกับเจ้าสาว เพื่อนคนเมืองก็ทราบจึงแกล้งนอนหลับตา เพื่อนที่เป็นเจ้าบ่าวก้อยอมาคูเห็นเพื่อนนอนหลับก็ไปนอนกับเจ้าสาว พอดเจ้าบ่าวจะนอนกับเมียก็เอา

จี๋ฝอยใส่ไฟอีกห้าเซนนั้นตลอดคืน พอถึงเช้าก็สรุปว่า เจ้าบ่าวไม่ได้นอนกลับเจ้าสาวเลยเมื่อเพื่อนคนพื้นเมืองบอกกล่าว

"เราจะกลับแล้วนะ" ฝ่ายชายที่เป็นเจ้าบ่าวไม่พอใจ โกรธเรื่องตอนกลางคืนก็พูดว่า

"เฮ้อ.เฮ้อ. กลับเถอะอยู่ก็เล่นพินเล่นไฟ"

PAYAP UNIVERSITY

61. เสียบปลั๊ก

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ค.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

มีไอ้หนุ่มคนหนึ่งมันมีวิทยุและก่องเต่งงานใหม่มีเม ชอบเล่นวิทยุอยู่ไหนก็จะฟังก่าวิทยุจะหมุน จากสถานีหนึ่งไปแหลสถานีหนึ่ง ไปถานีหนึ่งศคถานีหนึ่ง มันชอบเล่นวิทยุ ทีนี้วันหนึ่งก่าตคเม่อคืนมาหลัง จากตีมันเล่นวิทยุก่ามันก่องมานอน มันก่าจะเป็นหน้าฮ้อน นอนไปนอนมาเมมันนอนอยู่ตีซ้าข้าง ผลตี สุดมันงัวงไปกอดเมมันมันคงจะเคลิ้มและคิดหว่าเมมันเป้นวิทยุ ก่าหว่าจะไคเป้าฮู้ก่าเลยเอามือไปก่าหัว นมเมมันหมุนไปหมุนมา หมุนอยู่เด่นมนา

เมมันก่องถามว่า "ฮ้ายเยจะไคนา"

โสมมันก่องหว่า "เป็ดวิทยุฮ่า"

เมมันก่องหว่า "มันจะไปดั่งโย ไควบ่าเสียบปลั๊กเลาะ"

เสียบปลั๊ก

มีสามีภรรยาคนหนึ่ง สามีเป้นคนที่ชอบฟังวิทยุตลอดทั้งวัน เขาก็จะหมุนที่ปุมเพื่อหาสถานีที่ต้อ งการฟังที่ถูกต้อง ในขณะที่น้เขาทำล้งเต่งงานใหม่ วันหนึ่งหลังจากที่วันนั้นทั้งวันเขาฟังวิทยุหมุนหาคล้นที่ ต้อการจนพอใจ ตกกลางคืนของวันนั้นเขาก็นอนกับภรรยาตามปกติ เป้นช่วงฤดูร้อนเมื่อนอนอากาศ ร้อนชายคนนั้นก็พลิกตัวไปมาเมียบของเขาก็นอนอยู่ซ้าข้าง เขาก็พลิกไปกอดเมียบของเขาอาจจะเพราะเป้น ช่วงที่เขาเคลิ้มใกล้หลับ เขาคงคิดว่าเมียบของตัวเองเป้นวิทยุจึงเอามือไปจับที่นมเมียบหมุน ไปไปมา

เมียบของเขาก็ถามเขาวว่า "พีพี กำลังทำอะไรนะ"

สามีก็ตอบว่า "พีกำลังเป็ดวิทยุ เป็ดวิทยุอยู่"

ภรรยาเขาก็พูคว่า "มันจะดั่งไคอย่างไร ก็ที่ยังไม่ได้เสียบปลั๊กเลขนี้"

62. เหมินกันหมด

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโอง จ.ลำพูน

ในบ้านหลังหนึ่งนั้นมีแม่เมี้ยน มีเมี้ยน น้องเมี้ยน พี่เขยเมี้ยนก่อนมีใจห่อน้องเมี้ยน มีใจห่อน้องเมี้ยนถึง 2 คน คือคนก้างกับคนหล้า ปรากฏว่าเวลาแกงคั้นน้ำมันเป็นอินโบราณ โลงนอนฮ่อมเดวกั้นนะ มันก่อวางแผนเข้าหาน้องเมี้ยนคนดีหนึ่งและก่อคนดีสอง เป็นมีหนังสือจ่ายก้างแปลงมันก่อวางแผนห่อน้องเมี้ยนแม่เมี้ยนไปคู่อหนั่ง พอดีฮ่อน้องคนที่ 2 มันบ่าไปคู่อหนั่งเนมันก่อเลยจะวางแผนเข้าหาแม่เมี้ยนฮู้ตัน เมี้ยนฮู้ว่าโผมันวางแผนจะเอาฮ่อน้องเม มันก่อเลยใจห่อน้องเมมันสองคนนั้นไปงานไปคู่อหนั่ง มันก่อไปนอนดีที่นอนของฮ่อน้องคนที่ 1 (คนโต) ซึ่งมันเข้าใจว่านอนรออยู่ในที่สุดมันก็ได้เป็นเม

คืนต่อมา ก่อมีงานดีต่อเนื่องมีหนังสือจ่ายต่อแหม มันก่อวางแผนดีจะเอาฮ่อน้องคนหล้าแถมคนคล้ายๆ ว่าปิ่นเวนกันอยู่บ้าน ที่นี้มันก่อจะเข้าฮ่อน้องคนหล้าแถมแต่ฮ่อน้องคนหล้ามันเมมันจิไปดูงานแล้วแม่เมี้ยนก่อไปนอนรอแถมมันบ่าฮู้ว่าเป็นเมมันมันก่อเข้าอาแถม ก่อได้แถม ผลดีสุดมันก่อก็คิดว่ากูได้ตั้ง 3 คือได้เม น้องเมคนที่ 1 น้องเมคนที่ 2 วันหนึ่งมันก่อมานั่งอยู่ฮู้สาวงานมันก่อฮู้ขึ้นคนเดหว่า "เออ...ลูกปื่อนี้แม่มีเหมินกันหมด"

เหมินกันหมด

บ้านหลังหนึ่ง มีแม่ เมีย น้องเมีย 2 คน และลูกเขย ลูกเขยมีใจใ้กับน้องเมียทั้งสองคนของมันบ้านเป็นเรือนโบราณ โลงนอนที่เดียวกัน มีนจึงคิดอุบายเพื่อจะได้ฮ่อน้องเมียมาเป็นเมียจึงวางแผนจะเอาฮ่อน้องเมียคนโตก่อน ประจวบที่มีหนังสือมาขายที่วัดในหมู่บ้าน เขยก็อาสาเฝ้าบ้านให้แม่เมีย น้องเมียคนแรกไปคู่อหนั่ง แต่เมียของมันรู้ทันสามีจึงบอกให้ฮ่อน้องสาวไปคู่อหนั่ง ส่วนตัวเองใส่เสื้อผ้าของฮ่อน้องสาวไปนอนรอ ตัวของมันยอมเข้าไปนอนโดยที่ไม่รู้ว่าคนที่ตัวเองนอนด้วยเป็นเมียของมันเอง ต่อมางานที่วัดอีกก็บอกให้แม่เมียน้องคนแรกไปคู่อหนั่งคล้ายๆ เปลี่ยนกันอยู่กับระหว่างพี่สาวกับฮ่อน้องสาวเมียฮู้ทันสามีอีกก็บอกให้แม่กับฮ่อน้องสาวไปคู่อหนั่งที่วัด ตัวเองก็นอน

รอเช่นเคยตัวก็ฮ่อมานอนด้วย วันหนึ่งมันก็นั่งที่ระเบียงบ้านคิดว่า "เอ..ลูกบ้านนี้ทำไมเหมินกันหมด"

88. อุ้มหนูข้ามน้ำ

วิทยากร : นายไพฑูรย์ กันทะทรง

ที่อยู่ : 123 ต.เหล่ายาว อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

มีวันหนึ่งลูกเขยกับแม่เม แม่เมจะไปซื้อหมูน้อยหมูขนาดหมอกอำหมอกแก้ว หมอกอุ้มแป้ ทีนี้กำหนดางดีไปซื้อหมูนะต้องข้ามน้ำ หลังจากดีไปซื้อหมูปึกมาแล้วก็พอมมาถึงแม่น้ำจะข้ามแม่น้ำ จะต้องอุ้มหมูข้ามด้วยคือหมูจะอุ้มคนเดวก่อนน้ำแป้ ก็คือช่วยกันอุ้มฝ่ายแม่เมก่อนกำ 2 ขา ฝ่ายลูกเขยก่อนกำ 2 ขาหน้า ทีนี้ข้ามน้ำมันก่อนลำบากนุ่งตัวมันก่อนสะเปะ ลูกเขยก่อนกำจะนุ่งตัวใหม่กำ ก่อนเลขถอดตัวสมัยก่อนเป็นบ่าใจใส่ตัวในกันและ ก่อนเลขต้องกำขาหมูที่ข้าง มือแหมข้างก่อนเอาอุ้มทำ ทีนี้ฝ่ายแม่เมกับลูกเขยก่อนปากันหามหมู แม่เมก่อนกำขาหมูตางหลังที่ขึ้นขึ้น ฝ่ายลูกเขยก็กำขาตางหน้ามือแหมข้างก่อนเอาอุ้มทำไว้ ทีนี้แม่เมมันก่อนรำคาญมันก่อนบอกว่า

"เอาจะดีกว่าเชย อีแม่จะเป็นคนกุมทำเห่อ และเห่อเขยเป็นคนอุ้มหมู"

พอไปถึงกำน้ำเน่ ลูกเขยมันกำจะเดิน แม่เมก่อนหยุด หยุดพอหน้าลูกเขยแล้วก่อนอุ้วว่า

"เขยจะไคเอาเล่งหมูหย่าเขย"

อุ้มหนูข้ามน้ำ

มีวันหนึ่งลูกเขยกับแม่ยาย แม่ยายจะไปซื้อหมูน้อย (ตัวเล็กๆ) มาเลี้ยงไว้ก็ชวนลูกเขยเพื่อไปช่วยแบกหมูมาให้ ปรากฏว่าถนนทางที่ไปซื้อหมูนั้นต้องข้ามแม่น้ำไป หลังจากที่ได้หมูน้อยมาแล้วก็จะกลับบ้าน ขากลับเมื่อน้ำถึงแม่น้ำจะต้องข้ามน้ำก็ต้องช่วยกันจับหมูไว้ 2 คน แม่ยายก็ถือจับสองขาหลัง ลูกเขยก็เป็นฝ่ายที่จับสองขาหน้าไว้ ทีนี้น้ำมันลึกลูกเขยนุ่งกางเกงตัวใหม่กลัว

กางเกงเปียกจึงถอดกางเกงคนสมัยก่อนไม่นิยมใส่กางเกงใน เมื่อลูกเขยถอดกางเกงก็ไปลูกเขยก็ต้องจับขาหมูไว้หนึ่งขาจับของลับ(ปิด)ของตัวเองไว้หนึ่งข้าง ฝ่ายแม่ยายก็ช่วยกันถือจับสองขาหลังตบผ้าดูงขึ้น ลูกเขยก็จับขาหมูขาหน้าด้วยมือหนึ่งข้างที่เหลือก็ปิดของลับของตนเองไว้แม่ยายก็รำคาญก็บอกว่า

"ลูกถ้ามันลำบากรักแม่จะกำของลับของเจ้าให้ เจ้าอุ้มหมูก็แล้วกัน"

พอไปถึงครึ่งทางลูกเขยก็สะดุ้ง แม่ยายก็พูดว่า "ลูกเขยหมูของเราคงจะโตเร็ววะ"